

2023. ősz • A Budafoki Dohnányi Zenekar időszaki magazinja

HANGOLÓ

30 évesek lettünk

Ahogy Hollerung Gábor látja

Jubileumi jókívánságok

BDZ-NAP és Ünnepi koncert

Házunk táján

Szüts Apor és a BDZ Kamaraműhely

Velünk muzsikál: Pál István Szalonna

Koncertműsor – kicsit másképp

ZenePlusz sorozat

Istenek, mítoszok és a Győri Balett

Színházi játék Mozart zenéivel

Ónodi Eszter

A Veszedelmes viszonyok Márkinéja

Nyitány

Kedves Olvasónk!

Összeszámolta már, hogy ön hányféle szerepben teljesít? Nem kell ahhoz előadó művésznek lenni, hogy az ember többféle szereposztás ilyen-olyan szerepében találja magát. Kiosztott – értsd: nem feltétlenül választott – alapszerepeink lehetnek például a megbízható családfenntartó vagy családösszetartó, a rendes munkaező, az együtt kikapcsolódni kész barát, a segítőkész szomszéd szerep. Kinek éppen mit hoz előtérbe életciklusa. De – ahogy e lapszámunkból is kiderül – sokszor úgy vállalunk többféle szerepet, hogy azt tudatosan választjuk, akarjuk, dolgozunk érte, élethelyzetünkől szinte akár teljesen függetlenül. Mert úgy érezzük, ránk szabták, dolgunk van vele.

Lapszámunk fő gondolatköre a jubileum. Hiszen 30 éve tevékenykedik zenekarunk hivatásos – azaz tagjai által a BDZ zenekari tagságát főszerzőnek választó – zenészekkel. De a ránk oly jellemző sokszínűség az ünnepi gondolatkör mellett is kiütözik. Olvashat hegedűsről, aki közben hangmasször és aromaterapeuta, színésről, aki közben énekes, táncosról, aki egyben koreográfus vagy épp rendező, fuvolistáról, aki közben kávészakértő-barista, és hát van nekünk egy karmesterünk, aki báli házigazda, jubiláló ügyvezető-zeneigazgató, de egy ideje eléggé eltökélt, háromszoros nagypapa is.

E „cross-over” attitűd természetesen megjelenik a BDZ művészeti életében is. Már a hagyományos koncertjeink sem feltétlenül hagyományosak, hiszen Dohnányi béreltsorozatunkban egészen forradalmi programösszeállítási megoldással jelentkezőnk, a tőlünk már megszokott, műfajokon átívelő „szuperprodukciók” alapeleme az egyszerre többféle zenei stílus és művészeti ág közvetítésében való fürdőzés, és hát házon belül is születnek egészen fordultatos szerephalmozások: az irodista kiváló dramaturg, a zongorista kimagasló hangszerelő és együttes-alapító, a magánéletét maga előtt egyengető BDZ-s pedig mindenképpen eltökélt újító.

Ön átgondolta már, hányféle szerepben tündököl? Tegye meg! Akár egy BDZ-koncert közben, saját gondolataiban kalandozva...

Czinger Eszter
főszerkesztő

Impresszum

Főszerkesztő:
Czinger Eszter

Felelős szerkesztő:
Ortutay Réka

Szerkesztőség:
Borbély Linda
Galambos Evelin
Kurta Klaudia
Máté Krisztina
Ortutay Romola
Petró Margit
Turcsányi Ildikó
Vian Katalin

Tördelés:
Kalán Erika
Címlapfotó:
Vancsó Zoltán

Nyomda:
Grafit Pencil
Nyomda Kft.

Megjelenik:
5.000 példányban

Lapzárta:
2023. október 20.

A zenekar fenntartója:
Budafok-Tétény
Budapest XXII. kerület
Önkormányzata

A Budafoki Dohnányi
Zenekar programjainak
támogatója:

Tartalom

Boldog születésnapot, BDZ!	4	„Csapásolunk, muzsikálunk”	39
30 évesek lettünk „Mi nem a temetésünkre gyűjtünk...!”	5	Királyok és böllérek zenésze: Pál István Szalonna	
Unatkozni lehetetlen! BDZ-nap	9	A megismételhetetlenség romantikus varázsa	46
Debütál a BDZ kamaraműhely! Ínyenc kamarazenei kórstoló	14	Velekei László, a Győri Balett igazgatója	
Missziójának neve: Kulturális Híd program Farkas Gábor zongoraművész	17	Hallás, tapintás, megfigyelés A zene vezette a gyógyításhoz....	52
Két portré Egy reménytelen szerelem nyomában	23	Ónodi Eszter, mint magányos márkiné Veszedelmes viszonyok színészekkel, zenészekkel, kóristákkal	56
A nő, a tudomány és a fizs-moll 100 év után először Magyarországon	26	Bakos-Kiss és a Kabos-Sikk „Amit szeretnék: reformálni és mintát adni”	60
Szerelem, Cunami, Tomoko Avagy ihletadók zeneszerzéshez	28	Rokonlelkek: Laclos és Mozart Veszedelmes viszonyok a Müpa színpadán: dramaturgi szubjektív	64
Akinél a moderntánc és a tangó összeér Beszélgetés Albert Réka Lilláva	31	Lépcsőn, fűvön, fák alatt Koncertszínpaddá vált a kerti tó medre a Dohnányi-kertben	66
Barista és fuvolista – nagyon más? Márfi Eszter, a BDZ fuvolistája	36	A prevenciós szaxofon, a névnap mi se, valamint Pál, Kata és Péter	72
		Pezsgőfürdő, izzás, lélek, öszeművészet Aki minden jót kíván: költő, zenész, táncos, közgazdász	76
		BDZ pártolói klub	88

Boldog születésnapot, BDZ!

Karsay Ferenc, Budafok-Tétény polgármesterének köszöntője

Budafok-Tétény önkormányzatának büszkesége, Magyarország egyik legsokoldalúbb szimfonikus zenekara, a Budafoki Dohnányi Zenekar 30 éves fennállását ünnepli. Gratulálók Hollerung Gábor Liszt Ferenc-díjas karmesternek, akinek irányítása alatt a zenekar nemcsak magyar, hanem nemzetközi téren is előkelő helyet vívott ki magának.

1993-ban Budafok-Tétény önkormányzatának támogatásával vált a kerület hivatásos szimfonikus zenekarává az együttes. Az elmúlt 30 évben számtalan kerületi jeles eseményen, rendezvényen varázsolták el a nagyérdeműt. Állandó fellépői a Budafoki Pezsgő- és Borfesztiválnak, illetve az új év is mindig a BDZ fellépésével indul. Legutóbb, a 33. Budafoki Pezsgő- és Borfesztivál nulladik napján lépett színpadra a Budafoki Dohnányi Zenekar, majd az első napon, a megnyitót követően koncertezett a BDZ Big Band. Ismét óriási sikert aratott a zenekar és a közkedvelt jazzt játszó formációjuk is.

Nem kérdés, hogy Budafok-Tétény lakói sok-sok éve nagyon büszkék Hollerung Gábor Liszt Ferenc-díjas karmesterre és az általa vezetett zenekarra. Népszerűségüket mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy minden budafoki előadásukat teltház fogadja. Budafok-Tétény önkormányzatának képviselő-testülete 2020-ban a kerület díszpolgárának választotta Hollerung Gábor érdemes művészt. Akkor Gábor barátom azt mondta nekem, hogy mindig irigyelte azt az összetartó közösséget, ami a kisvárosunkat jellemzi, és nagyon szeretett volna budafoki lakos lenni. Majd hozzátette: úgy érzi, hogy lelkiileg budafoki, mert ennek a kultúrának a része, részben teremtője és kiszolgálója is. Mi pedig mindig a kerület művészeti élete meghatározó tagjának tekintettük őt. Számunkra megtiszteltetés, hogy egy ilyen kiváló csapat, mint a BDZ, kisvárosunkban talált szellemi-művészeti otthonra.

A zene szeretete ugyanúgy összehozza az embereket és közösséget teremt, mint az olvasás szeretete. A zene nem más, mint érzelem. „Korszerű világunkban a pozitív érzelmek kihalóban vannak. De fontos, hogy összes érzelmünket vállaljuk és mások számára elfogadható formában közvetítsük. Ezt meg kell tanulnunk, és meg kell tanítanunk a következő generációknak.” Kodály Zoltán gondolataival kívánok további sikerekben és koncertekben gazdag hosszú éveket a Budafoki Dohnányi Zenekarnak! Köszönjük, hogy vannak nekünk! „A zene lelki táplálék, és semmi mással nem pótolható. Aki nem él vele: lelki vérszegénységben él és hal. Teljes lelki élet zene nélkül nincs. Vannak a léleknek régiói, melyekbe csak a zene világít be. A zene rendeltetése: belső világunk jobb megismerése, felvirágozása és kiteljesedése.”

Karsay Ferenc
polgármester, Budafok-Tétény

30 évesek lettünk

„Mi nem a temetésünkre gyűjtünk...!”

A **Budafoki Dohnányi Zenekar** 2023-ban ünnepli hivatásos zenekarrá válásának 30. évfordulóját. *Ünnep* című koncertünkkel szeptember 24-én, 20.00 órakor a Zeneakadémián, a BDZ-NAP keretében megünnepeljük magunkat – reméljük, önnel együtt. De a Hangoló olvasóinak is szeretnénk egy kis ünnepi áttekintést nyújtani az elmúlt 30 évről. **Hollerung Gáborral**, a BDZ ügyvezető zeneigazgatójával beszélgettünk.

Szöveg: Czingráber Eszter

A Hangoló főszerkesztőjeként, Hollerung Gábor munkatársaként (immár tizenhárom éve) adja magát a tegező forma. Bár együtt dolgozunk, az egy időben egy térben tartózkodás azért nem annyira evidens. Beszélgetésünk helyszíne ezúttal a Zempléni Fesztivál során a szervező csapatnak – és így Hollerung Gábor fesztivál-igazgatónak is – csaknem két hétre otthont adó szálloda terasza. Kicsit távol mindentől, mégis az események sodrásában...

||| Neked mennyire tűnik soknak ez a 30 év a BDZ életében?

Nem a zenekar 30 éve tűnik soknak, hanem a saját 30 évem tűnik nem kevésnek. Ez azért lehet így, mert a Zenekar tulajdonképpen sosem volt olyan valós veszélyben, mint amilyen veszélyérzetek között hullámoztam én magam. Az első közös tíz évünk volt a hőskorunk, amelynek nagy csodája volt, hogy fizetésnek nem nevezhető összegért játszottak a muzsikuskok. (A kis fizetés természetesen nagy fluktuációhoz is vezetett.)

A '90-es évek tendenciája az volt, hogy kineveltünk remek muzsikuskokat, akik aztán odébb álltak, s nevetve találtak maguknak jobban fizető állást. De ettől függetlenül igen tudatos és eredményes munkát végeztünk már a '90-es évek során is. Zenekari diszciplínáról beszélhettünk már akkor is, nem is elsősorban a hangversenyek eladhatóságára koncentrálva, hanem arra, hogy egy lehetséges repertoár minden aspektusával, sok zeneszerzővel és fontos zeneművekkel talál-

kozzunk. Kiváló példa erre a törekvésünkre, hogy az ötvenes jubileumunkon már Bartók Concertóját, a tízévesen pedig Stravinsky elképesztően nehéz Tavaszi áldozatát játszottuk. Tudatosan kerestük a kihívásokat.

Az első tíz év tehát egyfajta hőskör volt a BDZ életében; az elhivatottság, az elszántság és a fiatalos virtus jellemezte. Illesse tisztelet mindazokat, akik azt az időszakot végigcsinálták velünk!

||| Ezek a tulajdonságok most is jellemzőek a BDZ-re...

Kétségteljes! Bár a mostani fiatalos virtus már nem annyira fiatal emberek virtusa, hiszen tele vagyunk családapákkal, családanyákkal, többgyerekes szülőkkel. De alapvetően még fiatalnak érezzük magunkat, és a fiatalosságunk a vállalkozó kedvünkben fogalmazódik meg: akarunk újat csinálni. Ha valamit látunk, ami tetszik nekünk, akkor nem szégyelljük azt utánozni, tanulni belőle, követni azt.

||| Miben változott a te hozzáállásod e 30 év alatt?

Nem hiszem, hogy ezt meg tudom válaszolni. Feltételezem, hogy többet tudok, mint akkor. A zenekar mellett az én életemben a másik, folyamatosan jelen lévő együttes a Budapesti Akadémiai Kórustársaság. (Közönségünk sokszor hallhatja őket BDZ koncertek közreműködőjeként.) A velük való tevékenységem során kaptam olyan élményt, amely munkámra egyfajta visszajelzést adott.

Úgy emlékszem, hogy földöntúli elszántsággal, időnként mániákusan, határokat nem ismerve igyekeztem színvonalat és élményt teremteni, de összességében úgy éreztem, hogy sokkal inkább lelkesítéssel tudok eredményt elérni, nem feltétlenül szakmai tudással. A Debreceni Kórusverseny nagydíjas versenyén őszintén úgy éreztem, hogy voltak nálunk jobb kórusok, de a verseny világhírű zsűritagjai, akikkel később jó barátságba kerültem, arra a kérdésemre, hogy mégis, miért mi nyertük a kórusversenyt, azt válaszolták: Mert a karnagyok közül te voltál a legjobb...

Az sokkal inkább tetten érhető volt számomra, ahogy a zenekari munka szakmaiságát fokozatosan megtanultam. Sokat tanultam magától a zenekartól is kedves vagy kevésbé kedves formában. Megértettem, hogy a legfontosabb kérdés, akármilyen furcsának is tűnhet az, hogy milyen pillanatokban van igazán szüksége a zenekarnak a karmesterre és mikor kevésbé. Ha hibáztam ebben vagy bármi másban, azt természetesen a próbafolyamat során mindig tudtomra adták.

30 évvel ezelőtt hogy képzelted a 30 évvel későbbet?

Nem vagyok az az elképzelt fajta. Kezdő karmesterként, úgy rémlik, nekem is voltak álmaim, amelyeket egyre inkább a realitásokhoz kellett igazítanom. Egy nagyon határozott vágyamra azért nagyon jól emlékszem: Amikor a Zeneakadémiára jártam, már akkor sem volt valódi zenekari muzsikusképzés. Néhány évig Simon Albert (alias Jumi) asszisztense lehettem, aki megszállottan próbált előre lépni e téren. Jumitól nagyon erős iránymutatást kaptam arra vonatkozólag, hogy miért voltak rosszak a magyar zenekarok a '90-es évek elején, és mitől lennének jobbak. A karmesteri ambícióimban talán legerősebb álmom az volt, hogy Jumi egyszer majd megveregeti a vállamat, és azt mondja: „Na, ez zenekar!” Ezt már sajnos nem élhettük meg...

A BDZ mikor indult el mai énje felé?

Már Budafoki Ifjúsági Zenekar korában is figyelemreméltó jelenség volt a zenekar. Nemes Laci bácsi, igazi teremtmény emberként, fantasztikus érzékkel alakította és vezette a csapatot. Nemzetközi díjak öveztek útját, nem véletlenül. Úgy kerülhettem kapcsolatba Laci bácsival és a zenekarral, hogy

Hollerung Gábor

1987-88-ban elhívtak egy-egy koncertre vezényelni. A Budafoki Ifjúsági Zenekart vezényelve pedig az volt az élményem, hogy az akkori MÁV, az akkori Postás (majd Matáv, ma Concerto) zenekarnál jobb együttessel dolgozhatok. Több koncertre is visszahívott Laci bácsi, majd 1989-ben felajánlotta, hogy vegyem át a zenekart. Úgy érezte, túlnőtt rajta...

Belevágtál....

Igen, belevágtam. Hiszen Laci bácsi egy olyan konzisokból és zeneakadémistákból álló zenekart teremtett és adott át nekem, amely az akkor elfáradt zenekari légkörben egészen egyedülálló volt.

Közben zajlott a rendszerváltás. A magyar zenekari élet állóvizét a Fesztiválzenekar létrejötte zavarta meg. A '92-ben reguláris együttessé stabilizálódó Fesztiválzenekar nagyon sok zenekartól vitt el muzikusokat, így a BDZ-től is közel egy tucatnyit. Ezért különösen fontos és nagy lépés volt a zenekar életében, hogy 1993-ban intézményesítették minket. Ez egyértelműen Nemes László érdeme. Innen számíthatjuk hivatalos létezésünket. Ekkor próbajátékokat írtak ki, a karmesteri állást is megpályáztatták. Én 1993-ban egy éve már nem voltam a zenekar vezetője, és nem is pályáztam a karmesteri állásra. Azonban a próbajátékok végén a karmester személyére történő szavazás előtt az egyik kürtös megkérdezte, hogy rám lehet-e szavazni, és Nemes Laci bácsi igent mondott. Én pedig elsőprő többséget kaptam. Ez óriási motiváció volt számomra, hiszen így a magyar zenei élet első és egyetlen, a zenekara által választott karmesterévé váltam...

Innen egyenes volt az út felfelé?

Nem. Kacsaringós, küzdelmes évek következ-

tek. Hiszen a hivatásossá válás még nem azt jelentette, hogy egy zenekarnyi zenész van állásban. Tizenvalahány muzikus kapott egy nagyon szerényen fizetett állást, és mi tagadás, hosszú időn keresztül a próbák legfontosabb kérdése az volt, ki van ott, és ki nincs ott. A hétköznapi mélypontjait azért végül is mindig remek koncertek ellenpontoszták.

2002-ben a kormány 50%-os közalkalmazotti bérfeljesztést dolgozott ki. Valamilyen rejtélyes számítás alapján mi végül is kb. 150%-os bérfeljesztést kaptunk. Ugyan ez sem volt olyan nagy pénz, de mégis innen datálhatjuk, hogy a BDZ főállást kínáló zenekarként el tudott kezdeni működni.

Az aktuális politikai, gazdasági döntések azért megcibálták, megcibálják a zenekart...

Igen, például erről az emelésről is kiderült, hogy az állam részéről egyszeri volt, a továbbiakban az önkormányzatnak kellett ezt állnia, s ez majdnem a lét-nem lét határára sodort minket. A 2000-es évek folyamán igazi húzd meg-ereszd meg játszmák zajlottak. Hol tudott és akart adni az önkormányzat támogatást, hol nem, anyagi létünk hol így, hol úgy alakult.

Na de közben elkészült a BDZ önálló „lakhelye”....

Igen. 2008-ban már évek óta üresen állt a Honvédség Kerepesi úti laktanyájának az ebédlője. Szerencsénkre, a honvédségi ingatlanok akkori vezetője, Csák Gábor ezredes rendszeres koncertlátogatónk volt és segítséget nyújtott abban, hogy ezt az ebédlőt a Honvédség bérbe adja nekünk. Ebben azért az is szerepet játszott, hogy akkor a Honvéd Együttes művészeti vezetője is voltam.

2009-ben be is költöztünk, s áttértünk a délelőtti, kora délutáni, azaz egy hivatásos zenekar normális menetrendje szerinti munkarendre. Akkor azért néhányan távoztak, de azóta már mind visszajöttek... Ez az év jelentős határvonal volt. Ezzel megkezdődött a zenekar második időszaka, amely a majdnem megszüntetéstől a hihetetlen felvirágzásig ívelt.

Beköltözés és majdnem megszünés?

2011-ben felszámolás alatt voltunk. És akkor jött Sting... Budapesti és grazi fellépésének végül mi lettünk a kísérő zenekara. Mi büszkén vál-

laltuk, hiszen voltak már könnyűzenei „kirándulásaink” korábban is. Nagyon jó marketinget csináltunk e fellépésünknek – ezúton is köszönet ezért Geiger Györgynek, akkori kollégámnak. És így nyáron, amikor a Sting koncert megvalósult, akkor jött rá a Budafoki Önkormányzat sok képviselője, hogy van egy jó zenekaruk, amire büszkének kell lenniük és amit akár erejükön felül is támogatniuk érdemes.

És az önkormányzati pénzek már elegendőek voltak a túléléshez?

Nem. Minket a TAO mentett meg. 2016-ra az állami támogatás többszörösét tudtuk a TAO-val megtermelni. Az első fizetésemelést is e bevételek terhére tudtam megoldani 2016-17-ben.

De aztán a TAO megszüntetését nagyon megcsínyítettük. Az azt helyettesítő pénzosztási mechanizmus nem működött. Kaptunk ígéreteket, de pénzt nem igazán. Aztán jött a covid, ami lényegében csökközzeli állapotban ért minket. De szerencsénkre Vashegyi György lett a kulturális stratégiai tanács elnöke, és megbízást kapott a TAO megszüntése és a covid okozta bevételkiesések kompenzációjára. Ő igen jól ismerte a zenekart, mert sokat dolgoztunk együtt, nagyra becsült minket, és ennek köszönhetően a BDZ a színvonalához méltó finanszírozás helyzetbe került.

És akkor most, 30 évesen mi a helyzet?

Maga a 30 évesség nem jelentős mérföldkő. A rendszerváltási időszak folyamatosan változó egyéb szabályozásai és prioritásai fényében valóban büszkének lehetünk létünkre és mindarra, amit elértünk. A rendszerváltás előtt már létező zenekarok amúgy sosem látták szívesen a magyar zenei életben magának helyet követelő és szerző Budafoki Dohnányi Zenekart, illetve a lényegében hasonló cipőben járó zenekari társunkat, a Danubia Zenekart.

Hány évre gondolkozol előre?

Én úgy látom magamat, hogy nem nagy távlatokban gondolkodom, és ha mégis abban szeretnék, legtöbbször egy évre sem látok előre. Egy erős piaci alapú gondolkodás már fiatalabb korom óta jellemző volt rám, és számos dolgot hoztam létre, ami lényegében piaci alapú. Például az 1988-ban létrehozott, azóta is működő kórusverseny, vagy

az Énekel az ország mozgalom egyike sem az állami támogatásokból működik túlnyomóan, hanem a projektekben részt vevők hozzájárulásából.

Sokat tanultam édesapámtól, aki a '60-as évek Magyarországon a Nyugattal való kereskedés emblematikus személyisége volt már, és aki, nem véletlenül, élete utolsó negyedszázadát a svéd golyós-csapágygyár magyarországi főmérnökeként, majd igazgatójaként töltötte.

Ameddig erővel és eszközrendszerrel győzöm, addig igyekszem a jelenkor kulturális életében is egyre nyilvánvalóbban követelmény szintű attitűdöt magam is követni. Erőmet azonban némileg szabdalja a magyar zenei élet múltba révülő tekintete, s emiatt igencsak aggódom.

ljz Mire gondolsz?

A magyar zenei életben nagyon erős a sznobizmus és a múlt gyakorlatának mindenek felettsége. Amúgy a szakma éppen széthullóban van. Ahelyett, hogy az erőinket egyesíteni próbálnánk, felmutatnánk egy mindnyájunk számára vállalható irányt, ehelyett mindenki megy a saját feje után. Amúgy hiányoznak a fiatal zenészek, nincs utánpótlás, egyre kevésbé tudnak jó muzikusokat képezni, mert alapfokon hamar kihullanak a gyerekek, nem feltétlenül a legjobbak mennek zenei pályára. A fiatalság jelentős része semmilyen komolyzenét nem hallgat.

ljz Mit tudsz te mindez ellen tenni?

Jómagam most már nem nagyon hiszek az ösz-

szfogságban. Reményeim szerint néhányan, akik nagyjából hasonlóan látjuk a zenei élet jövőjét, képesek leszünk egymással kommunikálni, egymást segíteni. Amíg erőm engedi, mindent megteszek azért, hogy a fiatalokhoz közelebb jussunk, hogy bevonjunk fiatal közönségrétegeket. Nyugatra lesve, például, új hangversenyprogramokkal kísérletezünk, eddig Magyarországon szokatlan műsorösszeállítással, adott esetben akár csupán műrészeket programba szerkesztésével. Nem biztos, hogy minden lépésünk rögtön jó lesz, de küldetésünkben, abban, hogy a zene szépségét és örömet minél több emberhez el kell juttatnunk, erőteljesen hiszünk. Ennek jó példája a Zempléni Fesztivál, amely képviseli a Magyarországon meglehetősen lenézett sokszínűséget. Pedig látjuk, halljuk, a visszajelzések egyértelművé teszik, hogy az emberek örömeiket lelik e palettában, mernek hozni gyerekeket a koncertekre. Inkább tapsoljanak tételek közben a zenét élvezők, mint hogy csöndben maradjanak, s mi a felsőbbrendű létünket kommunikáljuk a világ felé...

Itthon és a világban mindenhol vannak lokális és orbitális sztratoszférák, mögöttük pénzben manifesztálódó érdekek, de egyre inkább attól tartok, hogy mindaz, amire ennyi pénz elmegy, nem feltétlenül térül meg a következő generáció életében.

Kicsit olyan, mintha felettes énünk saját temetésünkre gyűjtene. Nos, mi itt a BDZ-ben nem a saját temetésünkre gyűjtünk...

Unatkozni lehetetlen!

30 éves fennállásunk apropóján csak egy pillanatra állunk meg; a **BDZ-NAP** Ünnep című koncertjén „koccintunk” és önmagunkhoz hűen forradalmi újdonsággal állunk elő. Aztán pedig haladunk tovább, kisebb, nagyobb és még nagyobb produkciókkal. Nézzük sorban a 2023-24. évad első felének „BDZ-extráit”!

Szöveg: Czingráber Eszter

BDZ NAP – 2023. szeptember 24., 11:00 – 22:00, Zeneakadémia

Évadunk idén is a BDZ-NAP-pal indul útjára. Lesz Megérthető zene, családi mesekoncert, a BDZ Kamaraműhely budapesti debütálása, beszélgetés és 30. jubileumi ünnepi, új utakat fészegető nagykoncert; kapcsolódás zenekar és közönség között egy egész napon át. A részletes program így áll össze:

11.00 A HŐS PORTRÉJA: Megérthető zene (Nagyterem)

A közkedvelt, Hollerung Gábor szórakoztató, szuggesztív magyarázatairól ismert, zenei részletekkel tűzdelt Megérthető zene sorozat koncertjén ezúttal Beethoven Napóleon személyére utaló „Császár” (5., Esz-dúr) zongoraversenye lesz terítéken. A beethoveni hős-gondolatkörbe illeszkedő, monumentális mű sokszor heroikus zongoraszólamát Farkas Gábor szólaltatja meg.

15.00 IKERMESE: családi hangverseny (Nagyterem)

A BDZ mese-koncert sorozatának legújabb darabja ezúttal Mark Twain: A koldus és királyfi című regényének jól ismert történetét dolgozza fel, BDZ-módra; jó sok zenével. John Williams, Guido Mancusi, Korngold és további közkedvelt zeneszerzők filmzenei és nem filmzenei zeneműrészei adják a történet zenei aláfestését. Szövegíró és mesélő: Turcsányi Ildikó.

Vezényel: Guido Mancusi

16.30 TUTI TIPPEK A KÖZÖNSÉG ELVESZTÉSÉRE (földszinti kávézó)

Avagy hogyan csábítsunk vissza generációkat a hangversenytermekbe?

Hollerung Gáborral, a BDZ ügyvezető zeneigazgatójával, Szomolányi Janinával, a Bartók Tavasz és a Liszt Ünnep operatív igazgatójával és Batta Andrással, a Magyar Zene Háza ügyvezetőjével Seres Gerda, kulturális újságíró beszélget a komolyzenei közönség megtartásának, visszacsábításának műhelytitkairól, az újfajta koncertprogram összeállítás lehetőségeiről.

17.30 ÍNYENC KAMARAZENEI KÓSTOLÓ:

AZ EGYÜTTES TAGJAI: Gazda Bence – koncertmester, hegedű, Véghegyi Márk – hegedű, Bánhegyi Tünde – hegedű, Kaizler-Nagy Sára Alexandra – hegedű, Hundt Boglárka – brácsa, Szontagh Márton – cselló, Lázár Gyula – nagybőgő, Márfi Eszter – fuvola, Ablonczy Keve – klarinét, szaxofon, Bazsinka Ivett – fagott, Südi Bálint – kürt, Művészeti vezető és zongora: Szüts Apor

MŰSORON:

de Falla: Bűvös szerelem – Rituális tűztánc
Mendelssohn: d-moll trió – III. tétel, Scherzo
Brahms: g-moll zongoránégyes – IV. tétel
Ernst Bloch: Nigun

Prokofjev: Fuvolaszonáta – II. tétel, Scherzo
Szüts Apor: Tango á la „grotesque”
Rameau: Boreádok – Kontratánc és Rondo, Platée – Vihar
Ligeti: Musica Ricercata No.7.
Alexander Rosenblatt: Carmen-fantázia

20.00 ÜNNEP: 30 éves a Budafoki Dohnányi Zenekar – Dohnányi bérlet (Nagyterem)**MŰSORON:**

Dohnányi: Ünnepi nyitány
Bartók: Táncszvit
- szünet -

Beethoven: III. Leonóra-nyitány
Brahms: III. szimfónia – 3. tétel
Mancusi: Születésnap scherzo
John Williams: Star Wars – The Throne Room and End Title

RÉMSÉGEK KICSINY ÉJSZAKÁJA - 2023. október 31., 21.00, Müpa**Halloween-játék boszorkányokkal, vámpírokkal, kísértetekkel**

Tudták, hogy az év során van egy nap, amikor megnyílik az átjáról az élők és a holtak, az emberek és a varázslények, valamint a valóság és a fantázia világa között? Ez a halloween hagyománya, egy őszi ünnepé, melyet immáron második alkalommal koncerttel is köszöntünk. Tavaly óriási sikerrel debütált „rémséges” újításunk, melynek során mi is felelevenítjük ezt az ünnepet. De nem a kommercializált amerikai változatot, hanem

az ősi kelta hagyományból fakadó hiedelmeket helyezzük a hangverseny középpontjába. Kísértetek, zene, libabőr... ezt kínálja ez a nem mindennapi hangverseny, melynek során tánc és megkomponált fény elemek fokozzák az összehatást. A zenék pedig? Félelmetesek, játékosak, katartikusak, helyenként populárisak. Ahogy a boszorkához, vámpírokhöz és kísértetekhez illik...

**CINEFONIC – 2023. nov. 25., 19.30 és
nov. 26., 11.00, Budapest Kongresszusi Központ**
A BDZ legendás filmzene koncertje

Új névvel, új helyszínen, de a megszokott, fel-fokozott, összetett képi és zenei élményt nyújtó formával és minőséggel várjuk közönségünket november végén egy esti és egy matiné filmzene koncertre. Filmzene koncertjeink mindig óriási érdeklődésre tartanak számot, köszönhetően a

kiváló filmzenékkal és filmes képi világgal, illetve Hollerung Gábor élvezetes konferálásával és szuggesztív vezényletével összeállított, igazán egyedi koncertélménynek. Ezúttal is a filmzene-irodalom legjavából válogatunk, az örökzöldek mellett a legújabb sikerfilmek zenéit is műsorra tűzve.

MÍTOSZOK ÉS ISTENEK – AZ EMLÉKEZET TÁRHÁZA:

2023. december 12., 19.30, Müpa

Zene plusz tánc: a Győri Balett közreműködésével

Az isteneket az ember képzelete teremtette. Az istenek létezése szolgál a világ létének megmagyarázására. Ha ezt a tézist elfogadjuk, felmerül a kérdés, hogy vajon, amikor az istenek eltávolodnak tőlünk, akkor nem inkább mi magunk szakadunk el a teremtés, a létezés lényegétől? Vajon nem azért teremtettük isteneinket halhatatlannak, hogy a végsőkig, sőt még azon is túl megőrizzenek számunkra egy fontos szeletet abból a világból, amit értéknek tartunk?

ZenePlusz estünkön a mítoszok és az istenek nyomába eredünk. Az első részben egy ősi mitikus történet modern feldolgozásának, a Star Wars sagának kultikus John Williams zenéje csendül fel, amely rengeteget merít a koncert második felének szerzőitől, így Wagnertől, Mahlertől, Holstnak konkrétan a Planéták című művéből. A szünet után az Istenek játéka című táncprodukció kerül színpadra a Győri Balett előadásában, Velekei László koreográfiájával. A szintén a mítoszokból táplálkozó második féldő lényegében azt a gondolatot járja körül, miszerint a lét

végességét nem ismerő Istenségek számára az élet csupán egy valóságos tét nélküli játék. Bár hibáik, erényeik és jellemük nagyon is emberi, harcaikra, szerelmeikre és viszályaikra nem vetül a végesség, a visszafordíthatatlanság árnyéka. Talán ezért sem érinti meg őket a halandók tragédiákkal teli világa, hisz az számukra csupán járulékos veszteség. A halandókra legtöbbször ügyet sem vetve élnek szeszélyes életüket a halhatatlanság kényelmében, és így teremtik meg a földi élet zürzavarát, traumáit, kataklizmáit és szépségeit is.

ELŐADÓK: Budafoki Dohnányi Zenekar / Győri Balett (Koreográfus: Velekei László) / Vezényel: Hollerung Gábor

MŰSORON: John Williams: Star Wars Suite / Istenek játéka – táncjáték: Mozart: Varázsfuvola – nyitány / Szentpáli: Kataklizmák / Holst: Planéták – Mars, Merkúr, Jupiter / Mahler: V. szimfónia – adagietto / Wagner: A Rajna kincse – Az istenek bevonulása a Valhallába

IGAZÁBÓL KARÁCSONY – 2023. december 28., 19.00, MVM Dome
Szimfonikus koncertshow

Idén ötödik alkalommal várjuk közönségünket hagyományos, nagyszabású szimfonikus koncertshow-nkon. Amikor a karácsony épp véget ér, de még áll a fa, amikor még tele van szívünk-lelkünk a meghitt pillanatokkal, amikor még nem indul újra a hétköznapok sora, akkor kínálunk karácsonyi hangulatot szimfonikus ze-

nével, tánccal, légtornászokkal, látványshow-val. Az MVM Dome remek technikájú arénájában a klasszikus zene, a jazz és a pop világából merített, legnépszerűbb nemzetközi karácsonyi dal-lamok, kórus, zenekar, szólóisták gondoskodnak a felejthetetlen élményről.

ÚJÉVI KONCERT: 2024. január 7., 19.30, Müpa

Ha új év, ha január, akkor újévi koncert a Budafoki Dohnányi Zenekarral a Müpában. Régi hagyomány zenekarunk életében a január eleji fergeteges hangverseny, amelynek mősora minden alkalommal meglepetés. Közönségünk már tudja, hogy érdemes minél előbb megváltania jegyét egészen egyedülálló hangversenyünkre,

hiszen hónapokkal előre megtelik a nézőtér. Aki egyszer már járt Újévi koncertünkön, nagy valószínűséggel újra odavágyik, mert már tudja, hogy kivételes zenei humorra, virtuozításra, magával ragadó karmesteri konferálásra, világszínvonalú újévi köszöntésre számíthat.

VESZEDELMEK VISZONYOK: 2024. február 3., 19.30, Müpa

Zenés színházi játék

ZenePlusz sorozatunkban ezúttal alapvetően színházat kínálunk. A tánccal kiegészülő zenés színházi játékunkban egy szokványos színházi előadásnál jóval nagyobb hangsúlyt kap a zene. Mozart életművének hatalmas palettájáról nagyon sokféle műfajból választottunk részleteket. Megszólalnak szimfóniák, divertimentók, misék, szerenádok részletei, különböző hangszerekre írt versenyművek, orgonafantázia és nyilvánvalóan több operarészlet is. A zeneművek egyes színekben a szöveg alatt csendülnek fel és a drámai szituációt hivatottak alátámasztani, némely zenemű saját jogán kerül előtérbe vagy éppen Bozsik Yvette koreográfiájához ad alapot bizonyos jelenetekben, hiszen a produkciónak fontos eleme lesz a tánc, a mozgás is.

Az idén szintén 30 éves Bozsik Yvette társulat

művészei alakítják a főszereplők körül sürgölődő inasokat, szobalányokat, akik az urak és úrhölgyek minden titkát ismerik. A BDZ állandó alkotópartnere, Árva Nóra a tőle megszokott ízléssel és arányérzékkel teremt meg díszletei és jelmezei által azt a sajátosan mai rokokó miliőt, amelyben a szereplők léteznek. A BDZ maga adja a teljes élő zenei alapot Guido Mancusi vezényletével.

Mindazon által a produkció sikerének záloga, hogy a hazai színjátszás néhány igazán kiemelkedő művésze jeleníti meg a Choderlos de Laclos által megálmodott, izgalmas és összetett karaktereket. Bakos-Kiss Gábor rendezése ezt a rendkívül sokrétű alpanyagot építi fel úgy, ahogy ez a sokak által jól ismert történet még soha nem került színre.

ARANYBÁL, 2024. február 10., 18.00, Pesti Vigadó

Klasszikus bál modern köntösben

Modern, mégis a klasszikus bál hangulatát idéző estünk a báli szezon kiemelkedő, sokak által egy egész éven át várt rendezvénye. 2024 februárjában – egy év kihagyás után – újra, immár hatodik alkalommal várjuk vendégeinket pazar környezetben, a Pesti Vigadó elegáns épületében. A csodálatos helyszínen a színvonalas zenét nem csak hallgatni lehet; a bál aranykorát idéző, kivételes miliőben élő klasszikus zenére lehet táncolni.

Készülünk BDZ-nyitókoncerttel, nyitótánccal, kamarazenei formációkkal, ajándékokkal és természetesen ízletes vacsorával. Ráadásul izgalmas kvízzjáték, SpiriSarok, tombola, sőt, KultuRulett lehetőségét is kínáljuk a bál során. Aranybálunk

mindig kiemelkedő színfoltja, a BDZ Big Band is színpadra lép. A legutóbbi báli újításunk óriási sikerén felbuzdulva ez alkalommal is zenekarunk karmestere és ikonikus jelensége, Hollerung Gábor lesz az est és a kvíz-show házigazdája.

Az Aranybálról további információk itt találhatóak: bdz.hu/aranybal

Budapest Kongresszusi Központ

2023. november 25., 19:30

CINEFONIC

2023. november 26., 11:00

CSALÁDI CINEFONIC

A Budafoki Dohnányi Zenekar
legendás filmzene koncertje

Fellegi Anna – ének

Budapesti Akadémiai Kórustársaság (karigazgató: Balassa Ildikó)

Vezényel: **Hollerung Gábor**

jegyvásárlás: bdz.jegy.hu

Debütál a BDZ kamaraműhely!

Ínyenc kamarazenei kóstoló

A **BDZ Kamaraműhely** ötlete már egy ideje felmerült a Budafoki Dohnányi Zenekar berkeiben. Egészen pontosan **Szűts Apor**hoz, a zenekar viszonylag friss, 2022 ősze óta jegyzett zongoristájához, zeneszerzőjéhez kötődik az ötlet. Ő a kezdetektől fogva úgy készült, hogy előbb utóbb megalapíthatja ezt a sajátos, egyedi kamaraegyüttest a BDZ zenészeiből.

A Zempléni Fesztivál után, szeptember 24-én, a 30 éves jubileumi BDZ-NAP keretein belül a Zeneakadémián lesz hallható ez a különleges, új formáció.

Szöveg: Czingráber Eszter

🎵 Miben más a BDZ Kamaraműhely, mint bármely más kamaraegyüttes?

Kissé talán demagóg módon, de talán a hitvallásunkat említeném először. Alapvető célunk az, hogy a közösségi zenélés különböző alappilléreit vegyítsük, azaz a zenélésünkben jelen legyen a nagyzenekari, a kamarazenélési és a szolista attitűd egyszerre. Abban a hangszerösszeállításban, amelyben megszólaltatjuk a zenét, a zenetörténet legtöbb zeneműve előadható, akár olyan helyszíneken is, ahol egy nagy szimfonikus zenekar nem férne el. A fő vezérfonal a hangzásvilág, illetve az, hogy azt az esszenciát, amit a kamarazenélés élménye ad, azt egy új hangzás köntösében mutathassuk be. Az általunk képviselt hangszerösszeállításnak egy nagyon érdekes pontja az, hogy semmiféle irodalma nincs, eredeti művek nem születettek erre a formációra, ezért egyelőre a saját magam által hangszerelt versenyműveket, szimfonikus zenekari és kamara műveket adjuk elő, de szerencsére olyan zenésztársak is akadnak az együttesben, akik maguk is ambicionálják az ilyen jellegű hangszerelések elkészítését. Ez egy nagyon fontos szempont, hiszen így valóban egy kreatív munkaközösséget alkotunk, ahol nemcsak a már leírt hangok megszólaltatása a

feladatunk, hanem egy olyan műhelyben dolgozunk, ahol az olyan technikai részleteket is mi dönthetjük el, hogy milyen hangszert milyen hangokat játsszon.

🎵 Milyen hangszerösszeállításról is beszélünk?

Igazság szerint ez az egyik legizgalmasabb része az egésznek, hogy nagyon elasztikus, igény szerint mindig változtatható a hangszerösszeállítás. Az én alapkonceptióm szerint négy hegedű, egy brácsa, egy cselló, egy nagybőgő, egy fuvola, egy klarinét, egy fagott, egy kürt és egy zongora alkotja az együttest. Azaz tizenkét ember. És persze akadnak váltóhangszerek is, azaz a klarinétos néha szaxofonon fúj, a fuvolás néha pikolón és így tovább.

🎵 Miért pont Kamaraműhely lettetek?

Olyan nevet kerestünk, amely magában hordozza a kamaraegyüttes szó jelentését, de azt egy egészen különleges, nyitott tartalommal tölti meg. Egy olyan műhelymunkáról van szó, amely túlmutat a szokásos kamaraegyüttes kifejezésen, amit nem lehet csupán a hangszerek alapján behatárolni. Nyitottabb fogalmat kerestünk, amelybe más, az általános

kamarazene-kultúrának a perifériáján ragadt hangszerek is – akár a rezesek, ütősök is – beleférhetnek.

🎵 **Mióta tervezed egy ilyen együttes létrehozását? Ez afféle rögeszme nálad egy ideje?** Rögeszme? Nem is tudom. Látni vélek ebben a formációban egy olyan utat, ami – ha nem is drasztikusan, de elüt az eddigi gyakorlatoktól. Sok új színt, sok új rációt, karaktert tudunk belehozni a zenélésbe. Pont azt a részét emeljük ki a kamarazenélésnek, ami a nagyzenekari létnek az egyik hátulütője: az egyéni teljesítmény, ami a kamarazenélésben nagyon nagy arányban számít, felértékelődik, de ami talán ennél is fontosabb, hogy a kamarazenélésnek a legesszenciálisabb elemét, az egymásra utaltságot, és az ebből fakadó végtelen mennyiségű élő, zenei kommunikációt megtarthassuk.

Körülbelül nyolc éve gondolkodom egy ilyen formáció létrehozásában. Egyszer már közel jártam hozzá; a Virtuózok Kamaraegyüttes létrehozásának keretein belül. De azért ott egy kicsit más volt a repertoár. Maga a Virtuózok produkciója is egész másképp képzelte el ezt a formációt, nem beszélve arról, hogy nagyon tehetséges, fiatal szólistákkal kezdtünk el dolgozni, akik nagyon nyitottak voltak a közös zenélés lehetőségére, de azért a zenekari és a kamarazenei rutinjuk érthetően – nem az ő hibájukból – lényegesen kisebb volt. Azért ebből a szempontból egészen mást jelent BDZ-zenészekkel dolgozni...

🎵 Mire gondolsz? Mi az, ami más?

A rutin (ami talán az egyik legfontosabb szakmai szempont) és a lelkesedés. Számomra megdöbentő volt, hogy mennyire nyitottan reagáltak a megkeresett, megkérdezett BDZ-zenészek a kamaraműhely ötletére. Mindenki 110%-os erővel vetette bele magát a munkába, legyen szó adminisztratív dolgok elintézéséről, műsorösszeállításról, ötletek kivitelezhetőségéről, vagy szólamismeretről. Egy nagyon komplex, nagy kihívásokkal teli repertoárt rakunk össze, és ez annyira motivált mindenkit, hogy senki, egy fél mondat erejéig sem panaszkodott arra, hogy mondjuk többet kell dolgozni, vagy nehezek lennének a darabok. Sőt...! Meglátásom szerint pont ez motivál mindenkit.

🎵 Hogyan zajlott a válogatási folyamat?

Eleve úgy szerződtem a BDZ-hez, hogy Hollerung Gábor tudott e vágyamról, tervemről, és azt maximálisan támogatta. Az első pár hónapban inkább csak zongorista és zeneszerző minőségben ténykedtem, aztán kezdetét vette a „megfigyelés”, feltérképezés.

Volt egy-két olyan sarokpillére az elképzelt kamaraegyüttesnek, amelyeket egészen határozottan tudtam és kerestem. Ezek kialakításában nagy segítségemre volt pl. Gazda Bence, a BDZ egyik koncertmestere (aki a kamaraegyüttesben is ezt a funkciót tölti be), de tulajdonképpen mindenki segített egy picit abban, hogy milyen irányba induljunk el. Mindegyikőjükkel sokat beszélgettem arról, hogyan is lehetne belefogni egy ilyen együttes szervezésébe. Bárki, akit a BDZ-ből megkerestünk a Kamaraműhely ötletével, rendkívül lelkesen reagált. Egyébként, terveink szerint a tagösszetétel a produkciók függvényében változhat, hiszen az a célunk, hogy ennek az izgalmas műhelymunkának minél több BDZ-zenész részese lehessen.

🎵 Az alakuló ülés után hogyan zajlik tovább az élet?

Megismerjük egymást kamarazenei minőségünkben is, nem fárasztjuk le magunkat – nagyon. Fontos, hogy mindenki számára üdítő legyen a munkafolyamat. A tagok ugyan ismerik egymást, de a nagyzenekari közeg nagyon más, egészen máshogy viselkedik mindenki. Itt nagyon egymásra vagyunk utalva, nincs karmester, itt csak egymásra tudunk figyelni. Nagyon intenzív jelenlétet igényel egy-egy ilyen próba.

És nagyon biztatóan alakul az egész. Az szól,

amit szeretnék. Sőt még „olyanabb”! És ez most egy nagyon nagy pillanat az életemben... Amúgy mindig megdöbbenek, amikor azzal szembesülök, hogy más is ugyanolyan lelkesedéssel végzi a munkáját, mint én. Ez egy nagyon üdítő érzés, és kevés helyet tudnék mondani, ahol ezt tapasztaltam. Most pedig azt látom, hogy beülnek a zenészek a próbára, magas szólamismerettel, és a második próba után már az extrém nehéz darabok is szinte – ha nem is koncertkészen, de – előadhatóan szólnak.

A Zempléni Fesztivál után minden energiánkat a budapesti debütálásunkra fordítjuk, ami a BDZ 30 éves jubileumi BDZ-NAP rendezvényén valószínűleg meg, szeptember 24-én a Zeneakadémián.

bdz **Úgy beszél a kamarazenéről, mintha valami külön tantárgy lenne...**

Igen, speciális jelenség. Egyszerre zenekari és némi szólista attitűd is kell hozzá, sok mindenre megtanít és nagyon le tudja fárasztani az embert. Ha benne vagyunk csináljuk, maguktól működnek a mechanizmusok.

bdz **Ha jól tudom, egyedi műsorszám összekapcsolással és kontrasztálással készül egy-egy koncertműsor. Ez azért különlegesen érdekes olvasóink számára, mert így a BDZ Kamaraműhely progresszív műsorszerkesztésében is kapcsolódik a BDZ-hez...**

Igen, és őszintén szólva ebben a szemléletben nagyon sokat tanultam Hollerung Gábortól. Az, hogy egyáltalán merjük ezeket a sokak által kőbe vésettnek vélt, a szerzők által eredetileg megálmodott formákat megbontani, különböző szerzők különböző darabjait összekapcsolni – akár egy karakter, akár egy kialakult zenei érzés mentén –, nagyon sokat számíthat a komolyzene jövőjét illetően, különösen a közönség befogadóképessége szempontjából. Az, hogy ezeket a műveket mi egy picit szabadabb formai elvek mentén kezeljük, egy kis frissességet kölcsönöz a zeneműveknek, az előadásmódnak, a koncertélménynek. A közönség pedig olyasmit kap, amit ugyan valószínűleg ismer, amit hallott már, de most egy picit másképp találkozhat vele. Így előfordul, hogy különböző romantikus zeneszerzők kamarazenéinek tételeit egyfajta pasticcio-jelleggel kötjük össze, azaz különböző művek

különböző tételeiből tulajdonképpen egy új zeneművet alkotunk. De lesz ennél meredekebb kapcsolat is, például Rameau, és Ligeti egy-egy darabját „összejátsszuk” egy tételbe.

bdz **Említenél néhány művet a repertoárról?**

Az egyik legérdekesebb talán Brahms: g-moll zongoranégyese. Azért pikáns választás, mert Schönberg is készített hozzá egy szimfonikus zenekari hangszerelést, mi pedig e kettőt, az eredetit és a schönbergit vegyítettük össze, hisz a zenekariban nincsen zongora, nálunk pedig központi szerepe van. Nagyon homogén hangzás alakult ki Schönberg egyes modern elemeivel, de inkább Brahms hangzásvilágával.

Másik érdekesség Alexander Rosenblatt egy Carmen-fantáziája, amely eredetileg egy kézzongorás darab. Ez a mű olyan sítlusvilágot tartalmaz, amelynek az európai jazz, a 20. századi eklektika és az orosz posztromantika életérzése adja az összetevőit. Bizet Carmen-dallamait halljuk, de a harmóniavilága és stílusa, karaktere teljesen más.

Természetesen mi sem feledkezünk meg a Ligeti-centenáriumról, úgyhogy egy nagyon izgalmas kísérletet tettünk; a Musica Ricercata című zongorasorozatának egy darabját hangszereltük meg, ami így egy különösen izgalmas, és érdekes hangzást hozott létre.

Játszunk majd részleteket több Rameau-operából, játszunk majd később egy nagyon izgalmas kortárs produkciót is, egy Cosimo Carovani nevű zeneszerző eredetileg vonósnégyesre komponált természetrajzát, de lesz még Mendelssohn, Prokofjev, de Falla, Gershwin, és még nagyon sok más minden is.

Talán még saját darabomat említeném: Tango á la „grotesque”. Ez egy zongoraverseny skacch – kicsit parodizálja a tangó műfaját, közben érdekes ritmikát és hangzást mutat fel. Ez egy viszonylag régebbi darabom, most egy picit átírtam, és nagy örömmre az együttes is nagyon megkedvelte.

A BDZ Kamaraműhely következő koncertje szeptember 24-én, 17:30 órától hallható a Zeneakadémián, a 30 éves jubileumi BDZ-nap keretein belül.

Missziójának neve: Kulturális Híd program

A vizsgaidőszakban a Zeneakadémia tanári szobájában találkoztunk. Elképzelem, hogy az eltelt közel százhusz évben mennyi legendás zenész fordulhatott meg itt. A gyönyörű faburkolat eleganciája is arra utal, hogy nagyszerű történelmi pillanatok helyszínén beszélgetünk. A térre néző ablakokat **Farkas Gábor** zongoraművész, egyetemi tanár szélesre tárja, így a friss levegővel együtt vidám utcai zsbongás járja át a helyiséget. Mi is felszabadult, jókedvű beszélgetésbe kezdünk a tradícióról, karierről, szakmai alázatról, egy határokon átvívelő kulturális programról, valamint a hazai és a japán zenetanulásról.

Szöveg: Petró Margit

bdz **Sokrétű művészi és tanári tevékenysége mellett a Távol-Keleti Komolyzenei Fesztivál megalapításával, megrendezésével a nemzetek és földrészek közti Kulturális Híd létrehozásán fáradozik. Milyen örökség ez, melynek ápolásában részt vállal?**

Liszt több városban tevékenykedett – Róma, Weimar, Budapest –, rengeteget koncertezett, de nincs a világnak még egy ilyen intézménye, mint ez, az általa alapított Zeneakadémia. Magyarország rendkívül fontos volt számára, és külföldi növendékei mellett rengeteg hazai tanítványa is volt. Alan Walker életrajzíró jegyezte le, hogy Liszt több mint négyszáz növendékkel büszkélkedhetett. Chopinnal összevetve ez óriási szám, jöjjön, Chopin kevesebbet élt. Az orosz zongoraiskolák is kivirágoztak szentpétervári növendékei, a Rubinstein-testvérek közreműködésével. Lisztnek Németországban is rengeteg olyan tanítványa volt, aki egyetemeket, zongoraiskolákat alapított. Napjainkban divatos szóval ezt úgy mondanánk: a „liszti frencsáj”. Olyan dolgot hagyott örökül, ami rettenetesen fontos. Nemcsak korának nagy zongoraművésze volt, hanem érdeklődött az új zene iránt is. Minden kor zenéjéhez, még a gregoriánhoz is visszanyúlt. Tisztelte a régi mestereket, emellett átírta Beethoven összes szimfóniáját zongorára, különféle parafrázisokat készített, ezzel segítve pályatársait. Tolmácsolta kortársai muzsikáját.

A késői műveivel szabad utat engedett és nyitva hagyta a kaput nekünk, általuk eljuthatunk egészen Bartókig. Egyszemélyben művész és tanár volt, mindamelllett gondoskodott a zenei műveltség értékkeremtő intézményeiről. Elképesztő zseni és princípium volt, mert azt az utat mutatta meg, amit mi a mai napig zenei látásmódban, zongoratanárként is követünk.

Egyes tanárim fantasztikus művészeknek voltak tanítványai, Dohnányinak, Bartóknak. A „liszti családfa” terebélyes, Dohnányi Thománnak, Thomán Lisztnek volt a növendéke, s rajta keresztül eljuthatunk Csernyn át egészen Beethovenig. Mivel ezt a tradíciót örököltem, örülök, hogy én is ennek az útnak a részese lehetek.

bdz **A mesterek hatással vannak a tanítványokra...**

Liszt életében nagy szerepet töltött be Beethoven. Van egy híres jelenet, amit mondaként terjesztettek: amikor Liszt gyerekkorában Cserny közreműködésével Beethovennek játszott, akkor Beethoven már süket volt, mégis, kicsit hallva, de inkább megélve a fiatal fiú játékát, homlokon csókolta őt. Beethoven Lisztnek nagy példaképe volt. Liszt olyanfajta forradalmár akart lenni, mint Beethoven a saját korában. A konzervatívok nem is engedtek Beethoven játszani, mindezek ellenére a konzervatóriumban a hallgatók bőszen gyakorolták a szonátáit, a szimfóniákról nem

is beszélve, titokban mind megismerkedtek a műveivel. Mindketten forradalmi személyiségek voltak.

bjz Ön az ózdi zeneiskolából indulva eljutott a világ legrangosabb versenyeire, világhírességekkel lépett fel a legfontosabb koncert-helyszíneken. Milyen lehetősége van ma egy hasonlóan tehetséges fiatal zenésznek a karrier építésében, az érvényesülésben?

Úgy gondolom, több út is létezik. Az egyik legfontosabb, végigmenni a szakmai úton. Ha valaki vágyat érez magában arra, hogy pódiumon koncertezzen, jó egyetemet kell választania, jó mestereknél kell tanulnia. Akarjon jó zenészé válni, és legyen kitartása a színvonalas munkához. Kocsis Zoltánt idézve: „az igaz, tehetség utat tör magának. Lehet, hogy bizonyos helyen falba ütközik, de egy idő után így is-úgy is felbukkan és megtalálja a maga helyét.”

Ha valaki jól elsajátította a szakmát, a karriert is sokféleképpen lehet építeni, ez azonban

másodlagos. Vannak zenészek, akik különböző nagy versenyeken vesznek részt, mint ahogy én is tettem. Ezek a versenyek fontosak, mert sok koncertszervező, professzor, szakmabéli van jelen. Akik nyernek, koncertmeghívásokat kapnak, de a verseny azoknak is hasznos, akik nem kapnak díjat, mert tapasztalatot szerezhetnek és megtudhatják, miben kell továbbfejlődniük. Azt javaslom a mostani fiatal generációnak, hogy ne hírességek akarjanak lenni, hanem elsősorban jó zenészek. Szakmailag nem mindenki jó, aki híres. Sokan vannak, akik nem rendelkeznek nagy tudással, de ügyesen tudják eladni magukat különféle platformokon. Ha viszont egy zenekari felkérést kapnak, kiderül, hogy nem is annyira jó zenészek.

bjz Ön rendkívül sikeres, s emellett minden tevékenységében megnyilvánul a művészet tisztelete, a művészet iránti alázata. Hogyan látja ezek összefüggéseit?

Előadóművészként az alázat a legfontosabb: elsősorban azt kell tisztelni és szem előtt tartani, hogy a szerző mit szeretne. Valamilyen formában a pódiumon természetesen mi is az alkotótársai leszünk, előadóként mégiscsak rajtunk keresztül folyik a zene. Fontosnak érzem azonban, hogy nem szabad elhomályosítani a szerzőt.

Van egy nagyon szép mondás, amit Bächer Mihály (szerk: zongoraművész, egyetemi tanár volt) mondott egykor tanítványának, Falvai Sándornak (szerk: zongoraművész egyetemi tanár, jelenleg is tanít a LFZE-n). Egy közös növendékünk vizsgájával kapcsolatban ezt én pár nappal azelőtt hallottam tőle: „Nemcsak az a lényeg, hogy az előadó mit művel a darabbal, hanem az is fontos, hogy a darab mit csinál vele. Hogy öbelőle milyen érzéseket vált ki, hogyan formálja át a darab az előadó jellemét, őt magát, a belső lelkét.” Rengeteg nemzetközi versenyen zsűrizek, ahol olyan előadókat díjazunk, akik lehangolnak a produkciójukkal és teljesen azonosulni tudnak a szerzővel. Látjuk ezt az átalakulást, mert művészi előadásban meggyőző produkciót tudnak nyújtani.

bjz Hisz az élethosszig tartó tanulásban?

Mi komolyzenészek – ahogy neveznek minket: szomorúzenészek –, mi vagyunk a legképzet-

Fotó: Kohán István

Dr. Farkas Gábor zongoraművész

tebbek. Nem lehet a könnyűzenei képzettség összehasonlítani, az egészen más. Mi gyermekkorunktól csináljuk, rengeteget tanulunk, évekig gyakorolunk, mire pódiumhoz jutunk. Kérdezik, mikor kezdtem tanulni a művet. Vannak nagy darabok, amiket sok évvel ezelőtt. Eljátszom több koncerten, nem vagyok vele elégedett, előveszem, újratanulom, mert „a jó pap is holtig tanul...”

Hadd idézzem Kocsis Zoltánt – s örülök, hogy ő volt a konzulensem a doktori iskolában Vásáry Tamás mellett – ő mondta, hogy nem is a tanításban, de elsősorban a tanulásban hisz. Ha az ember vágyik arra, hogy maximálisan teljesítsen, ahhoz egész egyszerűen reggeltől estig tanulni kell, tapasztalni kell, játszani kell. Ha mély, szerteágazó tudást szeretnénk birtokolni, az számunkra koncertről koncertre egy egész életen keresztül tartó tanulás. Elsősorban ilyen módon érzem a szakmai alázat szükségességét. És szerintem soha nem érezheti az ember azt, hogy teljes mértékben készen van. Ha már azt érzi, akkor az a szakmai pályájának a végét jelzi.

bjz Szükséges a karrierépítésre a fiatalokat külön felkészíteni?

A Zeneakadémián van karrierépítést segítő képzés, ahol a hallgatók menedzsment órán fortélyokat tanulhatnak. Én azt gondolom, hogy ez ugyanaz, mint a KRESZ. Megtanulható könyvből, de ha az ember bekerül az élet sűrűjébe, az más. Karrier szempontjából az a legfontosabb, hogy szakmailag legyen felkészült, sokoldalú a zenész, s rendelkezzen nagy repertoárral. Ha ölébe hull a nagy ismertség, egymás után kéri a koncertszervezők, de nincs repertoár... abban nincs kegyelem, nekünk mindenképpen minden este száz százalékosan teljesíteni kell.

Természetesen sok dolgot le kell venni a művész válláról, mert annyira felgyorsult a világ, hogy nem jut mindenre idő. Gyakorolni, próbára járni, este tündökölni... egy kedves kollégám a koncert előtt pár nappal már nem vesz fel telefont, csak a családtagjainak. Igaza van, mert hogy tudná a koncerten maximálisan kiadni magát, ha előtte elveszti az energiáját?

Fontos a média és a modern technológia szerepe abban, hogy a művészről, művészetéről még nemzedékeken át beszéljenek. A komolyzenét megfelelő reklámmal el kell juttatni az emberekhez.

bjz Műsorválasztásából, lemezfelvételeiről úgy gondolom, hogy a romantikus stílus a kedvence.

A zongoristák kilencvenkilenc százaléka ezt fogja mondani, de miért? Mert a zongora, mint hangszer ekkor fejlődött ki. Párizsban az 1820-30-as években kezdték el fejleszteni a mostani angol mechanikás Érard zongorát. Ettől a zongoristák szárnyra kaptak. A disszertációm is erről írtam „Liszt Ferenc méltatlanul elfeledett kortársai” címen. Elképesztő zongoristák voltak Liszt idejében. Ahogy a hangszer fejlődött, úgy fejlődtek a zongoristák, rettenetesen fontos, hogy a hangszer is inspirálja az előadót. A fortepiano, csembaló, spinét billentyűs hangszerek után Beethoven is találkozott már a kalapács zongorával. Pianisztikusan azonban a romantikában lehet a legjobban kibontakozni. Ahhoz, hogy az ember szépen tudjon eljátszani egy Bach prelúdium és fugát, ami nem zongorára íródott, nagy mesterségbeli tudás kell. Ezért megkövetelem a vizsgán

NÉVJEGY:

Dr. Farkas Gábor zongoraművész, egyetemi tanár, tanszékvezető

Kedvenc zongorája: Steinway.

Legkedvesebb szerzője: mindig az, akit éppen foglalkozik.

Szenvedélye: közvetíteni a különböző kultúrák között.

(Egyik) kedvenc könyve: Vásáry Tamás ajánlotta számára Sadhguru „A belső átalakulás” című könyvét, ami a keleti-nyugati kultúrák témakörhöz kapcsolódik.

Legjobb elfoglaltsága: amikor a két kislívával játszhat.

Kedvenc étele: a magyar és a japán konyha remekei felváltva, akár egy napon belül.

Hobbija: biciklizés, filmnézés.

Hol hallhatjuk koncerttermen kívül?: A városligeti új „okospad” Gábor Liszt és Chopin felvételeit játssza.

a növendékektől, hogy Bachot játsszanak. Olyan ez, mint amikor frissen lezuhanyozol: az egész lelket átmossa. Én is, amikor csak tehetem, játszom Bachot, és nem csak a színpadon.

A klasszikus szonáták is kedvenceim, nagyon szeretem és egyre több időt töltök Mozarttal, Beethovennel, Schuberttel, és egyre gyakrabban fordulok az impresszionisták felé. Ebben az évben az évforduló tiszteletére azt tűztem ki célul, hogy eljátszom Rachmanyinov összes zongoraversenyét. Később Bartókkal is szeretnék többet foglalkozni, egy jól képzett zenész mindent játszik, mindenben új utakat keres, felfedezi magát.

bjz Ön 2017-től a Steinway hivatalos előadója. Szerepet játszik az előadásban a zongora minősége?

A Liszt Akadémián egy viszonylag új Steinway D modell zongora van. Jó dolog, hogy házon belül lesz a közös koncert a BDZ-vel, a hangszer jól ismerem.

Liszt megtalálta a saját zongoráját az Érardban, Chopin a Pleyel zongorában, én viszont az érzéseimet, gondolataimat leginkább a Steinway-n tudom kifejezni.

Nagyon szeretem különböző más zongoragyárak hangszereit kipróbálni, a Bösendorfert, a Yamahát, a Kawait. Sok jó zongora van, de ha egyet választhatok – ők választottak engem –, akkor az a Steinway. Úgy érzem, hogy jó Steinway zongorán mindent el lehet játszani.

Nagyon intenzíven zajlik az életem, nemcsak koncertezem, a tanszéket is vezetem. Ha koncertem van, akkor jobban magamra fókuszálok.

Az természetes, hogy a gyakorlás egy életforma. Ugyanolyan, mint ahogy levegőt veszünk, vizet iszunk. Gyakorlás nélkül nem megy. Ha a művész nem hagy elég időt rá a koncerten meglátszik. Liszt mondta, hogy ha egy nap nem gyakorolok, azt megérezem én, ha kettőt, azt meghallják a barátaim, s ha hármát, azt észreveszi a közönség.

bjz Az elmúlt nyáron saját ötlete és koncepciója szerint megrendezték az I. Távol-Keleti Komolyzenei Fesztivált a Magyar Zene Házában. Folytatódik az ázsiai és európai kulturális csere a Kulturális Híd program keretében az idén is, mik az elképzelései a jövőre?

Idén anyagi forráshiány miatt nem lesz fesztivál, de bízom benne, hogy jövőre meg tudjuk valósítani. Az eredeti terv szerint is egy-két évente szerettük volna megrendezni. A magyarországi fesztiválon a közönség fantasztikus művészetet ismerhetett meg. A japánok egy másfajta kultúrkörben léteznek, de ettől függetlenül a tehetséges ember ott is tehetséges. Rengeteg a jó művész Japánban, Kínában, különösen Dél-Koreában kiválóak a zongoristák. Az ázsiai művészek sorra nyerik a legnagyobb versenyeket. Öröklődik át az európai zene. Lantos István zongoraművész úgy fogalmazott, hogy annak idején Indiában kialakult a buddhizmus, majd különböző misszionáriusok által átmentették Tibetbe, Ázsiába és más helyekre, ahol virágzik tovább. Lantos szerint ez tapasztalható az európai zene esetében is. Szerintem is tolidik keletre, és ott imádják. Elképesztő respektje van, ha Ázsiában valaki klasszikus zongoraművész. Mindent megpróbálnak megtenni azért, hogy kivételes jövője legyen.

Négy évet éltünk a feleségemmel Japánban, és megtapasztaltam, hogy milyen melegszívű emberek élnek ott. Életre szóló barátságokat kötöttünk, ami nagyon jó érzés, és az is, hogy különböző kultúrákat ismerhettem meg. Sokszor járok Ázsiában, a feleségem a gyerekekkel éppen holnap utazik Japánba, ahová én is megyek majd az évad során többször is. Ezek a kapcsolatok számomra fontosak.

Annyi ötletem lenne, hogy kiket szeretnék bemutatni itthon, és az volna jó, ha ugyanezt megvalósítanánk Japánban is, és ott mutathatnánk be magyar művészeket. Nagyon jó érzés a

magyar kultúrát kivinni a nagyvilágba. Fárastó volt a tavalyi nyár, kimerültem a végére, de ezt a programot missziómnak tekintem, melyben a különböző kultúrákat összekötöm a zene által, s a zene különféle arcait mutatom meg.

A konyhaművészetben jártas ember rájön, hogy nem mindig a pörkölt és a nokedli a legjobb, hanem szeretne valami olasz vagy francia ételt enni, vagy egy jó ázsiait. Néha egy jó steakre, máskor hamburgerre vágyik. A globalizált világnak vannak előnyei. Az internet is tág perspektívát kínál, nem vagyunk bezárva, és nem is szabad bezárva lennünk.

Művésznek lenni komplex dolog, a mesteriskolán át a fiatalok támogatásán keresztül a szóló koncertekig. A komolyzene összeköt minket, így valósítjuk meg ezt a küldetést.

bjz A felesége, Yuki japán származású, szintén a Zeneakadémián végzett. Gyermekük is

ÉLETÚT

Dr. Farkas Gábor 2005-ben diplomázott a Zeneakadémián Falvai Sándor és Némethy Attila növendékeként. Még zeneakadémistaként nyerte meg a Magyar Rádió Zongoraversenyét, fiatal diplomásként pedig több nemzetközi verseny első díjasa lett. A New York Concert Artist & Associates versenyének fődíját 2015-ben vehette át, ennek folyományaként 2016-ban debütált New York-ban a Carnegie Hall-ban.

2004-ben kezdett tanítani a Zeneakadémián, 2020 óta pedig a Billentyűs és Akkordikus Hangszerek Tanszékét vezeti, és ő irányítja a Doktori Iskola Billentyűs és Akkordikus alprogramját is. 2017-től négy éven át Japánban élt, koncertezett, és a Tokyo College of Music –ban tanított. Ekkor kapta meg professzori kinevezését is, az egyetem történetében a legfiatalabb tanárként. Mióta ismét Magyarországon él, rendszeres időközönként vendégprofesszorként tér vissza a tokiói egyetemre. Világszerte tart mesterkurzusokat, rangos nemzetközi zongoraversenyek zsűritagja.

zongoráznak és nyaranta csatlakoznak a japán oktatáshoz. A hangszer tanulásnak van ideális időszaka? S mi a különbség a hazai és a japán zenei nevelésben?

Van, akinél korán, és van, akinél csak később mutatkozik meg a fogékonyság a zene iránt. Olyan családban nőttem fel, ahol zene vett körül, így nagyon hamar megtanultam a tiszta éneklést. Nagyon fontos, hogy a magyar zeneiskolákban az alapokkal, az elmélettel kezdik. Mi a kottaolvasás, a hangközök, a hangok egymáshoz való viszonya? Ezáltal alakítják, fejlesztik a hallást. Én korán sok mindent megkaptam, volt otthon több hangszer és zongora, így hallás után bármit lepötyögtem. Már óvodás koromban megtanultam kottát írni-olvasni, a zeneiskolások kezdő zongora kotta anyagát apámmal átvettük.

Mi a különbség a hazai és a japán zenei tanulás között? Japánban az első évben ritmust tanulnak a gyerekek. Már három évesen ütőhangszert ad-

2022-ben alapította a Távol-Keleti Komolyzenei Fesztivált, amelynek művészeti vezetője is.

Számos szólólemeze jelent meg. Legutóbbi CD-je áprilisban került forgalomba a Hungaroton gondozásában, ezen Chopin e-moll és f-moll zongoraversenyét játssza a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarával, a karmester Vásáry Tamás. 2008-ban a Junior Prima-díjat, 2012-ben a Liszt Ferenc-díjat vehette át, 2017 óta pedig a Steinway Artist megtisztelő címet is viselheti, amivel olyan művészek társaságába került a Steinway Artists listáján, mint Marta Argerich és Daniel Barenboim.

Dr. Farkas Gábor mindig is kiállt nemes ügyek mellett: ezúttal annak a koncertjének a honoráriumát ajánlotta fel a föld-rengés károsultjainak javára, amelyet augusztus 5-én adott a Gümöslük Nemzetközi Akadémia és Fesztivál meghívására Törökországban.

A szeptemberi BDZ koncertet követően ismét New York-ba repül, zsűrizni fog a Liszt versenyen, mesterkurzust tart, és egy koncertet játszik a Steinway Hall-ban.

nak az ovis gyerek kezébe, négyévesen választhatnak saját hangszert. Elképesztően jól felszerelt hangszerpark van az egész országban. Az oviban, ahová az én kisfiam járt, minden teremben van egy Yamaha pianínó, a nagytermekben C5-C6-os koncert Yamaha zongora. Az óvónénik jól játszanak, s gyönyörű harmóniákkal kísérik a dalokat. Jó kiadványok vannak a gyerekeknek, kiváló pedagógiai rendszer működik. Nagy különbség, hogy először a ritmusra helyezik a hangsúlyt, és utána négy-ötévesen elkezdik a szolfézst és a zongoratanulást. Zeneiskolai hálózat Japánban nincs, mint ahogy ezt itt Kodály megalapította. Ott mindenki saját választott tanárhoz megy privát tanulni. A Yamahának vannak kihelyezett tagozatai, ahol remek tanárok tanítanak.

A fiaink élvezik a zenélést, ezért ez a nyár eleji japán út nekik is fontos. A nyolcéves nagyfiam egy országos zongoraversenyen vesz részt, amelyen évente negyvenezer zongorista indul, ők már a legjobbak. Hetente csökken a számuk a selejtezők során, korcsoportonként három győztes van, s aki a 18 év fölöttiek versenyét megnyeri, az egy évig állandóan koncert meghívásokat kap, a legnagyobb zenekarokkal lép fel, úgyhogy ez óriási lehetőség.

Egyszer kiszámoltam, hogy Magyarországon a népesség arányában kb. két-hármezer gyerek jelentkezőből lehetne ezt elérni. Van-e kétezer zongorista gyermek, aki jelentkezne egy országos versenyre?

A magyar oktatás a relatív hallást nagyon jól fejleszti, s ez nagyon hasznos az európai zenéből eredően. Úgy érzem, hogy a magyar rendszer sokkal zeneibb.

🗨️ Az ifjúság megszólítása, a koncertközönség beavatása a mű részleteibe a Budafoki Dohnányi Zenekar egyik kiemelt bérletsorozata, a Megérthető zene előadásain történik. Mi a véleménye a közös koncertről, hogyan készül a találkozásra?

Az ördög a részletekben rejlik. Japánban ezért szerettek koncertezni, s Amerikában is vannak ilyen koncert előtti ismertetőik.

A mai embert nagyon sok hatás éri, ezért nem biztos, hogy a komolyzene iránt érdeklődni fog. Ha a közönséget bevezetjük a zene alapjaiba, annak kulcsszerepe lehet. Azt gondolom, hogy

ha egy koncert szimpatikus, vagy az előadó, a helyszín, a műsor tetszik, akkor a közönség szíve joga, hogy értse, miről van szó. Ha a művész tud – ha nem is legmélyebb részletekbe menő – analízist adni a darabról, a hallgató beavatottá válik a zenei folyamatba. Ha a zenekedvelő ezáltal megértheti, hogy a téma hogyan transzformálódik, az a mű befogadását segíti. Például a Beethoven Esz-dúr zongoraverseny első tételében hogyan bontja ki az akkordokat? Abból hogyan lesz a téma? Az első tétel kadenciával indul, utána a zenekar bemutatja a főtémát. Hogyan alakul ki a zongoraverseny, hogyan íródik a szonátaforma, mi is az? A koncerten több alapfogalmat meg tudunk tanítani a közönségnek. S az előadás során felismeri, ezáltal részesévé válik és sikerélménnyel megy haza.

Először Beethoven: c-moll zongoraversenyét játszottam a zenekarral a Budafoki Városházán, akkor D'Agostino vezényelt. S egészen fiatal koromban játszottam Liszt h-moll szonátáját a Vigadóban a Megérthető zene keretében. Már régen koncerteztem a zenekarral, de bízva Gábor értékítéletében, s a fülét ismerve, biztosan most is nagyon jó zenészekből álló zenekart kovácsolt össze. Várom a találkozást a zenekarral és Beethoven: Esz-dúr zongoraversenyével.

Közönségünk 2023. szeptember 24-én 11 órakor a Zeneakadémián hallhatja Farkas Gábor zongorajátékát a Megérthető zene bérletsorozatunk első, a A hős portréja című előadásán. Műsoron: Beethoven: 5. (Esz-dúr „Császár”) zongoraverseny. Előad és vezényel: Hollerung Gábor. ■

Két portré

Egy reménytelen szerelem nyomában

Talán ismeri a kedves olvasó azt a játékot, hogy Mi lennél, ha...? Mi lennél, ha növény lennél? Mi lennél, ha állat lennél? Mi lennél, ha dallam lennél? És folytathatnánk... Ha Bartóktól megkérdeznénk, hogy mi lenne **Geyer Stefi**, ha dallam lenne, akkor **Bartók** így válaszolna: d-fisz-a-cisz.

Szöveg: Ortutay Romola

Bartók Béla Két portré című művének keletkezését kalandos fordulatok előzték meg, és ha figyelembe vesszük az olyan további műveit, mint az I. hegedűverseny, az I. vonósnyegyes és a 14 bagatell, akkor Bartók reménytelen szerelmi történetének egyik állomásaként is tekinthetünk rá ezeknek a műveknek a sorában, melyben a szeretett nő alakja különös átalakuláson megy át. A Két portré azt a pillanatot rögzíti, amikor a kezdeti, mindent elsöprő fellángolás, majd a visszautasítás utáni csalódottság megélésével Bartók megmutatja a szeretett nő idealizált, földöntúli arcát, illetve ennek az idealizált képnek a szétporladását. Hogy miért kell erre a sorsra jutnia a szeretett nő alakjának, annak volt egy komoly oka: a szerző műzsájával való kapcsolatának viharos alakulása. Ezt a műzsát pedig úgy hívták, hogy Geyer Stefi. Az ő nyomába eredünk a bevezetőben említett Mi lenne, ha... játékkal, de fordítva fogjuk játszani. Most nem azt nézzük meg, mi lenne Geyer Stefi, ha... , hanem azt, hogy a d-fisz-a-cisz hangsor vajon milyen Geyer Stefi lehetett Bartók szemében a fent említett művek alapján. Hogy alakul ennek a hangsornak a sorsa Bartók és Geyer Stefi kapcsolatának alakulásával?

Kezdeti fellángolás: az I. (posztumusz) hegedűverseny

„Én még most is azt hiszem, az a rögeszmém, hogy maga nem közönséges halandó, csak a környezet láttatja annak” – írja Stefinek Bartók

az egyik levelében. Ez a kiinduló helyzet Bartók szemében. A lány 14 éves még csak, amikor az akkor 21 éves Bartók először látja, hallja hegedülni a csodagyereket Stefit. Ha szeretnénk megérteni, hogy Bartók miért írja le a leveléből idézett mondatot, akkor a korabeli fényképek alapján képzeljünk el egy ábrándos tekintetű, finom vonású, légies, angyalszerű jelenséget, aki ugyanakkor nagyon sármos és karizmatikus, ráadásul határozott is (ahogy az a későbbi levelezésükből kiderül).

Bartókot annyira rabul ejti Stefi földön túli alakja, hogy ekkor még nem is meri megszólítani. Évek telnek el, amikor újra találkoznak, Bartók ekkor már a Zeneakadémia tanára. Személyes kapcsolatuk 1907-ben indul, amikor Stefi a nagynénjéhez utazik Jászberénybe. Bartók is odamegy népdalt gyűjteni, de mint később kiderül, ez csak ürügy volt arra, hogy Stefi közelében lehessen. Ottani találkozásuk, első beszélgetéseik jó alapot adnak arra, hogy kapcsolatban maradjanak, még ha személyesen nem is, de levélváltásokkal igen. Így születik meg az a zenetörténeti örökség, amely végül a Stefinek írt I. hegedűverseny keletkezését dokumentálja kettejük kapcsolatán keresztül.

Bartók és Stefi levelezése nagyjából egy évig tart, amelynek kezdetén Bartók mámoros, szinte narkotikus lelkiállapotban írja meg Stefinek, hogy készül neki egy versenymű. Itt jelenik meg a d-fisz-a-cisz hangsor, amit Bartók Stefi leitmotívjának hív. A hegedűverseny 1908-ra készül el, szinte egy időben azzal a levéllel, amelyben Stefi visszautasítja Bartók szerelmi közeledését és szakít vele. A versenyművet azonban meg-

kapja, és egy mozdulattal a fiókba rakja, ami aztán majdnem ötven éven át nem is kerül ki onnan. Stefi csak a halála előtt adja át barátjának, zenekara karmesterének a partitúrát, amit féltve őrzött a partitúrába beleírt túl sok magán jellegű megjegyzés miatt. A hegedűversenyt 1958-ban mutatják be először, amikor már sem Bartók, sem Stefi nincs az élők sorában.

Csalódás: a 14 Bagatell

Bartók már a hegedűversenyt is háromtételre szánta. Az eredeti terv az volt, hogy az első tétel az idealizált, földöntúli Geyer Stefi zenei képét jeleníti meg, a második a vidám, élénk lány arcát, és a harmadik pedig a hűvös, közönyös Geyer Stefi lett volna, de ezt végül Bartók nem írja meg. A mű kéttételes marad, az első tétel idealizált képével, és a második tétel vidám, az ideálisat enyhén kikezdő, játékosan ironikus jellegével. Mire elkészül a mű, Bartók már egy ideje tudja, hogy Stefi iránti szerelme reménytelen, de itt még képtelen „csúnya” muzsikát írni Stefi leitmotívumával.

Hogy az idealizált kép hogyan változik torzzá, az a levelezésükből pontosan nyomon követhető. Azonnal szembe ötlük, milyen felfogásbeli különbségekkel rendelkeznek, s ez gyorsan vezet kapcsolatuk megszakításához. A levelekből az is kiderül, hogy a Bartók által idealizált lény valójában mennyire különbözik Bartók elképzeléseitől. Bartók első ébredése Stefivel kapcsolatban az a pillanat, amikor meglátja a lányt pipázni. Ez annyira összeegyeztethetetlen azzal az idealizált képpel, amit kialakított róla, hogy a hegedűverseny második tételében már ironikus hangvétel nyomai is megjelennek.

Stefi számára kritikus pont Bartók házasságról, vallásosságról, szabadságról vallott nézete, ami Stefi katolikus, hagyománytisztelő neveltetésé-

vel azonnal konfliktusba kerül. Bartók kezdeti lelkendező leveleire a lány egyre inkább távolságtartó magatartással válaszol, és végül a kapcsolatot is megszakítja vele.

A szakítás után készül el Bartók 14 Bagatell című zongoraciklusa, melynek utolsó darabja Stefi leitmotívumára épül, s „A szeretóm táncol” címet viseli. Évekkel később Bartók újra hangszereli ezt a darabot, és hozzáadja a hegedűversenyéhez, melynek második tételét elhagyja. Az újdonsült műnek a Két portré címet adja, az első – a hegedűversenyből származó – tétel az ideális arckép, míg a második – áthangszerelt zongoramű – a torz arcképet jeleníti meg, melyben féktelenül szabadulnak el a szerző indulatai, érzései.

Fájdalom és gyász: az I. vonósnégyes és a Két portré

A két portré kirobbanó érzéseire azonban még el kell telnie egy kis időnek. A szakítás miatti fájdalom egy újabb műnek ad életet a Két portré előtt, az I. vonósnégyesnek, melyet Bartók 1909-ben komponál. Itt újra találkozhatunk a Geyer Stefi motívummal, a Lento tétel pedig a szerelem elsiratásának lesz a hordozója. Geyer Stefi emlékezete szerint Bartók erről a tételről ezt írta neki: „ez az én halotti énekem...”

Az évek, ahogy telnek, úgy alakítják Bartókban szerelméről kialakított belső képét, így mire összeállítja a

Két portrét, a csendes gyász, az idealizált kép hatalmas fordulatot vesz.

A Két portré mindkét tételének a Geyer Stefi leitmotív a zenei alapanyaga, az első tételben egy bensőséges hegedűszóló szólaltatja meg, a másodikban egy féktelen keringő formájában jelenik meg, melyet a zenekarból hallható torz effektusok szétrobbantanak, és a záróakkordok-

Bartók Béla és Geyer Stefi

ban végül meg is semmisítenek. Így Bartók szerelmének belső, idealizált képe végleg meghal.

De ki is volt Geyer Stefi valójában?

Geyer Stefi Budapesten született 1888-ban, orgonaépítő orvos apától és zenész anyától. Édesanyja Zipernowsky Mária brácsaművész volt, az első budapesti vonósnégyes megalapítója. Első hegedűóráit édesapjától vette háromévesen, majd hétévesen kezdte zenei tanulmányait. Hamar kiderült, hogy különleges tehetséggel rendelkezik, így gyermekkor a szigorú gyakorlások között telt, amit nagyon fegyelmezetten viselt. Tízévesen vették fel a Zeneakadémiára, Hubay Jenő mesteriskolájába, aki a csodagyerek Stefit hamar elkezdte turnéztatni először Európában, majd amerikai körutat szervezett neki.

1911-ben került Stefi Bécsbe, ahol feleségül ment egy bécsi ügyvédhez. A házasság drámai fordulatot ért véget, a férj 1918-ban meghalt spanyolnáthában, és a haldokló férjet ápoló Stefi élete is veszélybe került. Ám neki sikerült túlélnie a járványt.

Felépülése után Zürichben telepedett le az

1920-as évek elején, már Európa szerte ünnepeelt hegedűművészként. Zürichben hamar bekerült a zenei életbe, ahol megint csak sok rajongót szerzett és utasított is vissza. A kérők, udvarlók közül a nyertes végül Walter Schulthess svájci zeneszerző, zongorista lett, aki Stefi európai és amerikai körútjain zongorakísérőjeként lépett fel vele. Egy gyermekük született, aki szintén hegedűművész lett.

Stefi lankadatlan lendülettel tevékenykedett a zenei életben, rengeteget koncertezett, fellépésén túl pedig pedagógiai tevékenységbe kezdett; 1934-ben a Zürichi Konzervatórium hegedűtanárává fogadták. Zenekart is alapított férjével Collegium Musiken Zürich névvel, amelynek koncertmestereként működött egészen haláláig. Ezt a lendületet élete utolsó tíz évében súlyos betegsége törte csak meg, 1956-ban halt meg Svájc legkiválóbb hegedűművészeként.

Bartók Két portré című hegedűversenyét Budafoki hangversenyeszték sorozatunk első koncertjén, október 6-án, 19.00 órakor hallhatja közönségünk, Harsányi Elina tolmácsolásában. A koncerten felcsendül még ifj. Johann Strauss: Császárkeringője és Pejácsevich Dóra: fisz-moll szimfóniája. Vezényel: Mladen Tarbuk. ■

A nő, a tudomány és a fizs-moll

100 év után először Magyarországon budafoki koncertünkön

Több mint 100 éve mutatták be először az első horvát szimfóniát Drezdában. A korabeli leírásokból fennmaradt, hogy a mű olyan sikert aratott, hogy az előadás végén feltapsolta a közönség a mű szerzőjét a színpadra. Ám igen nagy megdöbbenést váltott ki, amikor a színpadon megjelent a szerző: egy nő, **Pejácsevich Dóra**.

Szöveg: *Ortutay Romola*

A Pejácsevich név talán ismerős lehet a zenében kevésbé járatosoknak is vagy történelmi tanulmányokból, vagy Makk Károly Liliomfi című filmjéből, melyben szerepet kapott egy bizonyos Pejácsevich gróf. Bevallom, gyerekkoromban én is azt hittem, hogy egy képzeletbeli figuráról van szó a filmben. De nem így van. A Pejácsevich család generációkon át fontos politikai szerepet töltött be. Pejácsevich Dóra nagyapja és később édesapja is Horvát-Szlavón-Dalmátország bánja volt, és ha ez nem lett volna elég a magas rangú származáshoz, édesanyja is magas rangú arisztokrata felmenőkkel rendelkezett. Bár Pejácsevich Dórát horvát zeneszerzőként tartják számon, nem feledkezhetünk meg az ereiben csörgedező magyar vérről édesanyjának köszönhetően.

Anyja lánya, tudománya

Pejácsevich Dóra, hivatalosan Pejácsevich Mária Theodóra Paulina, 1885-ben született Budapesten. Édesanyjának köszönhetően, hogy már gyermekkorában megismerkedhetett a zenével és a zenéléssel. Édesanyja ugyanis képzett énekes volt, magas szinten tudott zongorázni is, így a zenei nevelés hamar elkezdődhetett Dóra életében. Első zongoraleckéit édesanyjától kapta, és mivel hamar kiderült, hogy jó érzéke van a zenéhez, később külföldön is tanult egy darabig hegedülni illetve zenét szerezzni. Ezek a tanulmányok nem annyira a zenei képzését mélyítették el, hanem inkább a látókörét szélesítették. Így tulajdon-

képpen Dóra autodidakta zenész és zeneszerző volt, de mindezzel együtt, vagy ennek ellenére képes volt kiemelkedni a korabeli férfi komponisták közül. Első művét tizenkétéves korában szerezte. Kezdetben zongoradarabokat, dalokat és szonátákat komponált, nagyobb volumenű műveit húszas évei második felében írta.

Dóra nemcsak a zenében volt tehetséges, nagyon jó nyelvérzéke volt, több nyelvet megtanult, ezen kívül érdekelték a tudományok. Nyitottságában nagy szerepet játszott a családi háttér, hiszen otthonukban rengeteg könyvhöz juthatott hozzá és míg a vele egyidős lányok 18 éves korukra férjhez mentek, ő inkább tanult, olvasott, zenélt.

Háború, siker, hagyaték

1913-ban komponálta első zongoraversenyét, amellyel egyben az első horvát zongoraversenyt is jegyzi. A BDZ által is másorra tűzött fizs-moll szimfóniájával szintén „elsőt” alkotott; ez volt az első szimfónia a horvát zenetörténetben. Ezt a művét a háború évei alatt komponálta, 1916-17 között, édesanyjának dedikálva, de három évvel később újra elővette, tökéletesítette, javítgatta. Így került fizs-moll szimfóniája 1920-ban a közönség elé, hatalmas sikert aratva.

A szimfónia megírása előtt tett egy nagy kitérőt és visszament a családi birtokra, Nekcsére, ahol önkéntes ápolónőként segített a háborús sérülteknek. Mélyen megindította a háború borzalma, a bajba jutott emberek látványa, és

legfőképpen saját osztályának a közönye, tehetetlensége ezekben az időkben. Élesen kritizálta az arisztokráciát, és végrendeletében azt kérte, hogy halála esetén ne a családi kriptában helyezték el hamvait.

Sajnos halála idő előtt, fiatalon vetett véget életének, zenei pályafutásának. 1923-ban, 38 évesen adott életet egyetlen gyermekének, viszont a szülést csak egy hónappal élte túl. Kérésére a

nekcei családi birtokon temették el, csak a keresztnevét és egyetlen mondatot írtak sírkövére: Nyugodj békében!

Pejácsevich Dóra összesen 106 művet hagyott az utókorra, főleg késő romantikus stílusban komponált alkotásokat, mely között találunk zongoradarabokat, dalokat, kamaraműveket, illetve zenekari darabokat is. Zenei öröksége nemcsak a komolyzenei körökben örvend nagy tiszteletnek a horvátoknál. Pejácsevich Dóráról nevezték el a horvát tehetségkutatóversenyt Dora névvel, illetve egy film is készült életének egy szakaszáról fiktív elemekkel.

A BDZ közönsége 2023. október 6-án 19.00 órakor hallgathatja meg Pejácsevich Dóra fizs-moll szimfóniáját a Budafoki hangversenyesték keretében a Klauzál házban. A koncerten felcsendül még ifj. Johann Strauss: Császárkeringő, Bartók: Két portré. A koncerten közreműködik Harsányi Elina - hegedű. Vezényel: Mladen Tarbuk. ■

2024. január 7., 19:30 | MŰPA

ÚJÉVI KONCERT

Budafoki Dohnányi Zenekar

Vezényel: **Hollerung Gábor**

Részletek: www.bdz.hu

jegyvásárlás: bdz.jegy.hu

Szerelem, Cunami, Tomoko

Avagy ihletadók zeneszerzéshez

Gyöngyösi Levente kortárs „válogatása” visszatérő téma lapunk hasábjain. Rezidens zeneszerzőnk állandó megbízatása kortárs szerzők műveinek felkutatása, ajánlása zenekarunk számára, hiszen a BDZ eltökélt küldetése (többek között) közönsége elé tárni a napjainkban alkotó zeneszerzők művei közül is a legjobbakat. Néhány gondolatot ajánló formájában tárjuk ön elé, kedves olvasónk, azokat a szerzeményeket, amelyeket a 2023-24-es évadunk során megszólaltatunk.

Szöveg: Czingráber Eszter

Horváth Balázs - Schulhoff: HOT-SONATE

Horváth Balázs 1976-ban született Budapesten, jelenleg a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem docense, Erkel Ferenc-díjas zeneszerző. Ez a műve Erwin Schulhoff 1930-as szerzeményének az áthangszerelése. Igazán nemes módon, szórakoztató, vérpezsdítő módon nyúlt hozzá az eredeti műhöz, amelyből így egy Piazzola stílusára hajazó, latinós tánczene született. Horváth Balázs 15 perces változata kamarazenekearra és szóló szaxofonra készült (az eredeti brácsa szóló – kamarazenekekar helyett). Igazán színes és szórakoztató színfoltja lesz a BDZ repertoárjának ez a tíz kisebb egységből, de alapvetően egyben tartott darab.

A Hot-Sonate november 22-én csendül fel Latin virtus című Dohnányi bérletes koncertünkön a Zeneakadémián.

Molnár Viktor: AZ ÜLDÖZÖTT

Molnár Viktor 1993-ban született Hatvanban. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen szerezte diplomáját 2019-ben, Varga Judit és Bolcsó Bálint tanítványaként, jelenleg a Weiner Leó Zenemű-

vészeti Szakgimnázium zeneszerzés és zongora tanára. Bár pályája elején tart, de már Junior Artisjus-díja, Istvánffy Benedek-díja és Kodály Zoltán Zenei Alkotói Ösztöndíja is felhívja rá a figyelmet. Műveivel általában a minket körülvevő világ jelentős problémáira reflektál.

Az üldözött című hegedűversenyében, melyet szólóhegedűre és kamarazenekearra írt, rendkívül érdekesen és szabadon kezeli a népdalfeldolgozás lehetőségét: tulajdonképpen A Vidróczki híres nyája kezdetű népdal modern, szöveg nélküli újragondolásával találkozunk. A mű Vidróczki üldöztetéséről, a magányról, az elesettségről, a kitarásról szól, megjelenítve az „akciót”, a történeteket, ugyanakkor a belső tartalmakat is. A zenei anyagot a népdal versszakai tagolják, versszakonként más-más zenei forráskönyvet használva. Mindezt hegedűversenybe ágyazva, kicsit filmzenére emlékeztető megoldásokkal, amelyek segítségével egyszerre érezzük a magányosságot és az üldözés vad izgalmát. Igazán élvezetes hallgatnivaló!

Molnár Viktor Üldözöttjével 2024. február 29-én találkozhat közönségünk Dohnányi bérletes koncertünkön a Zeneakadémián.

Fekete Gyula: CUPIDO SYMPHONY

Fekete Gyula 1962-ben született, jelenleg a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem zeneszerzés tanszékének vezetője, s nemcsak tanítja a zeneszerzést, gyakorolja is mesterségét, amelyet budapesti tanulmányai után az Egyesült Államokban tökéletesített, doktori fokozatot is a tengerentúlon szerzett. Cupido Symphony című, eredetileg a Debreceni Filharmonikusok számára készült alkotását a szerző maga hősköltevényként aposztrofálja, amelynek főszereplője a szerelem istene. Az isteni csodás tettek fordulatosan jelennek meg az ötletes hangszerelésű zeneműben, amelyben a későromantika stílusa köszön vissza. Richard Strauss konkrétan is eszünkbe juthat, és vélhetően egy film kísérőzenéjeként is megállná a helyét ez a remekül játszható, igazán élvezetes muzsika.

A Cupido Symphony-val 2024. május 3-án találkozhat közönségünk Dohnányi bérletesorozatunk A szerelem arcai című koncertjén a Zeneakadémián.

Szentpáli Roland: KATAKLIZMÁK

Szentpáli Roland tubaművész, zeneszerző 1977-ben született Nyíregyházán. Szólista és zeneszerzői elfoglaltságai mellett jelenleg a Nemzeti Filharmonikus Zenekar tubása. Számos felkérésnek eleget téve rendszeresen tart mesterkurzusokat világszerte, jelentős szakmai eseményeken lép fel, zsűrizik, és persze zenét szerez. Saját darabjaiban 19. századi mély rézfúvós hangszereket, mint például az ophikleidet vagy a serpentet is megszólaltat.

Kataklizmák című, 18 perces, eredetileg rézfúvós együttesre írt műve Montreux-ben óriási siker lett. E siker hatására írta át szimfonikus zenekarra. Modern szellemiségű mű, amely a

természet megvadulásakor fellépő tragédiákat, kataklizmákat mutatja be. A háromtétéles mű, melynek tételcímei: Cunami, Tornádó és Vulkánkitörés, nagyméretű zenekarra íródott. Elsősorban a szerző rezes-otthonosságát használja ki arra, hogy a hallgatót a székbe paszszírozó effekteket és hangzásokat találjon ki. A hangfestés mesterműve, megdöbbentő erejű szerzemény.

Szentpáli Roland Kataklizmák című darabjának 3. tételét 2023. december 12-én hallgathatja meg közönségünk a Müpa színpadán, ZenePlusz sorozatunk előadásán.

Kovács Levente: TOMOKO'S QUEST FOR HAPPINESS

Kovács Levente 1993-ban született Székesfehérváron, jelenleg szabadúszó média-zeneszerző, akinek egyetemi éveit óta ez a műve az első, amely nem filmhez, hanem koncertterembe készült. A Junior Prima-díjas zeneszerző évek óta Augsburgban él.

A Tomoko-szerzemény kitalált történeten és karakteren alapul, a szerző Studio Ghibli képeket nézegetett ihletmerítésül. A mű történetének középpontjában egy Tomoko nevű, alapvetően vidám, boldog japán kislány áll, akinek azonban keresztül kell mennie egy traumán. A darab végigvisz bennünket azon a "lelki úton", amit ő jár be, amíg ismét boldog és felszabadult tud lenni. (Tomoko figurájának nincs köze az ismert animé szereplőhöz. A nevet véletlenszerűen választotta a szerző, saját figuráját maga rajzoltatta.)

Aki meghallgatja Tomoko boldogságkeresését, egy profi módon meghangszerelt, hollywoodi filmzene-hangulatra készüljön, gazdagon hangszerelt, lebilincselően vonzó tálalásban.

Tomokóval 2023. november 10-én találkozhat közönségünk Budafoki hangversenyesték sorozatunkon a Klauzál házban.

Gyöngyösi Levente: PICCOLOVERSENY

Gyöngyösi Levente 1975-ben született Kolozsváron. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen Orbán György tanítványaként végzett. Számos basszus-játékosként, transzponálás és partitúraolvasás tanárként és korrepetitorként is dolgozott az évek során. Jelenleg szabadúszó, 2018 óta zenekarunk rezidens zeneszerzője.

A Piccoloverseny alapjául szolgáló Szonáta piccolo-ra és zongorára c. művet sok évvel ezelőtt komponálta, amelynek nagyon örült a szakma, mert igen kevés jó darab létezik kislavolára. (A piccolo marginális hangszer, elsősorban a fuvolairodalomból tud gazdálkodni.) A Szonáta szép karriert futott be, sokan lemezre is vették, ahogy Peter Verhoyen, az Antwerpeni Szimfonikus Zenekar piccoloművésze is. Ő aztán, elküldve

saját felvételét a szerzőnek, rögtön rendelt is tőle egy versenyművet. A Piccoloverseny 2022 tavaszán készült el, s még ez év júniusában készült is belőle egy hangfelvétellel egybekötött videó, amely azóta a célplatformján, a YouTube-on él aktív életet.

A 20 perces darab négytételű, de az első tétel inkább csak egy kis bevezetés, improvizatív, lassú tétel, magyar népi elemekkel. A második tétel a darab központi része, több karaktert felvonultató, nagyszabású, középgyors tétel, a végén egy nagy piccolo-kadenciával. Egy rövid, lassú, intermezzo szerű harmadik tétel után egy gyors, virtuóz zárótétel zárja a darabot.

Közönségünk 2024. április 26-án a Budafoki Hangversenyesték bérletsorozatában hallgathatja meg Gyöngyösi Levente Piccolo versenyét, zenekarunk piccolo játékos, Kanyó Dávid szólójával.

Akinél a moderntánc és a tangó összeér

Zenekarunk gyakran színesíti produkcióit táncelemekkel, a zenéhez illeszkedő koreográfiákkal. Egyik visszatérő partnerünk az **ARListic Dance Company** néven futó független táncközösség, melynek vezető koreográfusával, **Albert Réka Lillával** beszélgettünk a *Rémségek kicsiny éjszakája* előadásunk apropóján.

Szöveg: Borbély Linda

blz Kezdjük a legelején: Mikor lépett be az életedbe a tánc?

Négy éves voltam, amikor ovi baletten megismertem első mesternőmet, Szilágyiné Katona Olgát, akitől egészen tizenhat éves koromig tanulhattam. Elképesztő tekintélyt sugárzott. Olyan eleganciával és technikával rendelkezett, ami teljesen a bűvkörébe vont, akárcsak a mesében Mary Poppins a gyerekeket. Nagyon kedves volt, de nagyon szigorú is. Fel se merült, hogy nem teljesítjük maximumon, amit kér. Tőle rendkívül jó alapokat sikerült szerezniem. Hétévesen pedig az ő lányától, Paál Krisztinától kezdtem el moderntáncot tanulni, aki szintén gimnazista koromig egyengette az utam. Az alaptechnikákkal – a történetesen azóta a hegedűtanáromról elnevezett – Kispesti Szatmári László Alapfokú Művészeti Iskolában ismerkedtem meg. Itt a néptáncot, a balettet és a moderntáncot nagyon erősen számon kérték; ezeket gyűrtük minden egyes nap. Szerencsémre annyira jó tanárokkal volt dolgom a pályám hajnalán, hogy könnyedén magamba szívtam a különböző irányzatokat, stílusokat, esztétikát és a zenei érzéket. Gyerekként még nem tudatosult bennem, de gyakorlatilag mindenhol koreográfiákat láttam: ha elmentünk a Zeneakadémiára, egy hangversenyre, én ott is szórakoztattam magamat azzal, hogy különféle kompozíciókat vizionáltam a zenére.

blz Tehát koncertekre jártatok. A zenélés sosem fogott meg?

De igen. Öt éves koromban elkezdtem hegedülni, majd zongorázni is. Ezt egészen tizenhárom éves koromig műveltem, amikor is eljött az a pont, hogy választani kellett: vagy tánc, vagy zene. Nagyon szerettem a hegedűtanáromat, mintha

Albert Réka Lilla

a nagypapám lett volna, emellett a zenei pálya irányába is többen terelgettek, úgyhogy nagyon nehéz döntés volt, amit meg kellett hoznom, de éreztem, hogy jobb lesz így. Ezek után aztán teljes gőzzel a tánc felé fordultam, de a zenélés a mai napig megmaradt a hegedű, a zongora és a gitár által.

blz Beigazolódott a döntésed?

Az ember általában tizennyolc éves kora körül kezd el gondolkodni azon, hogy mihez kezdjen az életével, meg hogy kellene egy rendes polgári szakma... Ezeket az örlődéseket én is átmentem, de a szívem mélyén tudtam, hogy ebből úgyis a táncművészeti lesz a kivezető irány. A következő dolog, ami véglegesen visszatért a táncos pályára, az első németországi turném volt. A már fent említett moderntánc tanárom ajánlott be, és három-négy nap alatt kellett betanulnom két

különböző egész estés előadást. Ekkor nyílt ki számomra igazán ez a világ. Már biztos voltam benne, hogy ez nekem való. Minden nap másik színházban dolgoztunk, aztán hazajöttünk két-három hétre, majd megint vissza a német területekre, és ez így ment folyamatosan egy évig, közben a darab szünetében készültem az érettségire... Nagyon élveztem, hogy tapasztalt, felnőtt balett-táncosokkal dolgozhatok együtt a mindössze tízfős turnétársulat egyikeként. Az első főnökömnek, Merk Lászlónak nagyon ötletes koreográfiái voltak, szerettem vele dolgozni. Laci apai gondossággal a kezdetektől fogva fogta a kezemet, végigvezetett a szakma gyakorlati részén és sok praktikus tanáccsal is ellátott. Ezután két évvel később elkezdtem a Táncművészeti Főiskolát...

blz Milyen volt a táncművészeti tanonc élet?

A mi osztályunk volt az első színházi tánc osztály, ami egész pontosan a 2011-14-es évfolyam volt. Mivel a színházban mindent tudnunk kell, ezért minden stílust el kellett sajátítanunk. Moderntáncra, revüre, balettire, néptáncra ugyanúgy szükség volt, mint hip-hopra, szteppre, latin táncra vagy színészmesterségre, de persze emellett énekelniünk is tudni kellett. A legjobban a harmadik évre szerettük meg, mert addigra forrta ki magát ez a szak. Az egészet egy Chicago előadással zártuk, ahol Roxie Hart szerepét kaptam. Sokan egyébként meg szoktak lepődni, hogy tudok énekelni. Úgy tapasztalom, Magyarországon valamiért szeretnek skatulyákban gondolkodni az emberek és ezekből elég nehéz kitörni. Ha valaki alapvetően táncos, akkor nem gyakran igénylik, hogy énekeljen vagy zenéljen is.

blz Szoktál azért énekelni is?

Igen, azt is nagyon szeretem, de most nem annyira szerves része az életemnek, mint maga a tánc. Szerencsére nagyon sok musicalben volt és van lehetőségem szerepelni, de ezek projekt-munkák. Mivel abszolút szabadúszóként működöm, nagyon sokféle produkcióval találkozom. Szeretem, ha sok impulzus ér, amikből tudok inspirálódni, legyen az akár új ember, vagy egy új élmény. Nem is tudnék egy stílus mellett elköteleződni. Nem azt mondom, hogy bele tudnék unni, hanem hogy annyi dolog van a különféle műfajokon belül, amivel érdemes foglalkozni,

hogy számomra nem célszerű lehorgonyozni csak egy mellett. Mintha egy festő kizárólag pl. a zöld szín árnyalatait használná csak. Érdekes lehet, de annyi jó dolog van még azon kívül...! Úgy gondolom – és nekem is azt tanították a kezdetektől –, hogy egy táncos annál többet ér, minél több stílust magáévá tesz, és ha minden helyzetben meg tudja állni a helyét a színpadon. Mindig is úgy éreztem, hogy ha valamit nem tudok, akkor azt meg akarom tanulni. A mai napig, ha felfedezek egy új, érdekes stílust, akkor keresek valakit, aki megtanítja. Így találkoztam például az indiai és jávai táncokkal, az ír szteppel vagy az afroval.

blz Milyen táncot tanultál legutóbb?

Argentín tangót. Pár éve tanulom egy jó barátomtól, Santiago Macieltől, aki nagyon hatékony technikát fejlesztett ki az elsajátítására, így gyorsan haladtunk. Egy viszonylag új felfedezésem pedig a brazil zouk. Amikor a zoukról először láttam videót, akkor azt hittem, hogy ez valami moderntáncos kontakt koreográfia. Annyira gyönyörű, finom, érzéki kölcsönhatásban van a pár, hogy nem is a latin vonal, ami először eszébe jut az embernek róla. Dióhéjban összefoglalva, a zoukban a pár egymás aktuális energiáit használja, tehát legtöbbször improvizatív és egyedi minden egyes tánc. A férfi vezeti a nőt, különböző forgástengelyeket adva neki és gyakorlatilag a hajának a lengése, csapódása és az izolált hullámmozgás az, ami a további formákat rajzolja. Most ez az egyik új szerelem, szeretném majd megtanulni és a moderntáncba is beépíteni az elemeit. Ugyanakkor hiányzik az indiai tánc és a Thai Chi is, ami nagyon jó ízt és kontrollt ad a mozdulatoknak. Koreográfusként nagyon szeretem vegyíteni a stílusokat, a BDZ koncertjein pedig elég színes a zenei paletta, hogy erre igény és lehetőség is legyen.

blz Visszakanyarodva a pályakezdedésedhez. Hova kerültél a főiskola kezdésével azonos évben?

A Coincidence Táncszínházhoz, ahol hét évig voltam az egyik vezető táncos. Gyakorlatilag ott nőttem fel több, nagyszerű kollégámmal együtt. Nagyon hálás vagyok ezért az időszakért Gyulai Júliának. Azért is, mert hamar meglátta ben-

Albert Réka Lilla és Santiago Maciel

nem a lehetőséget és egyre több szerepet adott nekem, ugyanakkor impulzív vezető is volt, aki nem félt koreográfusként a saját nyelvezetét kinyilatkoztatni. Aztán sajnos úgy hozta az élet, hogy 2019-ben megszűnt a társulat. A BDZ-vel az utolsó pár évünkben kezdtünk el együtt dolgozni. 2017-ben volt egy ominózus Peer Gynt előadás, aminek a főpróbáján eltört a lábam. Ez egy táncos életében különösen borzalmas esemény. Viszont nekem akkoriban olyan magánéleti terheim voltak, plusz annyira túl voltunk hajtva, hogy azt éreztem, ha most nem lassítok, akkor valami baj fog történni. És így is lett. Egy ugrás, egy pillanatnyi fókuszvesztés, aztán a visszhangzó reccsenés... Nagyon sajnáltam, hogy nem táncolhattam végül, mert nagyon szeretem azt a darabot, de ugyanakkor végtelen hálás is voltam a kényszerpihenőért, ami lehetőséget adott arra, hogy egy új fejezetet kezdjek el tiszta lappal, testileg-lelkileg megerősödve. Nehéz és fájdalmas volt a rehabilitáció, de a baleset után mindössze három és fél hónappal végre visszavehettem az akkori legnagyobb kihívást jelentő női főszerepemet a Fairplay című darabban. Az az este jelentette számomra a nagybetűs visszatérést és egyben egyfajta újjászületést is.

blz Ha jól tudom, a BDZ-hez is e baleset kapcsán kerültél közelebb...

Valóban így volt. A lábtöréskor a BDZ produkciós menedzsere, Turcsányi Ildi vitt be a kórházba. Nagyon kedvesen és kitartóan várt velem, amíg elláttak és a családom meg nem érkezett. Elkezdtünk beszélgetni, kiderült, hogy a munkám mellett tanítok, workshopokat tartok és koreografálni is szeretek. Ildit érdekelték az ötleteim, később maga is kipróbálta az óráimat, látta, hogyan dolgozom és végül 2020 elején megkeresett a Don Giovanni koreografálása kapcsán. Azóta nyolc BDZ projektben is közreműködhettem, köztük az Igazából karácsony koncerteken, a tavalyi Rémségek kicsiny éjszakáján a Müpában vagy a májusi Gamer Symphony koncerten. Mindegyikért borzasztó hálás vagyok. Mindegyik egy kis ékszerdoboz, amit elteszek az emlékeim polcára.

blz Akikkel együtt dolgozol, ők mind szabadúszók és projekt alapon álltok össze egy-egy munkára?

Igen, ez így van. Ők mind országos szinten elismert, magasan kvalifikált moderntáncosok, sok stílusban járatosak és a legkülönbözőbb helyeken ismertem meg őket. Szeretek arra figyelni, hogy ha van egy próbafolyamat, akkor ott olyan ener-

giák mozogjanak, amik segítik és építik egymást, hiszen ez rám is inspirálóan hat. Itt abszolút baráti hangulat uralkodik, még ha sokszor szigort is kell képviselnem, hogy összetartsam a csapatot és egy irányba tereljem a folyamatokat, viszont ezt igyekszem békés eszközökkel elérni. Amikor feloldódunk egy bemutató után, akkor már van annak helye és ideje, hogy személyesen, egyenként elbeszélgessek a táncosokkal. Olyan szeretettel szoktak pozitív élményekről beszámolni, hogy őszintén mondom, minden közös munka egy álomunka, amiért nagyon hálás vagyok nekik. Érdeklődve kérdezem őket ilyenkor, hogy hogy élték meg az adott próbafolyamatot, így rálátásom nyílik az ő szemszögükre is, ami jó visszajelzés, mitől volt jó élmény vagy esetleg mit csinálhatnék legközelebb még jobban.

👉 Hogy zajlik a munkafolyamat nálad?

Nagyon sokszor meghallgatom az adott zenét, és egyszer csak látom készen magam előtt az egészet, akár egy filmet. Nem a konkrétan kidolgozott tánclemeket, inkább a kész színpadképet. Emellett vannak olyan hangsúlyos pontok, amiknél biztosan tudom elsőre, hogy mi fog történni. Amikor kirajzolódik bennem a térformák váltakozása is, akkor feltöltöm az adott stílus mozgásnyelvével. Majd az első próbán a táncosok elé tárom az ötleteimet. Borzasztó hálás vagyok, mert bíznak bennem és követnek, még ha ők maguk nem is látják elsőre a fejemben összeállt képet. Az egymás iránti bizalmunk, szeretetünk és tiszteletünk újabb és újabb kreatív csatornákat nyitnak meg bennem és így tudom végigpörögni örületes energiával ezeket a projekteket.

👉 Most nyáron min dolgoztál?

A Zempléni Fesztivál számomra nagyon megtisztelő felkérésre az első, egyfelvonásos darabomat csinálhattam meg, többnyire a kortárs balett és a tangó formanyelvén. Többen meg szoktak ijedni a "kortárs" kifejezéstől. Őszintén szólva, megértem, hogy miért. Sok olyan válfaja van, ami direkt absztrakt, groteszk vagy felkavaróan provokatív. Bár tisztelem ezeket az alkotókat is, de én a szélsőségekben nem igazán hiszek, így ebbe az irányba nem szeretnék menni. Nálam az mindig fontos szempont volt, hogy esztétikus, vonzó és egészséges formanyelvet tudjak

közvetíteni a közönségnek, ugyanakkor a tartalmi vonatkozásra is elég hangsúlyt fektessünk. Szerintem az zsákutca, ha csak a szakmának akarunk megfelelni. Ahogy én tapasztalom, a táncszínház a művészeti ágak között mindig is egy mostohagyermek volt, mivel túlnyomórészt a szűkebb szakmai közeg ül be egy táncszínházi előadásra. (Persze itt nem az Operaház balett előadásaira gondolok, hanem az alternatív vonalra.) Nagyon szeretném, ha a modern táncszínházat idővel közelebb tudnánk hozni a laikus közönség számára is. Nem arról beszélek, hogy át kell esni a ló másik oldalára és show színházat kell csinálni mindenből, de szerintem igenis létezik egy arany középút, amely során a szakmai közönség is elégedett lesz, illetve a laikus közönség számára is szórakoztató, érthető vagy éppen elgondolkodtató darab jön létre.

👉 Az elején említetted, hogy a tánc mellett az éneklésben is otthonosan mozgatsz. Ez számomra azért meglepő, hiszen itthon nem szokás, hogy a színpadon szereplő táncos énekel is, inkább kívülről adják be a hangot. Nemrégiben volt pont egy ilyen színházi élményem, és számomra sokat dobott volna a darabon, ha a táncosokon lett volna port és ki lettek volna hangosítva.

Szerintem sokszor nem akarnak kockáztatni, és egyszerűen biztonságosabb kórusos alappal vagy külső karral dolgozni. Ez is érthető. Nálunk nem az az alapvető előadó művészeti képzés, hogy az erre a pályára készülők kisgyermekkorától egyszerre kapnak professzionális hangképzést,

táncképzést, előadókészséget, satöbbi, hanem mindig valamire elcsúszik a hangsúly és arra specializálódnak. Ez egy nagyon szerteágazó kérdéskör, sokáig lehetne róla vitatkozni, miért van így, vagy mi lenne a megoldás, így ebben ne is mélyedjünk most el. Szerintem nagyon sokan vannak itthon, akik nincsenek ilyen módon kihasználva, pedig meg lenne bennük a képesség a komplexitásra, csak táncosnak/színésznek/énekesnek könyvelik el őket, amiből nem tudnak kitörni. Kár egyébként, mert a közönség is megérdemli azt az összetett élményt, amit ez és csak ez, a musicalszínház igaz valójában nyújtani tud. Az egyik teteje ennek, amikor nem csak egy-egy,

hanem egy egész tömegnyi profi előadó művész tarolja le a színpadot. Egyébként nagyon speciális kihívást jelent, hogy valaki egy (vagy egy előadás során kb. tíz-húsz) nehéz és szüflás koreográfiát letáncoljon, amit a koreográfus megálmodott és közben tökéletesen énekeljen is zihálás nélkül, plusz előadóként is brilirozzon, még ha az utolsó sorban áll is. Erre inkább nyugatabbra látni elképesztő példákat. Persze sok produkció készült hazánkban is már, ami versenybe szállhat a világszínvonalért.

👉 A tánc mellett van valami hobbid?

Édesanyám festőművész és szerencsére örökölttem a képességeiből valamennyit. Ami régóta megdobogtatja a szívem, az a Tiffany-üvegművészet. Meglátok egy ilyen alkotást és nem tudok máshová nézni, tele lesz vele a szívem. Megismertem egy olyan technikát, ami valamivel költséghatékonyabb és könnyebb szerkezetű, nem feltétlenül kell hozzá egy külön műhely, viszont

el lehet vele érni a Tiffany-hatást. 2020-ban, amikor a covid miatt egyik napról a másikra megállt az előadó-művészeti élet, megcsináltam ezzel az ólomcsíkos technikával az egyik üvegajtómat, ami már régóta dédelgetett álmom volt. A kész művet feltettem az internetre, hogy megosszam az örömet másokkal is. Hirtelen annyira népszerű lett, hogy elkezdtek jönni a megrendelések, aztán egyszer csak útjára indult a Fouetté Glass Art instagram és facebook oldala is. A covid alatt, amíg szünetelt az előadó-művészet, ezzel teltek a hónapok. Ez is az egyik dolog, amit egyáltalán nem terveztem, de boldoggá tesz, hogy így alakult. Ebben nagyon szépen megtaláltam a pörgős színházi létforma ellenpólusát, mivel egészen meditatív állapotba kerülök az alkotás folyamata közben. Azóta persze nem tudok ilyen intenzitással foglalkozni ezzel, de havi egy-két megrendelést azért tudok teljesíteni.

A másik kedvenc időtöltésem a hennázás. Önszorgalomból kezdtem el jó pár éve, régóta gyakorlom, mostanra pedig szezonálisan mindig vannak vendégeim, akiket kidíszíthetek, főleg persze nyaranta. Az alap "töltőm" pedig egyértelműen a természet, ahol mindig megnyugvásra találok és friss éltető energiákat mozgósíthatok.

👉 Van életfilozófiád, hitvallásod?

Elég komplex az a forrás, amiből a hitemet és az életfilozófiámat merítem. Az utóbbi időben, amit sokszor megtapasztaltam az az, hogy ne akarj mindent kitalálni előre, mert úgyis sokkal jobbat írnak neked odafent. A hitem és a gondolkodásom amúgy elég univerzális az élet mozgatórugójáról. Van egy csomó dolog, aminek az irányítása nem rajtunk múlik. Viszont ha nyitottan, rugalmasan, megoldásorientáltan és egy csipet játékkedvvel fogadjuk azt, amit elénk gördít az élet, akkor minden úgy alakul, ahogy nekünk a legjobb. Még ha ez csak utólag is derül ki, de mindig összeáll a kép. Aztán ha sikerült észrevenni, hogy minden okkal és értünk történt, egy cinkos kacsintást megereszthetünk az égre.

Az ARLtistic Dance Company táncosaival 2023. október 31-én 21:00 órától találkozhatunk a Rémségek kicsiny éjszakája című produkcióban a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben.

Barista és fuvolista – nagyon más?

Márfi Eszter, a BDZ fuvolistája már kisgyerek korában zenefüggő és zenei mindenevő volt. Azóta megrögzött espresso-fogyasztó és -készítő is lett, valamint szenvedélyes gamer és gyakorlott meditáló. Megtanult figyelni az egészszre, és azt vallja, az élet kulcsa az ítékezésmentesség.

Fotó: Monoki Attila

Szöveg: Galambos Evelin

👉 Ha jól tudom, édesanyád zenetanár, édesapád pedig klarinétos. Az, hogy te elkezdesz hangszeren játszani, magától értetődő volt, vagy a szüleid megvárták, míg benned megformálódik az igény rá?

A szüleim nem akartak befolyásolni, csak figyelték, mi érdekel engem. Természetesen nagyon korán kapcsolatba kerültem a zenével és nemcsak a hangszeres élő zenével, hanem a hanghordozókon rögzített zenével is, ugyanis édesapám a székesfehérvári Vörösmarty Rádióban dolgozott technikusként, illetve zenei szerkesztőként. Sok időt töltöttem a stúdióban vele és már nagyon fiatal koromban kapcsolatba kerültem a legkülönbözőbb zenei stílusokkal. Ráadásul nemcsak a rádió stúdióiban hallgattam ezeket, hanem az otthoni lemezejátszókon. Mindenre vevő voltam, a könnyűzenétől a jazzen át a klasszikus zenéig. Kedvenc elfoglaltságom otthon az volt, hogy feltettem a lemezejátszóra egy bakelitet és bebújtam a szekrénybe, ott kuporogva hallgatva utaztam el a különféle zenei stílusok világába. A zeneszeretetem pedig számomra természetessé tette, hogy hangszeren tanuljak. A fuvolára azért esett a választásom, mert az unokanővérem fuvolázott és nagyon megtetszett ez a hangszer.

👉 Hol diplomáztál és mikor kerültél a BDZ-be?

A Zeneakadémián diplomáztam, majd ez után az angliai Birmingham Conservatoire-ba mentem, ahol egy előadás-központú, posztrgraduális művészeti képzést kezdtem el, de egy év után abbahagytam, mert rájöttem, hogy nem annyira

hasznos, viszont sok pénzbe került. Amikor hazajöttem Angliából, a biatorbágyi zeneiskolában kezdtem tanítani és nem sokkal utána bekerültem a székesfehérvári Alba Regia Szimfonikus Zenekarba. Hálás vagyok a biatorbágyi éveikért. Sok zenész lakik ott és aktív zenei életet köszönhet ennek a település. Persze a célom az volt, hogy bekerüljek egy olyan zenekarba, ahol főállású zenészként dolgozhatok és ez a vágyam 2018 szeptemberében teljesült is, amikor sikeres próbajátékot követően bekerültem a BDZ-be. Az azóta eltelt közel öt évben sok szakmai tapasztalatra tettem szert. Másra figyelek, mint korábban, dallamhangszeresként már nem csak a saját dallamvezetésem és zenei kifejezésmódom áll a figyelmem központjában, hanem ma már inkább struktúrákat hallgatok. Megtanultam figyelni az egészszre és így a saját játékom is sokkal árnyaltabbá vált. Az, hogy ma így veszek részt a zenekari munkafolyamatban, fontos a megélés miatt.

👉 Meséj a Recurring Company barokk-kor-társ együttesről, melynek tagja vagy! Hogyan kezdődött, mennyire vagytok aktívak ma?

Az együttest Edőcs Fanni csembalistával alapítottuk. Fannival együtt tanultunk a Zeneakadémián és mindketten nagyon szeretjük a régizenet, valamint érdeklődünk a társművészeket bevonó zenei projektek iránt. Jó egy ilyen koncepció gondolkodni, az egészet kitalálni, felépíteni. Számomra pedig ad még egy lehetőséget ez a zenei stílus; a régizene megengedi az improvizációt, sőt a dallamvilága is sokszor improvizatív jellegű, így egy bátor ötlettől vezé-

relve elkezdtem erre a jellegzetességre alapozva loopert használni. Az eredeti dallamot felhasználva így új zeneművet alkotok. {A looper egy digitális hangfelvevő, amely képes a felvett hangokat, dallamokat, effekteket tárolni és azonnal visszajátszani, akár több hosszabb részt is, melyeket lejátszás közben is lehet variálni, társítani, megállítani, újraindítani, kiegészíteni. – Szerk.} Amikor a másik improvizál, akkor leülök a laptopom mögé, megvágom a loopokat és összejárszom a különböző dallamokat. Vélhetően ez az irányultságom édesapám rádiós múltjából és a sok-sok stúdióban eltöltött gyerekkori élményből fakad. A Recurring Company törekvése minden kívül az, hogy olyan emberekhez is eljuttassa a klasszikus zenét, akik egyáltalán nem jönnének el egy komolyzenei koncertre. Ezt a célt nem csak a technikai eszközök bevonásával kívánjuk elérni, hanem a helyszínek megválasztásával is, így aztán előfordult már többször is, hogy alternatív kocsmákban léptünk fel. Sajnos az elmúlt években nem voltunk aktívak, aminek a Covidon kívül még az is az oka, hogy Fanni két gyönyörű gyermeknek adott életet, ráadásul vidékre is költözött idő közben. Mindkettőnknek hiányzik ez a projekt és arra törekszünk, hogy a jövőben újraélesszük a Recurring Company-t eredeti formájában.

👉 Mi volt eddigi zenei pályafutásod legnagyobb kihívása? Mire vagy a legbüszkébb?

Körülbelül három éve játszottam a BDZ Csajkovszkij IV. szimfóniáját, melynek 3. tételében van egy különösen nehéz piccolo szóló. Ez egyrészt azért nagy kihívás, mert aki ezt a szólómat játssza, annak ez az első megszólalása a műben. Mire ideér a zene, már 20-25 percet ül az ember, ölében a hangszerrel és fogalma sincs, mennyire hűlt az le, hogy vajon rögtön sikerül-e úgy megszólaltatni, ahogy azt kell, másrészt rendkívül gyors a tempó is. Emlékszem, Rajna Martin vezényelte ezt a koncertet és hihetetlen gyors tempót vett, aminek következtében ez a szóló a technikai határokat súrolta. Nagyon izgultam a koncert előtt, de szerencsére jól sikerült. Ez a kihívás emlékezetes maradt számomra.

👉 A korábbi beszélgetéseink során megtudtam, hogy téged a zenén kívül a kávé világa is

beszippantott és barista képzőbe is jártál. Ez csak hobbi, vagy hivatássá is vált?

Jött a covid, majd kitört az orosz-ukrán háború, és ezek az események rádöbentettek arra, hogy a kultúra mennyire sérülékeny. Szeretem a kávé és ismerek egy nagyon jó baristát, aki az Írországra költözött barátnőm élettársa. A vele való beszélgetés is inspirált arra, hogy jelentkezsek egy barista képzőbe. 2022-ben végeztem el a tanfolyamot, ezzel lett a kezembem egy másik szakma is. Nyilván ez a szakma teljesen más, mint a zene világa, de a különbségnek az a része fogott meg a legjobban, hogy itt objektívebb a teljesítmény mérhetősége, mint az előadóművészetben. Ugyanis műszerrel lehet mérni, hogy mennyire jó egy extrakció, vagyis főzet. A profi kávéfőzés során fontos szerepet játszik a grammra pontos mérés és a hőmérsékletszabályozás. Ugyanakkor – és ezzel ellent mondom önmagának – én mégis össze tudom kötni a zenéléssel ezt a tevékenységet, hiszen a zenében is adogatjuk, kevergetjük a dinamikát, valamint a hangszínt ahhoz, hogy a kívánt hatást elérjük. Ahogy a másokkal való együttzenélés képessége is fejleszthető, úgy az ízérzékelés is. Az ember nem is gondolná, hogy mennyire nem ismerjük a jó kávé ízét. Ez már a képzés elején kiderült, amikor az oktató barista lefőzött három főzetet ugyanabból a kávéból, és megkóstoltatta velünk mindhármát, majd azt kérte, rangsoroljuk őket. Mindannyian a „rossz” kávé értékeltük jónak.

👉 Ez miért van így?

Azokhoz a rosszul elkészített és rossz minőségű kávéhoz szokott az ízlelésünk, amelyek kizárólagosan voltak jelen 20-30 éve Európában. Még jobb nevű kávézóknak is olyan kávé ihattunk, ami keserű és ez nem feltétlenül a kávébab vagy a pörkölés minőségétől függ, hanem az elkészítéstől, ugyanis a rosszul elkészített kávé tud csak keserű lenni. Ezért is isszuk általában tejjel a kávé, hogy semlegesítsük a keserű ízt és ez az oka annak is, hogy a tanfolyam kezdetén a keserű kávé ítéltük meg jónak. Az élet sokszor bizonyítja azt, hogy a megszokott, az ismert dolgokat ítéltük meg pozitívan. A jól elkészített kávé nem keserű. Amióta ezt tudom, szinte mindig espressót kortyolgatok, és csak igen ritkán iszom meg egy cappuccinót. De akármilyen kávéitalt is iszunk, mindegyiknek az

alapja a jó espresso. A jó espresso ismérve pedig az, hogy édes utóíze van. A lefőzött kávé attól lesz művészi, hogy a lehető legtöbb cukrot képes kinyerni belőle a barista a készítés során. A baristának nem az a feladata, hogy megítélje a kávébab minőségét, hanem az, hogy az adott alapanyagból a legjobbat hozza ki. Ha ismeri a kávébabot, akkor

hamarabb jut el ide. Ez egy gyakorlatias szakma. Ugyanakkor itt is vissza tudok nyúlni a zenéhez, hiszen az alapszakmám miatt mindig ez a kiindulási pont az életemben. Azért mondom ezt, mert most az a párhuzam jutott eszembe, hogy egy karmester sem akkor jó, ha megítéli a zenészek tudását, hanem akkor, ha az adott zenészekből álló zenekarból képes a legjobbat kihozni. Ítélezésként kell a kávéhoz is hozzáállni, mint ahogy a zenéhez és zenészekhez is, bár azt gondolom, akkor tudja az ember az élete minden területét a lehető legboldogabban megélni, ha amúgy is így éli világát: ítélezésként.

👉 Ez olyan, mintha a buddhista filozófia tört volna ki belőled!

Fején taláلتad a szöveget! Ugyanis egy ideje elkezdett érdekelni a Theravada buddhizmuson alapuló Vipassana meditáció. Ez egy minden külsőségtől mentes egyszerű gyakorlat, ami a lélegzésre való aktív koncentráció által segít megszabadulni a gondolatoktól, negatív érzelmi mintáktól és akár testi fájdalmaktól is. Nemrég részt vettem egy ötnapos elvonuláson, ahol napi 5-6 órán keresztül csináltunk 40 perces meditációkat némi szünettel egy-egy között. Nagyon áthangolt, megnyugtató ez a pár nap elcsendesedés. A meditáció sok segítséget nyújt a zenélésben is, hiszen az

előadás során a legfontosabb az, hogy az ember ítélezésként tudjon a lehető legnagyobb mértékig a jelenben lenni. Ezáltal már könnyebben elengedem a hibákat és jobban tudok egy-egy baki után koncentrálni arra, amit épp játszom, hogy az jó legyen. Én alapvetően teljesítménykényszeres vagyok és igen analitikus. Eddig a zenélés volt az egyetlen tevékenység, aminek során mélyebben kapcsolódnom tudtam az érzéseimmel. Amióta meditálok, tudom, hogy ez egy menekülési útvonal volt. A meditáció ugyanis ránevel arra, hogy az ember megtalálja önmagában a testi-lelki fájdalmi gyökerét és azt el tudja engedni.

👉 Mennyire izgulsz egy-egy fellépés előtt? Ebben is segít a meditáció?

Mindig sokat készülök egy-egy projektre, mert szeretek maximálisan felkészülni. Ma már kevesebb bennem a rossz értelemben vett izgalom, ez is általában az első próbáig tart, vagy a koncert napján a főpróbáig. Nagyon sok koncertünk van, sokszor párhuzamosan készülünk két különböző produkcióra és ahogy véget ér egy, azonnal jön a következő, ezért próbálok a jelenben lenni, mert az izgulás túl sok energiát vinne el. És igen, ebben is segít a meditáció.

👉 Mivel töltöd a legszívesebben a szabadidődet?

Nagyon szeretek kirándulni, túrázni és ezen kívül van egy szenvedélyem, amitől próbálok nem függővé válni, ez pedig az Xbox. Szeretem a szerepjátékos játékokat, amikor a főhős bőrébe lehet bújni, adott esetben tőlem nagyon különböző karakterű figurákéba.

👉 Akkor te biztosan örültél, amikor a BDZ vezetősége azzal az ötlettel állt elő, hogy megrendezi a Gamer Symphony koncertet, hiszen annak zenei anyaga videojátékok zenéiből lett összeválogatva.

Igen, örültem, ráadásul mi, zenészek, felkérés is kaptunk arra, hogy dobjunk be az ötleteinket. Ebben az agyals időszakban én is aktívan részt vettem a munkában. Bár meglehetősen le vagyunk ebben a zenekarban terhelve, én nagyon örülök, hogy itt lehetek, mert a BDZ repertoárjának sokszínűsége hűen tükrözi a saját különböző stílusok iránti érdeklődésemet. ■

„Csapásolunk, muzsikálunk”

Királyok és böllérek zenésze: Pál István Szalonna

Lehetett volna focista, közgazdász, református pap, akár hangszert készítő-javító-gyűjtő, de – szerencsénkre – zenész lett. Mégpedig népzeneész, ami annak a sok-sok órának (is) köszönhető, melyet Muzsa Gyula cigányzenésszel, mesterével, a kert végében, árnyas fa alatt töltött. Hol beszélgettek, hol nagyokat hallgattak, hol muzsikáltak. Mikor édesapja megkérdezte tőlük kissé elbizonytalanodva, hogy lesz-e ebből hegedűtudás, és hogy mit is csinálnak valójában, azt válaszolták: „Hangolunk”. Nos, aki hangolt (pedig akkor nem tudta, hogy egyszer milyen jól jön neked ez a történet és a szójáték, amikor felkérem interjúra a Hangoló részére), nem más, mint **Pál István „Szalonna”**, a Hagymányok Háza főigazgató-helyettese, a Magyar Állami Népi Együttes (MÁNE) művészeti igazgatója. A kíváncsiskodó apa pedig Pál Lajos, karmester volt. Hogy 2024. február 29-én vendégünk lesz Szalonna, az biztos, de hogy mit is muzsikál nekünk, az még titok, még hangol rá...

Szöveg: Viant Katalin

„Végre méltó otthona van a Magyar Állami Népi együttesnek!” – mutat körbe a gazda büszkeségével Pál István Szalonna a Hagymányok Háza gyönyörűen felújított terein, s közben sűrűn köszöntet kollégáinak, a MÁNE táncosainak, akik épp indulnak valahová. Mi az irodája felé tartunk.

👉 Hogyan szólíthatom? István, Pisti, netán a Szalonna „tapadéknéven”, amit gyermekkorában kapott egy focitáborban társaitól, s amit egy felvidéki primás barátja használ a becenevő szó helyet? Vagy „Mr. Bacon” néven, amit egy angliai fogadáson látott, az asztalra kitett ültetőcéduláján?

Szalonnának.

👉 Kedves Szalonna, akkor kezdjük is itt, a zenével teli gyermekkorral!

Az az igazság, hogy az a zenész család és az

egész Kárpátalja pontosan arról szól, amivel én most foglalkozom. A klasszikus zenéről, a népzeneéről, ezek múltjáról. Édesapám klasszikus zenészként végezte tanulmányait, karmester lett. De mivel fiataloktól a falusi cigányzenén nőtt fel, abban a zenei milióban, amiben kárpátaljai nagyszüleim éltek, mulatoztak, születésüktől halálukig, ő visszavágyott ebbe a közösségbe, ebbe a zenei közegebe. Látta azt, hogy igenis szükség van a népzeneire, arra, hogy ezt ő a gyerekeknek újratanítsa, visszatanítsa. Lényegében soha többé nem tért vissza a klasszikus zenéhez, bár néhányszor még vezényelte a helyi zenekart. A népzene tanítása felé fordult. De nálunk a klasszikus zene mindig jelen volt, mi ebben nőttünk fel a testvéremmel, így mondhatom, hogy ez a családjunk tartópillére. Mi énekelünk is együtt, karácsonykor, húsvétkor, egyházi, klasszikus és népzenei is, és amikor a családi koncertjeink

vannak, azok lényegében bemutatják a családunk ars poeticáját is. Szerintem nekem ez ad rálátást, kapcsolódást erre a világra. Az emberekkel, a zenésztársaimmal rögtön szót értek, Hollerung Gábortól Mihályi Gáboron át Kelemen Barnabásig...

És Gazsival is, Kelemen Barnabás fiával...

Igen, őt is taníttuk a népzenei táborunkban is, de ma már jó lenne hozzá elmenni néhány órát venni, mert amit a klasszikus zenében Gazsi tanult az elmúlt esztendőben, az tényleg egyszerű.

Kokas Katalin mesélte, hogy Gazsi nem a családdal akart nyaralni Horvátországban, hanem Péterfalvára akart menni, „Szalonna” népzenei táborába.

El is jött, taxival! Egyszer csak megjelent a táborban, én meg nagyon boldog voltam. Gazsi azt érezte meg, hogy nem lehet szétválasztani a klasszikus zenét és a népzene: ezek adják zenei anyanyelvünket. Azzal, hogy megtanult néhány népdalt, néhány ritmikát elhegedülni, hogy tud tánc alá muzsikálni, hogy látja azt, hogy egy lényegesben, egy invertitában, vagyis forgatóban milyen vonásokkal, milyen mozdulatokkal lehet ezeket eljátszani, az a klasszikus zenei tudására is hatással van. Azok a zeneszerzők, akik népzeneből merítettek és ez kapaszkodó pillér a zenéjükben, azok olyan ritmusokat, hangsúlyokat használnak, amelyekben az adott nép nyelve, szíve-lelke benne van. Ez nagyon fontos! Úgy kell eljátszani akár egy Bartók-kvartettet, vagy a Román népi táncokat, hogy az ember már játszott olyan típusú népzene, tehát ismeri, hogy arra a táncra hogyan kell muzsikálni. Ez rögtön helyre teszi a dolgot és ad egy különös bájt neki. Én Hollerung Gábornál azt is szeretem, hogy régóta együttműködik több táncegyütessel, pl. annak idején a Magyar Nemzeti Táncgyütessel, a Honvéd Együtessel, vagy velünk, azaz a Magyar Állami Népi Együtessel, a MÁNÉ-val, és próbálja az esszenciáit mindig megtalálni azoknak, amik a klasszikus zeneirodalommal találkoznak, homogénné válnak. Nem két, valami más-más világot akar színpadra vinni, hogy a közönség erre is arra is rácsodálkozzék, hanem egy közös nyelvet. És ezért tudjuk mi is jól érezni magunkat

ezek a közös koncerteken. Én mindig is vágytam arra, hogy egy szimfonikus zenekar előtt ott álljak egy népi bandával és együtt muzsikáljunk.

Lajkó Félix is ezt mondta nekem, amikor interjút adott a Hanglónak...

Egy népzeneész, aki csak kicsit is szerelmes a klasszikus zenébe, az ábrándozik arról, hogy egyszer egy szimfonikus zenekar elé kiáll. Nekem szerencsém volt, mert az elmúlt években, épp ezeknek a közös muzsikálásoknak köszönhetően – amiket egyébként Kelemen Laci (Kelemen László, népzeneész, a Hagyományok Háza címzetes főigazgatója) indított el, muzsikálhattam klasszikus zenekarokkal. Ez egy másik világ! Azóta játszottunk a BBC, a Milánói Scala zenekarával, itthon a BDZ-től kezdve a Nemzeti Filharmonikusokon, Magyar Rádió zenekarán át a Szolnoki, a Szegedi szimfonikusokkal. A legjobb zenekarokkal.

Ezt hogyan képzeljük el? Ilyenkor milyen művet játszanak? Ki kit kísér? Kié a főszerep? Dubrovay Lászlónál, aki megírta a Versenymű népi hangszerekre és zenekarra c. zeneművet, melyben népi hangszerek (duda, tárogató, cim-

balom) is megszólalnak, egyértelmű. Van más lehetőség is?

Mi, népzeneészek ugyanolyan szabályrendszerben mozgunk, mint a klasszikus zenészek, csak annyi a különbség, hogy – mivel mi ezt nagyrészt kézzől kézre, „csűrből csűrben” átadva tanultuk meg a táborokban, gyűjtéseken, táncházakban – nekünk van egy kicsi szabadságunk. De ez a szabadság nagyon-nagyon komoly keretek közé van szorítva, és ez a keret maga a stílus. Ha mi muzsikálunk, kalotaszegit, székit, bármit, akkor abból a szabályrendszerből nem lépünk ki, s az adott stílusjegyekbe nagyon-nagyon kapaszkodunk. Ez határozza meg azt, hogy milyen stílisis jegyekkel muzsikálunk.

Fejből muzsikálnak, soha nem kottából.

Valóban, a kottaképet mi a saját fejünkbe írjuk fel, de egy-egy cifrát még azért beleteszünk. Amikor zongorázni tanultam Anyutól, aki nagyon szigorú zongoratanárnő, megkérdeztem: „Figyelj, anyu, nem tehetnék bele a Mozartba egy-két cifrát? „Fiam – mondta ő –, azt már Mozart beletette, te próbálj inkább annál maradni.” Tehát, amikor mi szimfonikus zenekarokkal vagy klasszikus zenei szólistákkal együtt játszunk, akkor az 99%-ban úgy néz ki, hogy mi eljátsszuk az adott műnek az eredetijét, azokat a dallamokat, amelyek az adott műben konkrétan megjelennek,

majd ezekre reflektálva szólal meg a klasszikus mű. És akkor az emberek rácsodálkoznak, hogy miből mi lesz... Ma már előfordul olyasmi is, mint Dubrovay Lászlónál, hogy a szerző beleírja a hangulatokat, vagy Gyöngyösi Leventénél, aki a Muzsikásnak úgy komponált, hogy a Muzsikás tagjai a szimfonikus zenekarban ültek. Ez egy egyszerű ötlet volt, de onnantól kezdve, hogy egy népi zenekart szétszedünk és a brácsást beültetjük ide, a gardonost oda, kvázi szimfonikus zenekari állásokba helyezzük, nekünk ott rögtön megbomlik a saját egységünk, mert mi bandában, zenekarban muzsikálunk. Így van meg a kamarazenei jellege. Én játszottam úgy Bartók Béla 2. rapszódiját zongorakíséretes átiratban, tehát nem a zenekari változatban Kelemen Barnabással, hogy teljesen benne voltam a klasszikus mű folyamatában, mert amikor jött a népdal, akkor azt én játszottam, a többi részt Barnabás, tehát mint egy kettős versenyt, úgy adtuk elő a művet. Ez rendkívül élvezetes volt. Nekem nem kellett fából vaskarikát játszanom, mert népzenei játszottam végig, Barnabás pedig akkor játszott, amikor felbontások, vagy olyan hegedűs állások következtek, amik klasszikus zenekari voltak. Volt, hogy együtt játszottunk, nem külön-külön, és ez rendkívül érdekes volt. Barnus tényleg benne van az ilyen jellegű dolgokban.

Nem véletlenül.

Igen, ő sokszor említi, hogy a nagypapája cigányprímás volt, és az a fajta virtuozitás benne van a vérben. És a vér nem válik vízzé: amikor Gazsi odafordul hozzánk, a zenekarhoz, és elkezd a Bazsa Mária libáját, amit előtte még a Bartók duóban játszott, teljes klasszikus vonásokkal, akkor abban is benne van a sava-borsa ennek a közös zenélésnek.

Említette, hogy a klasszikus zenészek mennyire másként játszanak, mint a népzeneészek. A koncertlátogatók tapasztalják, hogy az operaénekesek nemigen tudnak népdalt énekelni, nem tudnak hangjukkal, előadómódjukkal átállni erre a műfajra. Így van ez a zenészeknél is? Ön hogy látja?

Szerintem senki nem tud 100%-ban átállni egy másik műfajra. Nemcsak az énekesek, akiknél egészen más hangképzést igényel a népdal, mint

egy opera. Ha valaki a klasszikus zenére annyi időt fordít, mint amennyit kell, az nem tud a népzeneire átállni egy pillantás alatt. Vannak, akik egész magas szintre eljutnak klasszikus zenészként a népzeneben, de akkor az egyik rész kevesebb figyelmet kap. Én azért nem szoktam klasszikus zenét játszani vagy dzsesszt hegedülni egyrészt, mert nem tudok, másrészt azért, mert az egy másik embert igényel.

Ott van nekem az erdélyi születésű Kádár Pista barátom, a Budapesti Fesztiválzenekar koncertmestere, nagyszerűen hegedül népzeneit, rengeteg időt is szán rá, de ő egy klasszikus zenész, s ha mi népzeneészek őt hallgatjuk, akkor mégis azt mondjuk, hogy: „Á, ő azért egy klasszikus

zenész.” Pedig százszor jobban hegedül, mint mi, technikailag olyan dolgokat tud a hegedűn, amiket mi nem. Ez nem egy verseny, hogy több hangot tud lejátszani valaki a másikkal. Minden zenei stílusnak megvan a maga karaktere és technikája, hogy azt mivel, hogyan tudja az ember megtölteni zenével. Ez nem gyorsaság vagy valami hasonló kérdése. Direkt mondtam, hogy jobban hegedül, mint mi, de nem az a lényeg, hogy jobban vagy rosszabbul hegedül, hanem hogy az adott stílust hogyan sajátítja el és azzal milyen élményt tud szerezni. Ennek a kettőnek az összeadódása a lényeg. Van, aki a csillagokat is lehegedüli, de semmi élményt nem ad...

bjz Azért a népzeneészek virtuozitásához annyit hozzátennék, hogy amikor próbálok követni az ön és más muzsikáló népzeneészek kezének mozdulatait, nemigen sikerül, szóval a virtuozitás a népzeneészeknek is sajátja, még ha másként is.

Igen, Apu mindig is azt mondta már gyerekkoromban is, hogy nagyon fontos az, hogy olyanok legyünk, mint egy gyertya, amelyiknek fénye van és melegít is. Lehet gyönyörű a gyertya, ha nem melegít... És ez ténylegesen így van. Ezerféle muzsikás van. Van, aki belülről szólaltatja meg a muzsikát és az sugárzik ki. Van, aki mint én is, mosolyog amikor muzsikál és boldog.

bjz De ön nemcsak muzsikál: zenekara van, melynek alapítója-vezetője és mely 2025-ben jubilál, 6 lemezt készített a covid alatt (amit, mint mondja, még nem tudtak ugyan kiadni, csak elkészült és valamely közösségi oldalra fogják feltenni, nem „műanyagra”, hogy meghallgathassa bárki), de tanít, népzenei tábort tart és vezet, zenei rendezője a MÁNE sok produkciójának, tisztségeket tölt be, külföldön lép fel bandájával... Van, ami erről a sokszínű palettáról még hiányzik? Van, amit még szeretne megvalósítani?

Van: azt, hogy otthon, Kárpátalján visszaálljon az a népzenei oktatás, amit Apuék 40-50 éve elkezdtek, csináltak és csinálnak és hogy az íve felfelé menjen. Mert tényleg: koncertjeink, hála Istennek, vannak. Azt csinálunk, amit szeretünk. Látjuk azt, hogy egyre több ember szereti a népzeneit, az élő muzsikát, egyre többen

énekelnek, bármerre járunk is. Volt Felszállott a páva verseny, játszik a Muzsikás, szóval azt lehet mondani, hogy rengeteg ember műveli a népzeneit... Ma már a bölcsödétől az egyetemig, azaz a Zeneakadémiáig lehet tanulni magyar népzeneit, néptáncot és népdalt. Van már egy olyan útja, ami már kanyarog magától. Nekem kárpátaljaként ezért vérzik a szívem, pedig látom, hogy ott is egyre többen művelik a népzeneit.

bjz Úgy tudom, sok táncház működik ott is. Igen, és gyönyörűen beindultak és volt nyolc zenekar is, ezek pedagógusokból álltak, s akiknek ma már a gyerekeik is ezen az úton járnak. Októberben közülük hozunk ide néhányat a Hagyományok Házába. Ezek fontos dolgok. Csinálni kell! Én nem vágyok valami egetverő nagy dologra. Arra vágyom, hogy ezt csinálhassuk.

bjz Az egetverő nagy dolgok, bár nem említette, megvoltak már: játszott királyok, hercegek előtt, palotában, de pajtában is.

Ezek tényleg döbbenetek. Károly herceg (ma már Károly király) 60. születésnapján muzsikáltunk, aztán két nap múlva Szamoskőren álltunk a bölcsőfesztiválon. Ugyanolyan jól éreztük magunkat és ugyanolyan csodálatos volt mind a kettő, miközben egy világnyi a különbség a kettő között. Ugyanarról szólt mindkettő: emberekről, akik

szeretik a zenét. Ezt nem kell misztifikálni: ha van egy olyan előadó, aki hittel, hitelesen csinálja, amit csinál és van egy befogadó közönség, aki ezt szereti, akkor ez működni fog. Egyik nélkül sem megy. Gyűlölöm azt a szót, hogy elmegyek hahnizni. Mi ezt vérig menően komolyan gondoljuk. Hosszú távon mindenki rájön arra, hogy ez ad erőt ahhoz, hogy soha ne rutinból zenéljen az ember.

bjz Nem is hívnák meg a következő lagziba muzsikálni a bandát, ha nem tetszene a játékok.

Ez így van pontosan!

bjz Említette, hogy egyre többen fordulnak a népzene felé, tanulnák akadémiai szinten. Nem furcsa, hogy Kodály országában épp a népzenei tanszék jött létre legutolsóként a Zeneakadémián?

Ennek több oka van. Az egyik az, hogy előbb meg kellett teremteni a népzene tudományos, szakirodalmi, pedagógiai hátterét. Meg kellett teremteni a képzés módszertanát. Az rendszerben van, hogy mi leülünk egymással szemben az öreg hagyományőrökkel és megtanuljuk kézről a muzsikálást, no de ezt el is kell juttatni azokhoz, akik népzeneit akarnak tanulni. Hónapról hónapra be kell számolni a Zeneakadémián, hogy melyik

NÉVJEGY:

Pál István Szalonna, népzeneész

Pál István Szalonna a kárpátaljai Visken született, 1980. június 7-én. A tiszapéterfalvi zeneiskolában tanulta meg a hegedülés alapjait, majd Murza Gyulától a cigányzenész hagyományokat leste el. Tizennégy évesen került Magyarországra, ahol a Debreceni Református Kollégium diákja lett. Emellett folytatta népzenegyűjtő munkáját: régi mestereket kutatót fel az egész magyar nyelvterületen. Tizenkilenc éves korában nyert felvételt a Magyar Állami Népi Együttes zenekarába, közben megalapította saját zenekarát, a Szalonna és bandáját, melynek tagjai a MÁNE zenészei. 2007-ben a Nyíregyházi Főiskola Ének-Zene, Népzene szakán szerzett tanári diplomát. Sikeres felvételi vizsga után 2010-ben lett a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem hallgatója, ahol népi vonóstanári szakon 2012-ben vehette át diplomáját. Kitüntetései: Pro Cultura Hungarica, Népművészet ifjú mestere, eMeRTON-díj, Artisjus-díj, Bezerédj-díj, Magyar Érdemkereszt, Liszt Ferenc-díj, Magyarország Érdemes Művésze.

tájegység zenéjét tanítjuk, milyen ujjrenddel, milyen tematikával. A népzenei tanszéken ma már egyre több „városi” tanít, olyanok, akik ott végeztek az elmúlt években.

blz Más országokban van-e akadémiai szintű népzenei képzés?

Van, de csak egy-két országban, pl. a Sibelius Akadémián, Finnországban. De nálunk a gyűjtésrendszernek, a feldolgozásrendszernek vagy a táncnak a módszere az, amit Kodály, Bartók, Lajtha, Martin György „lerakott”, megalapozott. Érdekessége a dolognak az, hogy vannak a nagy elődök és azt lehet mondani, hogy ténylegesen Bartóktól egészen akár Kallós Zoli bácsiig irgalmatlan munkát tettek a gyűjtésbe, a rendszerezésbe. Aztán jött a mi generációnk, vagy a nálam eggyel idősebb generáció, aki elkezdte művelni ezt a hagyományt. Mi belevetettük magunkat a táncművelésbe, és reggeltől estig muzsikáltuk a mulatságokat, de mi nem a tudományra összpontosítottunk, a könyvíráásra, hanem a gyakorlatra. Mi erre fordítottuk minden energiánkat és csapásoltunk, és muzsikáltunk. El kellett telnie 20-30 esztendőnek, hogy megint jöjjön egy társaság, aki a tudományt és a gyakorlatot együtt kezeli, mint pl. Pávai Istvánék generációja, akik népzeneészek voltak, de a tudományt is művelik. Most jutottunk el oda, hogy a Zeneakadémián valóban van már egy tematikai háttér, van egy hangszerismereti háttér, gyakorlati háttér és minden, ami kell még.

blz Így, ezzel a tudományos és gyakorlati háttérrel talán jobban befogadják-elfogadják a népzenei a klasszikus zene művelői...

Így van. Ma már tényleg nem kell magyarázkodnunk, hanem pontosan az egymásra való ráhangolódáskor, az egymás megismerésekor születnek a barátságok, és ott derül ki, hogy a népzene ugyanolyan értékes. Hogy ugyanannyi időt, energiát, gyakorlást igényel, mint a klasszikus zene, amit egy gyermek már négyéves korától tanul egy szobában skálázva napestig... Nincs mese. Mi olyan stílusban játszunk, amiben nem hamisak a hangok, hanem úgy vannak intonálva, ahogy a népdal megkívánja. Ami hamis, az hamis, az tiszta sor, de nem lehet azt mondani, hogy a népzene hamis, a klasszikus zene meg

tiszta, mert akkor az indiai zene is hamis lenne.

blz Ez nem is jut eszembe...

Ehhez viszont meg kell ismernünk egymást, barátságoknak kell születnie, együtt kell zenélniük. Ebben is tud a Zeneakadémia „segíteni”. De azzal is segít, hogy a klasszikus zenei szakok hallgatóinak is meg kell tanulniuk néhány népdalt. Mi, amikor először szimfonikus zenekarokkal játszottunk, volt, aki rácsodálkozott, hogy „hú, ez milyen jó!” Én ezen mindig bosszankodtam, hogy miért mondja nekem egy klasszikus zenész, aki tíz éve ül egy szimfonikus zenekarban, hogy hú, ez milyen jó, hát nem találkozott még népzenevel? Igen ám, de ebben a formában a népzenevel még valóban nem találkozott.

blz Tán nem erre törekedett.

Ez nem baj, valahogy nem így alakult. Viszont most már sokkal több a kapcsolódási pont és mindenki van egyfajta nyitottság.

blz Ha már nyitottság: ön nemcsak a zenésztársak, de más „szakmák” képviselői iránt is nyitott, pl. megtanult hegedűt készíteni-javítani egy mestertől. Saját magának, saját kedvére készített hegedűt, aminek ugyanúgy van titka, mint egy Stradivarinak. Miből is készült?

Hát fából... Legtöbbször ezen a magam készítette hegedűn muzsikálok. A hegedűt, amit most itt lát, tokjában gyermekrajzokkal, nem én készítettem, a képet is úgy kaptam egy kislánytól. Most volt a Zeneakadémián a Fesztiválakadémia, s ennek keretében volt a hangszerkiállításom, ugyanis van egy kb. harminc darabos magyar hegedűkből álló gyűjteményem és Katiék (Kokas Katalin és Kelemen Barnabás) megkértek, hogy állítsam ki őket. Még nem kaptam vissza őket...

blz Reméljük, visszakapja őket, hogy legyen min játszania azon a koncertjén, melyen a BDZ vendége lesz...

Közönségünk a 2024. február 29-én, 19.30-kor kezdődő koncerten hallhatja Pál István Szalonnát a Zeneakadémián a Dohnányi-bérlet keretében.

ÉLMÉNY!
Minden tekintetben.

müpa
Budapest

A megismételhetetlenség romantikus varázsa

„Társul szegődöm a zeneszerző mellé”

A BDZ és a Müpa közös ZenePlusz sorozatában *Istenek Játéka* címmel táncos produkcióra készülünk a Győri Balett közreműködésével. **Velekei Lászlóval**, a társulat igazgatójával beszélgettünk a balett jelképrendszeréről, a mozdulat születéséről, a sztereotípiák elengedéséről, a közönség megszólításáról, és különös pályafutásáról.

Szöveg: Petró Margit

A látszólag habkönnyű, elegáns balettművészet sokszor az előadók verítéke, fizikai szenvedése árán születik. Mi most mégis a nyugalom, a béke légkörében beszélgettünk az egykori legendás körülmények közt alakult, ma Magyarország második legnagyobb társulata, a Győri Balett új igazgatójával. Mivel régen láttam már előadásukat, ezért a felidézés igényével most megnéztem a Nemzeti Táncszínházban az újragondolt Anna Kareninát, mely lenyűgözte hatásával a közönséget. Ugyanitt találkoztam pár nap múlva a mindig mosolygós, boldogságot sugárzó Velekei Lászlóval, a Seregi László- és Harangozó Gyula-díjas táncművész, koreográfussal, Magyarország Érdemes Művészevel, az igazgató úrral.

Alkotótársunk: A tánc, a balett sajátos jelrendszerrel dolgozó művészet. Ez miként válik értelmezhetővé a közönség számára?

Amióta alkotó vagyok, próbálok lebontani azokat a sztereotípiákat, hogy „nem értek a tánchoz, és nem tudok táncolni”. Fontos, hogy a falakat lebontsuk, a sztereotípiákat el tudjuk engedni, és elsődlegesen a közönségünk tudjon vele azonosulni. Ha érzi, hogy a bőre alá bekúszik a mozdulat, amit a színpadon lát, azt már bárki magáévá tudja tenni. A Győri Balett 45 éve hirdeti, hogy a művészete a közönségével válik teljes egészé. Ez nagyon fontos üzenet, mert a művészetünk nem öncélú, hanem valamit közvetít. Maga a tánc, a balett, azon belül bármely stílus, szerintem, így éri el hatását.

Alkotótársunk: Mindig direkt üzenetet kell keresni?

Nem, kétféle megközelítéssel dolgozunk. A Győri Balett repertoárjában vannak szimfonikus balettek, melyek a zene érzelmvilágát, gondolatiságát közvetítik, nem a történetmesélésre fókuszálnak. Ilyenkor, akár csak egy jó könyv esetében, mi érzelmeket, gondolatokat generálunk a mozdulatok segítségével. És vannak a cselekményes balettek, mint az Anna Karenina, amikor konkrétan a mozdulattal mesélünk el egy történetet. Mindkettő erős, mindkettőt szereti a közönség. Mindenki máshol találja meg azt a nézői élményt, amely számára éppen elég.

Alkotótársunk: Ön jobban kedveli a történetmesélős koreografálást?

Fogalmazzunk úgy, hogy picit jobban kedvelem, talán azért, mert mindig megtalálom benne az embert. Szeretek az emberekkel foglalkozni, és szeretem beengedni őket a világomba azáltal, hogy cselekményes balettet hozunk létre. Bármit, akár kitalált történetet, akár regényeket dolgozunk fel, kicsit megélünk ezáltal több életet is, és ez számomra mindig izgalmas és inspiráló.

Alkotótársunk: Kaphat még mást is a néző egy balette-lőadástól?

Mindenki kicsit mást lát egy koreográfiában. Valaki az esztétikum rendszere miatt jön. Aki az általa nem megfogalmazható belső esszenciákat nem tudja megfogalmazni, ám egyszerűen csak mozdulattá tudja gyúrni, az együtt tud élni, érezni azzal, ahogy a táncos azt artikulál-

ja. Azt gondolom, hogy a mozdulat ösztönösen bennünk van. Nem véletlen, ha valaki ideges, hirtelen felpattan, fel s alá járkal, megvakarja a fejét. Minden érzelmünket öntudatlanul formáljuk mozdulattá magunk is. Van olyan is, hogy valaki nem érti, nem kedveli a táncot, de, mivel a táncművészetnek iszonyatos ereje van, bárkit képes megérinteni, ezért akár még ő is élvezettel néz meg egy balette-lőadást.

Alkotótársunk: Mitől ennyire különleges a táncművészet?

Abszolút egyedi és megismételhetetlen. Kétszer ugyanazt az előadást a néző sosem fogja látni. Ennek van valami romantikus varázsa. Akkor és ott megismételhetetlen az a pillanat és csak neki szól. Következő alkalommal, a következő előadáson a néző is és a művész is már máshol tart.

Alkotótársunk: Miközben esztétikai élményt kapunk, a koreográfus az elvont érzelmeket, belső jellemvonásokat is ábrázolja. Hogyan értsük, értelmezzük a mozdulatot?

Fontos kitűznünk a zászlót az általunk képviselt értékek mellett. De fontos, hogy teret hagyjunk a nézők számára is, csak egyfajta szűrőként működünk, hogy saját értékrendszerükön keresztül fogadhassák és emészthessék meg a látottakat.

Azt gondolom, hogy a táncművész tehetsége és az alkotótárs, a zeneszerző, a koreográfus tehetsége valahogy utat tör az emberek szívéhez.

A mű, az előadás megfogalmazódik, nem kell mindenhez érteni. A néző tudja, hogy olyasmi történik, amit engednie kell befogadni. Talán ez az élő színház egyik csodája.

Alkotótársunk: Milyen pluszt ad a koreográfiához a zene? Honnan ered ez irányú jártassága?

A zene határoz meg mindent számomra. Az előadás zenei miliójét fogalmazom meg és elkezdem beengedni magamba azokat a zenéket, amik megérintenek. Ha kész a dramaturgia, elkezdem a jelenetekhez illeszteni. Olyan is van, hogy a kiválasztott zene dramaturgiája megváltoztatja a jeleneteket. Ennyire erős a zene szerepe. Természetesen jártam zeneiskolába, a családomban a nagyapám dobos volt, nálunk még tradíció volt, hogy mindenkinek meg kell tanulnia valamilyen hangszeren játszani. A táncos pályafutásomat végigkísérte a zene, a zongorajáték.

Alkotótársunk: Hogyan választja ki a leghatásosabb, legkifejezőbb formát?

A darabválasztás esetében egy vízióval kezdődik. Nem tudom megfogalmazni, hogy miért, egyszer csak azt érzem, hogy ott sündörög a világomban a történet, vagy egy eszme, egy érzélem, ami idővel a részemé válik. Azt érzem, hogy színpadra szeretném állítani. Bevillan egy színpadkép, ahhoz társul egy érzélem és ennek mentén kezdek koreografálni.

Elkezdem érezni a vízió súlyát, érzelmi töltöt-

ségét, utána megfejem, hogy mit akarok megfogalmazni, majd választok hozzá zenét. Addig görgetem a zenét a lelkemben, míg egyszer csak mozdulatná formálódik bennem. De ez nem annyira tudatos, hanem inkább ösztönös cselekvés.

blz Gyönyörűen fogalmazott a tavalyi Tánc Világnapi köszöntőjében a szavak nélküli művészetéről és a tánc lelket nyugtató, közösségalakító hatásáról. Hogyan készül a közös koncertünkre?

Úgy fogok készülni, hogy rengetegszer meghallgatom a zenét, mert amíg nem lesz ott minden porcikámban, addig nem válik mozdulattá. Megnézem, hogy a zeneszerző mit akart üzeni, mi lehetett a célja, miről szól az alkotás. Majd a történetet beépítem a gondolatíságomba. Megnézem, hogyan inspirál, hogyan alszom vele, s egy nap, amikor felkelek, megpróbálok társul szegődni a zeneszerző mellé.

blz Mit ad és mit kap a balett táncos a saját hivatása gyakorlása során?

Szerintem a táncművészet gyönyörű szép hivatás. Mint minden magas művészeti ág, rendkívül sok áldozatot követel a művésztől, de színes, széles látókörű életet biztosít. Önmagában hordozza a saját maga elmúlását. A táncművészeknek végig kell nézniük a testük feletti kontroll elvesztését, vagy azt, hogyan hagyja őket cserben a testük, viszont ahogy idősödik és változik a világképük, úgy változik a művészetük is. Folyamatos fejlődésben vannak. Az adott pillanat művészete minden évben más lesz, s hihetetlenül reflektál a jelenre, ezért a kortárs táncművészet rendkívül erős.

blz Hogyan nyerte el a társulat bizalmát, és milyen velük vezetőként dolgozni?

Imádom őket. Fontos volt az a tradíció, amit Markó Ivánnál megteremtettek, s hogy továbbra is ők maguk válasszák vezetőjüket. Mielőtt beadtam a pályázatomat, én is leültem a társulattal. Nagyon őszintén elmondtam nekik, hogy nincs olyan ambíció, hogy igazgató legyek, de az elmúlt évek történései abba az irányba terelnek minket, hogy megpróbálnám. Konkrétan megfogalmaztam, hogy mit, hogyan szeretnék, és ezután minden táncos aláírt egy papírt, hogy támogatják a prog-

ramomat, és szeretnék, ha megpályáznám az igazgatói állást. Ennek nagyon örültem.

blz A Győri Balett több mint négy évtizede alakult. Változott-e azóta célkitűzésük?

A Győri Balett Markó Iván vezetésével a Magyarországi táncélet egyik zászlóshajója lett. Azóta jobban kinyílt a világ. A művészetünk szubjektív, de azt hiszem, hogy ez a zászlóshajó szerep megmaradt. Magyarország második legnagyobb együttese vagyunk, 52-en dolgoznak a társulatban. Vannak bemutatóink, nagyszínpadi, kisszínpadi fellépéseink, játszunk szimfonikus és cselekményes baletteket, három évvel ezelőtt elindult és dübörög a gyerekprogram, látszik, hogy szükség van rá. Határon túl is képviseljük a magyar balettet, nemzetközi szinten is rendszeres meghívásaink vannak, most jöttünk vissza Bogotából.

Változik a világ, s erre nekünk is reagálnunk kell. Sikerült 45 éve fenntartani azt az értéket, amire szükség van. Az a lényeg, hogy a repertoár színes legyen, az emberek tudják, hogy ha a Győri Balett előadására jönnek, akkor egy minőségi, de olyan előadást fognak látni, ami meglepi őket. Ez az eszmeiség, amihez megpróbálunk hűek maradni.

blz Rendkívüli kreatív elképzeléseket sikerült már megvalósítaniuk, és vannak terveik. Milyen menedzseri hozzáállást kíván öntől az igazgatói feladat?

Alapjában érdeklődő ember vagyok, az agyam nem tud leállni. 45 éves vagyok, de szoktam mondani, hogy olyan, mintha már éltem volna 80-at, vagy 90-et, mert annyi minden játszódik párhuzamosan az agyamban. Ez egy adottság, de hogy ez átok, vagy adomány, azt néha nem tudom. Van egy belső inspiráció, ami miatt érdeklődően tekintek a világra. Érdekel a korosztályomból adódóan a virtuális tér, a marketing, a más kultúrák, és mindez átszűrődik az életemen.

2020-ban ért a megtiszteltetés, hogy átvehettem az igazgatói megbízatásomat. Ez a covid idején volt, ezért újra kellett gondolnunk mindent. Elvesztettük a közönségünket, bevételt veszítettünk, majd bezárt a színház, a háború hatásai miatt hirtelen elszálltak az energiaárak. Gyakorlatilag a menedzser szemlélet arra ösztönözt minket, hogy az arculat és repertoárépítés mellett egy

A Győri Balett társulata

folyamatos válságmenedzsmentet hozunk létre. Minden régi beidegződés – az impresszáriók, a külföld megszólításának gyakorlata – ment a kukába, teljesen nulláról kezdtünk.

A covid kitörésével mindenki átmenekült a virtuális térbe, mi új struktúrával, új arculattal próbáltuk megszólítani akkor a közönségünket. Volt olyan, amikor több mint 300 ezer rendszeres nézettségünk volt, és több mint 1 millió elérés egy hónapban.

Jelenleg 18 darabot tartunk műsoron az évben, azért, hogy minél több színpadot és szélesebb közönséget meg tudjunk szólítani. Folyton úton vagyunk, hogy rentábilis legyen az élet, 35 ezren néznek minket, és fesztivált is tartunk.

HÁTTÉR: A GYŐRI BALETT

A rendkívüli körülmények között megalakult Győri Balett a hazai és nemzetközi táncművészet emblematikus szereplője. Magyarország második legnagyobb, nemzetközileg jegyzett balett társulata. Megalakulása Markó Iván nevéhez fűződik, akinek vezetésével 1979-ben a Balett Intézet végzős osztálya együtt maradt és saját társulatot hozott létre. 1991-től Kiss János vezetésével a társulat tovább építette hazai és nemzetközi sikereit. A 2020-ban leköszönő Kiss helyére a társulat Velekei Lászlót választotta.

blz A vezetői pályázatában a tradíció és az innováció egységében jelölte ki az utat. Mindenkit szeretnének megszólítani, minél több korosztályt és változatos formában. De mi ennek a háttere?

Például, hogy apuka lettem, s még a kedvesem pocijában volt a kislányom, amikor épp Balázs Jánossal dolgoztam együtt, aki Liszt és Wagner átiratokat zongorázott mellettünk. Én szentül meg voltam győződve, hogy ez jót fog tenni a kislányomnak, mert a logikai érzéke, a szépérzéke is ettől fejlődik. Majd megszületett, és amikor báboztunk, azt akaratlanul is mozdulatok kísérték. Ebből írtam a diplomamunkámat. Egyszer csak mindez egy előadásná formálódott. Érdekel, hogy tudnám a kislányomat is bevonni a művészi világomba.

Ugyanígy a közösségi oldalak is érdekelnek. Meg tudtuk reformálni a közösségi oldalunkat, a weboldalt, az arculatunkat. Így mindent mi csinálunk, ami néha előny, néha hátrány, mert nem vagyunk annyira profik, de ízig-veéig érződik, hogy ez a miénk, mi találtuk ki.

Be kell vallanom, sokat foglalkoztat a „senior vonal” is, mert van egy Markó Iváni örökségünk a közönségben is, a művészetünkben is. A Markó Iváni közönség hál’ isten teljesen elfogult az ő művészete irányába, de már nem azt a művészeti formát fogja kapni, a jelenlegi Győri Balett más képvisel. Ez természetes, de mégis meg szeretnénk őket szólítani valamilyen formában. Ez egy izgalmas kezdeményezés. Sok emberrel találkozom, aki mindig Markó Ivánról beszél, odahúzza

a szíve. Megpróbáljuk őket is megszólítani és kicsit motiválttá tenni a koreográfián keresztül.

Egyre szélesebb társadalmi rétegek figyelmét szeretnénk ráirányítani a táncra. Valakinek igénye van arra, hogy szabályos, esztétikus mozgást lásson a színpadon, van, akinek nem ez számít, mert ő az embert akarja látni. A mozgásban nem kell mindig keresni annyira a klasszikus formákat. Azt gondolom, hogy rengeteg érték van a magyar táncéletben, érdemes velük foglalkozni.

bjz Ön rendkívül hiteles személy, mivel 26 évet töltött a Győri Balett társulatában, s ezalatt végigjárta a ranglétra valamennyi fokát. Ez a kötődés, a tapasztalatok, valamint a szervezői-rendezői képességei segítik, vagy gátolják a társulat alakítását, az igazgatói munkát?

Szerintem segítenek. Talán én vagyok az egyedüli, aki teljesen végigment a ranglétrán. A Győri Balettet kartáncosként jelentkeztem, aztán szólista lettem, majd magántáncos, koreográfus asszisztens, koreográfus, alkalmazott koreográfus, művészeti asszisztens, művészeti vezető, végül igazgató. Mindegyik titulushoz megvolt a saját iskolája, amit ki kellett járni. Két évig voltam kartáncos, akkor kaptam az első szóló feladatot. Kilenc év alatt 13 szólószerepet táncoltam a világ minden táján. Az már egyfajta vezetői szerep, hogy a társulaton belül a szólista hogyan motiválja, húzza a kollégáit. Hiszen ez egy piramisrendszer, mert én nem lehetek a csúcson, ha a többi táncművész nem ugyanazzal az erővel, pont akkor ugyanazzal a felkészültséggel táncol. Művészeti asszisztensként a szervezeti működést kezdtem tanulni. Ezen túl a politikát és a kapcsolattartást, a kommunikációt, a társulatépítést, művészeti marketinget is tanulmányoztam. Az utóbbi öt évben Kiss János igazgató úr maga mellé vett, s bekerültem a gazdasági ügyekbe, a pályázatírásba, a működési döntéshozatal mechanizmusába. Mire 2020-ban pályáztam, addigra egy új SZMSZ-t írtunk, a részemmé vált a Győri Balett.

bjz Alázat, maximalizmus, kreativitás, alkalmazkodás, nyitottság, önbizalom. Mely jellemvonás igaz önre?

Bízom benne, hogy mindegyik igaz. Azt gondolom, hogy a személyiségem kicsit tükrözi

a hivatásunk alázatát, a nyitottságát, a tiszteletét, amit a táncművészetből örököltem. Maga a művészetem a személyiségem része, s ez predestinál ilyesfajta viselkedésre. Nagy hatással volt rám a kislányom születése, sok mindent megváltoztatott. Kedvesemmel, Matuza Adriennel nagyon kerek lett ez a világ, és áthelyezte a súlypontokat, a dinamikákat, az érzékenységet az életemben. Jót tett, jókor jött a vezetővé válás, s az, hogy apuka lettem. Így tudok hátrébb lépni, hosszabb távon nézni dolgokat, s nem vagyok már olyan türelmetlen. Ugyanazzal az érzékenységgel, de tudom helyükön kezelni a dolgokat. Ugyanúgy a vezetői tapasztalataimat is tudom a családban is kamatoztatni, a kislányom nevelése terén.

bjz S mi tölti fel a legjobban?

Mikor késő este hazaérek és bebújok a kislányom mellé, aki odabújik, akkor úgy érzem, hogy a kis akkumulátor abban a pillanatban feltölt. Érzem, hogy boldog vagyok és másnap újult erővel kezdődik minden. Nincs most egyszerű világunk, kicsit hangos, zajos, tolakodóan agresszív. Győrt ezért is szeretem, mert egy erős bástya a családkunk életében. Merünk kiállni a saját értékeink mellett és tudjuk, hogy amit képviselünk, a Győri Balett, arra szükség van. Imádok utazni, nem kell nagy dolgokra gondolni. Ha van fél napunk, a családi ebédet a tatai tó mellett fogyasztjuk el, vagy lemegyek az aranypartra Győrben, és ott sétáltatom a kutyusomat. Mindez örömmel tölt el, s benne van az egész életem, pályám tisztelete, energiája.

A Győri Balett zenekarunkkal közös előadását 2023. december 12-én 19:30 órától láthatja közönségünk a ZenePlusz bérlet előadásán. Műsor: John Williams: Star Wars Suite és Isstenek játéka - táncjáték. Koreográfus: Velekei László; vezényel: Hollerung Gábor ■

ZENEPLUSZ

2023-24

A BUDAFOKI DOHNÁNYI ZENEKAR ÉS A MÜPA KÖZÖS KONCERTSOROZATA

jegyvásárlás: bdz.jegy.hu

HÄNDEL: MESSIÁS
Zene és képzőművészet

2023. október 8., 19:30

MÍTOSZOK ÉS ISTENEK - AZ EMLÉKEZET TÁRHÁZA
A Győri Balett táncjátékával

2023. december 12., 19:30

VESZEDELMEK VISZONYOK
Zenés színházi játék

2024. február 3., 19:30

JÉZUS KRISZTUS SZUPERSZTÁR
Koncertszvit

2024. március 17., 19:30

Hallás, tapintás, megfigyelés

Horváth Anita közel 19 éve tagja a BDZ-nek. Ez idő alatt kiteljesedett zenészként, anyaként, és mindemellett belevágott egy csodálatos és tiszteletreméltó kalandba: természetgyógyász lett. A zene vezette a gyógyításhoz....

Szöveg: Galambos Evelin

Kezdjük az elején! Mikor és miért kezdtél el hegedűn játszani?

Édesanyám, Herencsár Viktória, cimbalomművész, a Magyar Állami Operaház zenekarának tagjaként sokat vitt engem az Operába, így a családi háttérnek köszönhetően igen korán, már négyéves koromban a fejembe vettem, hogy hegedűművész leszek. Végül öt éves koromban kezdtem el hegedűlni tanulni.

Volt valami egyéb, ami érdekelt, vagy végig egyértelmű volt ez az irány?

Édesapám a munkája mellett néptáncolt. Sokszor vitt magával próbára, így én is kipróbáltam, megszerettem. Tizenöt évet táncoltam egyesületben. Tehetséges voltam benne, de amikor túl sokká vált a kettő együtt, maradtam az eredeti elképzeléseimnél és a hegedűt választottam.

Azért azt kevés ember mondhatja el magáról, hogy már négyéves korában tudja, hogy mivel szeretne foglalkozni, és ezt semmi nem tudja megváltoztatni. Mindig mindenben ilyen következetes és kitartó vagy?

Igen, igyekszem. Másképp nem tudtam volna elérni a céljaimat.

Mióta játszol a BDZ-ben?

2003-ban szereztem hegedűtanári diplomát, majd, szinte rögtön elmentem az Operába próbajátékra, ahol állandó kiségitői státuszt kaptam, tehát itt kezdtem először dolgozni. Közben felvettek Szegedre egyetemi kiegészítő szakra, ott szereztem a hegedűművészi diplomámat. 2004-ben jöttem a BDZ-be próbajátékra. Felvettek... Közben folytattam Szegeden a zeneművészeti egyetemi tanulmányaimat, és még egy darabig jártam az Operába is kiségiteni. Nagyon sűrű

időszak volt, akkor tanultam meg helyesen besztani az időmet.

Úgy tűnik, semmit nem bízol a véletlenre, és ráadásul jól bírod a strapát is.

Valahogy mindig vonzottam magamhoz a feladatokat és a kihívásokat. Így vagyok összerakva. Sosem lustálkodom, mindenre ki van számolva az időm. Mindig úgy irigylem azokat az embereket, akik nyugodtan, elmélázva isszák a kávéjukat. Én még azt is gyorsan csinálom, pedig tudom, hogy nem így kéne. Persze érzem, hogy már nem úgy bírom a tempót, ahogy mondjuk tíz évvel ezelőtt, de még mindig eléggé ég bennem az önmegvalósítás és a segíteni akarás tüze ahhoz, hogy úgy csináljam továbbra is, ahogy eddig. Persze azért majd szeretnék lassítani, és tudom, hogy eljön az az idő, amikor végre megengedem magamnak a több enidőt. Ez a hajszolt életmód hosszú távon káros és nem is bírható, de ezt most végig kell csinálnom ahhoz, hogy később békés, nyugodt életet élhessek.

Honnan jött az érdeklődés és hogyan jutottál el odáig, hogy zenészként, a zenekari munkád mellett egy másik, komoly szakmában is helyt állj a családod mellett?

Vallom, hogy a zene, a hangok rezgése gyógyító hatással bír az emberi pszichére, és ezzel együtt a testre. Mindig érdekelt a zeneterápia, így eredetileg zeneterapeuta szerettem volna lenni a művészi pályám mellett. Többször jelentkeztem zeneterapeuta képzésre, de elegendő jelentkező híján éveken keresztül nem indult ilyen képzés. Ez az érdeklődés vezetett a hangtálakhoz. Bár Magyarországon a hangtálazás wellness szolgáltatásként van besorolva, valójában ez egy terápiás módszer. Én a Peter Hess-féle hangtálakat

használok, melyek az emberi szervek, testtájuk rezgéseire vannak hangolva, és arra hivatottak, hogy az energielakadásoktól szenvedő, megváltozott rezgésű szerveket visszahangolják az egészséges frekvenciatartományba. Tehát ezeket a hangtálakat kifejezetten testkezelésre készítették. Eleinte házhöz jártam a hangtálakkal, majd később csoportos hangfürdőket és előadásokat is tartottam a hangrezgések emberi szervezetre gyakorolt hatásairól. Közben édesanyám elkezdett azon morfondírozni, hogy milyen érdekesen szólhatnának együtt a hangtálak és a cimbalom, ezért elkezdtünk kísérletezni, zenét írni együtt. Koncerteztünk szabadtéren, művelődési házakban, megfordultunk rendezvényeken, képzőművészeti kiállításokon is. Imádta a közönség ezeket az improvizatív elemekkel megtűzdelt előadásokat. Az emberektől sorra kaptam a visszajelzést, hogy mennyire megnyugtatta őket a hangtálak rezgése, noha nekik fogalmuk sem volt, hogy ezek milyen jellegű hangtálak. Volt, akinek mozgásszervi fájdalma múlt el a koncert végére (a hangtál nagyon jó fájdalomcsillapító). Nagyon jó érzés volt mindez, de éreztem, hogy ennél többet szeretnék elérni ebben az irányban, hiszen a zene varázsát és a koncertezés élményét zenekari muzsikusként nap mint nap megélem. A hangmasszázó képzés után elvégeztem az aromaterápiát is, de ezek nem gyógyászati eljárások. A koronavírus járvány okozta csendben pedig

egy nap azzal a határozott gondolattal ébredtem, hogy én gyógyítani akarok. Húszéves korom óta érdekel a természetgyógyászat, de tulajdonképpen egész életemben jó viszonyban voltam az alternatív gyógymódokkal, mert voltam olyan szerencsés, hogy gyermekkoromban édesanyám szívesebben keresett alternatív megoldásokat, ha valami bajom volt. A természetgyógyászati eljárások mindig segítettek. Még az orvosi egyetem gondolata is megfordult a fejemben egy pillanatra, de azt éreztem, hogy ehhez már késő, és, mert a zenei pályafutásomat nem szerettem volna feladni, túl nagy falat lett volna munka mellett. Elkezdtem kutakodni, hogy mi az a legtöbb, amit kihozhatok a gyógyítás iránti elköteleződésből, hogyan tudnám az adott körülmények között a legmagasabb szinten képezni magam. Ekkor találtam rá a miskolci természetgyógyász oktatóközpontra (Konnektív Felntt képző Központ), és jelentkeztem a természetgyógyászat szűkebb alapképzésekre (természetgyógyászat és egészségügy). Az elméletet online, a gyakorlati részt Budapesten és Miskolcon, személyesen tanultam, majd ezeket elsajátítva az OKFÓ-nél (Országos Kórházi Főigazgatóság) államvizsgáztam. Kemény volt, és ha nincs a járvány, minden bizonnyal nem tudtam volna a sok koncert mellett felkészülni, hiszen az anatómia bonyolult tudományával, a nehéz orvosi (latin) kifejezésekkel ekkor találkoztam életemben először. Az alapvizsgák megszerzése után még nem tudtam, milyen irányba fogok továbbmenni. A képzést követően volt lehetőségünk minden szakiránnyal megismerkedni, és legnagyobb meglepetésemre a talpreflexológia lett az én utam.

Miért volt ez neked meglepetés?

Elég nyersen hangzik, de valahogy nem tudtam elképzelni, hogy idegen emberek lábát tapogassam. Viszont amikor volt lehetőségem kipróbálni, teljesen elvarázsolt, hogy a talpon mennyire jól ki lehet tapintani az egyes szerveket. Komoly kutatómunkát lehet végezni tapintással, állapotfelmérés céljából. Segítségemre van, hogy hegedűsként jó a tapintásom, jól érzékelem az apró elváltozásokat, ez fontos egy reflexológus számára. Ekkortól kezdve egyértelmű volt a fő irány, de szerettem volna még egy szakágban jártas lenni, így a reflexológiai képzést követően

elvégeztem a fülakupunktúrás addiktológiát is. Így már ezt is alkalmazom a gyógyítás során.

👉 Mik voltak az első tapasztalataid, amikor elkezdted reflexológusként dolgozni? És ami a legfontosabb, milyenek voltak a pácienseid visszajelzései?

Az egyik meghatározó élményem az volt, amikor ki tudtam tapogatni az egyik betegem arcüreg polipját. Ehhez tudni kell, hogy maga az arcüreg reflexzónája mindössze pár négyzetmilliméternyi terület az egyik lábujjon. Elküldtem a pácienszt szakorvoshoz, és kiderült, jól éreztem. Sokan azért fordulnak hozzám, mert zavaró tüneteikre a hagyományos orvosi vizsgálatok nem találnak magyarázatot. A természetgyógyászat szépsége az, hogy holisztikusan lát. Sokszor a probléma forrása nem is ott van, ahol a tünetek jelentkeznek. Ha elakadok, akkor pedig mindig visszanyúlok a kezdetekhez, és előveszem a hangtálakat, mert minimális szinten a tálakkal is lehet állapotot felmérni. Itt a zenész füleim nyújtanak segítséget. Azt hallgatom, melyik az a testrész, ahol a hangtál rezgései elakadnak, felhangjai nem teljességükben szólnak. Minden esetben orvoshoz küldöm vendégeimet, amennyiben komolyabb problémát tapasztalok. Hatáskörömet nem lépem túl, erre esküt kellett tenni a vizsgák végén, és én ezt be is tartom.

👉 Miért van az, hogy a nyugati orvosi diagnosztikai módszerekkel időnként nem találják a tünetek forrását?

Amikor energetikai elakadás van valahol, még nem biztos, hogy a hagyományos diagnosztikai módszerekkel bármilyen eltérés kimutatható, azonban a test már jelez, hiszen ott elkezdődött már egy olyan folyamat, ami diszkomfortot, tünetet okoz. A természetgyógyászat sikere az ok megtalálásában rejlik.

👉 Mi volt a legbizarrabb tapasztalatod ezen a pályán?

Egyszer egy középsúlyos értelmi fogyatékos, 19 éves lányhoz hívtak el a szülei. Nagyon rossz állapotban volt, már vagy két hónapja minden éjszaka epilepsziás rohamai voltak. Ez még akkor történt, amikor csak a hangtálakat használtam, tehát ekkor még nem voltam egészségügyi szak-

dolgozó. Nagyon megijedtem ettől a feladattól, és, bár szerettem volna segíteni, nem voltam ilyesmire felkészülve, és nem tudtam, hogyan fog reagálni a lány, mint ahogy azt sem, én miként fogom kezelni a helyzetet. Könyörgött az anyuka, mert nagyon bízott a hangtálak pozitív hatásában, így összeszedtem a bátorságomat és elmentem hozzájuk. Nagyon nehezen tudtam véghez vinni az első kezelést, mert a lányt le kellett fogni ahhoz, hogy a tálakat rá tudjam helyezni, és azok rajta is maradjanak. A kezelés végére azonban megnyugodott, és mosollyal fejezte ki, hogy ez neki jólesett. Ezen az éjszakán nem volt rohama. Az ötödik. alkalom után már az egész kezelést nyugodtan végig tudta feküdni. A szülők nagyon hálásak voltak, mert utána volt néhány nyugodt hónapjuk. Ez nagyon meghatározó és lelket megrendítő élmény volt számomra, és fontos mérföldkő volt utamnak, illetve annak a gondolatnak, hogy segíteni szeretnék.

👉 Hol dolgozol természetgyógyászként, és hogyan tudod összeegyeztetni ezt a zenekarral?

Mivel a BDZ-ben teljes állásban dolgozom, és bizony nagyon sok koncertünk van egy évben, teljes mértékben alkalmazkodom a zenekari beosztáshoz. Mivel nálunk sokan tanítanak konziban, zeneiskolában, hétfő és csütörtök délutánként általában nincsenek próbáink. Ekkor praktizálok, illetve az összes egyéb szabadidőmben. Eleinte egy orvosi rendelőben helyezkedtem el, de ma már saját kis rendelőm van a 16. kerületben, amihez természetesen megszereztem az ÁNTSZ engedélyt is. Ez a saját praxisom, mely az AJSZIKA Természetgyógyászat nevet viseli.

👉 Honnan jött ez a név?

Csongor, a kisfiam eleinte nem tudta kimondani azt a szót, hogy anya. Az első szó, amivel engem hívott, ez volt: Ajszika. Ettől kezdve a családom is Ajszikának kezdett hívni, később az óvónők és a gyerekek is. Csongor kiskorában sokat volt beteg. Ajszika első szóra mindig rohant és segített valami csodaszerrerrel, praktikával. Így azt gondoltam, ennél önazonosabb nevet nem is találhatnék. Ma már a vendégeim is csak annyit írnak a naptárunkba, hogy Ajszikánál kezelés.

👉 Nyilván ez a két párhuzamos életút sok

A zene vezetett a gyógyításhoz

áldozatot követel a családotól is. Ők hogyan élik ezt meg?

Úgy érzem, nagyon büszkék rám, mindenben maximálisan támogatnak, ezt másképp nem is tudnám csinálni. Férjemmel közösen hoztuk meg azt a döntést, hogy tanuljak. Igyekszem úgy beosztani az időmet, hogy a család a lehető legkevésbé érezze, hogy áldozatot hoz. Természetesen, amikor a zenekari munkámat látom el és próbán, vagy koncerten ülök, akkor távol vagyok tőlük, mint ahogy azokon a délutánokon is, amikor rendelek. Mégis igyekszem úgy intézni a dolgaimat, hogy családayaként is el tudjam végezni a teendőim. A férjem, a fiam és a szüleim jó anyának tartanak, tudják, hogy az utolsó erőmig megteszek mindent, hogy ne érezzék hiányomat. Ez nekem néha strapás, de egy jó időbeosztással működőképes ez az életvitel. Ezenkívül a szüleim is rengeteget segítenek, Csongor születése óta sok időt töltenek együtt. Néha pedig elviszem magammal a rendelőbe, hogy lássa, mit csinálok. Büszke rám, és sokat biztat, mert tudja, hogy jó dolog a természetgyógyászat. A családomat is rendszeresen kezelem, bármi probléma adódik, illetve nagy hangsúlyt fektetünk a megelőzésre. Jól is vannak mindannyian, szerencsére. Min-

den természetgyógyász alapvető törekvése, hogy nem betegségben, hanem végelgyengülésben kell „el menni”. Ezért is fontos a prevenció.

👉 És még egy utolsó kérdést engedj meg nekem: Te hogy bírod?

Néha elfáradok, de egyelőre hajt a vágy, hogy még jobb gyógyító váljon belőlem. Folyamatosan járok konferenciákra, képzésekre. Mint ahogy az is fontos számomra, hogy zenészként szintén a maximumot nyújtsam, hiszen ez volt az eredeti vágyam. A zenét önmagamért választottam, a gyógyászatot másokért. Amíg bírom energiával, addig a kettőt együtt csinálom. Természetesen, ahogy öregszenek, egyszer majd valamiből lejjebb kell adnom, és muszáj lesz lassítanom, de addig teszem a dolgom. A saját „túlélésemhez” pedig én is járok kezelésekre, masszázsra, igyekszem odafigyelni az étkezésemre. Ha időm engedi, tornázom. A rendelőmmel szemben pilates terem van, így néha elkapnak az oktatók egy személyi edzésre. Próbálok mentálisan és fizikailag is fitt maradni, hiszen példát kell mutatnom magamnak, a családomnak és a vendégeimnek. Amikor lemerülök, „töltőre” teszem magam. Szerencsére mára már sok eszközöm van a gyors regenerálódáshoz. ■

Ónodi Eszter, mint magányos márkiné

Veszedelemes viszonyok színészekkel, zenészekkel, kóristákkal

Hűséges koncertlátogatóink már megszokhatták, hogy mindig igyekszünk valamiféle plusz értéket adni hangversenyeinknek. Ez halmozottan igaz Zeneplusz bérletünk előadásaira, azon belül is a február 3-ára kitűzött *Veszedelemes viszonyok* című darabra, amelyhez szintén nem a megszokott módon nyúltunk hozzá. Formabontó előadás van születőben, zenével, kórossal kiegészítve, ahol a prózai részeket, a különböző érzelmeket a helyzetet felerősítő zenei betétekkel fogjuk kiegészíteni. A darabban **Ónodi Eszter** formálja meg az ikonikus Merteuil márkiné karakterét. Őt kérdeztük a darabról, színészetéről, zenélésről, kikapcsolódásról.

Szöveg: Borbély Linda

Hogyan talált meg téged ez a felkérés? Idén áprilisban a Bartók Tavasz keretében volt egy esti előadás, ahol a Budafoki Dohnányi Zenekar Gyöngyösi Levente új oratóriumának, az Ember tragédiájának első felvonását játszotta, én pedig Milton Elveszett Paradicsomából olvastam fel részleteket. Ekkor találkoztam másodszer Hollerung Gáborral. Az első találkozásunk még főiskolás koromban történt. Egyik barátnőm – aki akkoriban Gábor énekkarában énekelt – megkérdezte tőlem, hogy lenne-e kedvem velük a Mátyás templomban Mozart Requiemet énekelni. Mivel én a gimnáziumi kórossal egyszer már énekeltem a darabot, és amúgy is rettenetesen

szerettem, nagyon megörültem a lehetőségnek, és boldogan vállaltam a koncertet. A gimnáziumban még a szoprán szólómat énekeltem, ezen a második koncerten pedig az altot. (Mivel korábban zongorázni tanultam és a kottaolvasással sincsen problémám, így otthon, egyedül tanultam meg az új szólómat.) Gábor így 30 év távlatából nyilván nem emlékezett rám, hiszen egy voltam a sok kórlista közül, – viszont ezt a kis történetet a márciusi Múpa-koncert előtt elmeséltem neki. Talán így mindezek miatt jutottam Gábor és a stáb eszébe most a Márkiné szerepére.

Mi volt az első gondolatod a felkérésre? A Márkiné karaktere azért elég negatív a történetben...

A Veszedelemes viszonyokkal az eddigi pályafutásom alatt nem kerültem még kapcsolatba. A regényt persze olvastam, és jó párszor láttam is a filmet. Mindig volt bennem egy kamaszos vágy, hogy de jó lenne ennek bármelyik szerepét eljátszani, hiszen az összes karakter zseniális benne. Úgy találok, hogy a Márkiné a legizgalmasabb és a legbonyolultabb szerep – nem mondanám kifejezetten negatívnak, nem igazán tartom romlott személynek sem. Szerintem inkább a korra jellemző élethelyzet és a magányossága teszi őt olyaná, amilyen.

NÉVJEGY

ÓNODI ESZTER, színművész, énekes
1973-ban született Budapesten. 1998-ban végzett a Színművészeti Főiskolán, korábban angol szakos bölcsészdiplomát szerzett az ELTE-n. 1996 óta szerepel a Katonában, melynek a főiskola elvégzése után lett tagja. Foglalkoztatott, népszerű filmszínész. 2021-től az Ónodi Eszter & the Open Pub zenekar énekesnője. (forrás: katonajozsefszinhaz.hu)

Ónodi Eszter

Kíván-e más hozzáállást, felkészülést egy ilyen „egyszeri” szerep? Hiszen nem repertoárdarab születik, itt a premier maga a búcsúelőadás is egyben.

Nem attól függ a felkészülés mikéntje, hogy hány-szor adjuk elő. Nemrég májusban volt például a Katona József Színház 40. születésnapjára a Budapest Parkban, és a Csinibaba Táncdalfesztiválon közel kilencezer ember tombolt a színpad előtt a nézőtérben. Az is csak egy alkalomra szólt, mégis fantasztikus élmény volt az egész, nagyon jól éreztük magunkat a színésztársaimmal együtt. Korábban, a 2000-es évek elején pedig a Szegedi Szabadtéri Színpadon a III. Richárdot adtuk elő. Akkor másfél hónapig dolgoztunk vele úgy, hogy tudtuk, csak 2 előadás lesz belőle. Szóval

ez előfordul, én ezeket a felkéréseket is szeretem. Ugyanolyan attitűddel állok hozzá, mint a repertoárdarabokhoz.

Úgy tudom, a színészet mellett van egy zenekari formációd is.

Igen, 2021-ben alakultunk. Az együttes az Ónodi Eszter & the Open Pub nevet viseli, és Kirschner Péter, gitárosunk találta ki, ő a producer is egyben. Pétert már korábban ismertem, aztán egy Bowie-émlékkoncerten találkoztunk újra, ami meghatározó élmény volt számunkra, innen indult a közös munka. Először csak egy dalt terveztünk, de a klipforgatáson olyan jó volt a hangulat, hogy felvetődött, mi lenne, ha folytatnánk. A szövegek többségét Karafiáth Orsolya költő jegyzi, de helyet kapott az albumon egy Vető János, egy Egressy Zoltán és egy Högenwarth Richárd szöveg is, valamint felkerült a lemezre két eredeti, Kirschner Péter által menedzselte Szabó Balázs dal, egy Trabant és egy Bródy feldolgozás is. Mivel a zenésztársaim több más formációban is aktívan zenélnek, így az együttes fellépési lehetőségei elég erőteljesen korlátozottak. De azért néha összejön.

Miben más színésznőként és énekesnőként állni a színpadon?

Teljesen más a két színpadi jelenlét. A színház számomra egy sokkal komfortosabb közeg, ott az adott szerep mögé bújva vagyunk jelen. Ott van egy álarc, ami mögé elbújhat az ember. Éne-

VESZEDELMES VISZONYOK

A Veszedelemes viszonyok című regény máig legismertebb feldolgozása az 1988-as film John Malkovich főszereplésével. Stephen Frears filmje sokadik feldolgozása Choderlos de Laclos azonos című regényének, mely a múlt században tiltott olvasmány volt. Őszinte történet férfiak és nők cselszövéséről, praktikáiról, szövevényes testi és lelki kapcsolatairól. Mindennek középpontjában a 18. század Franciaországának fülledt és romlott erotikája áll. Gyönyörű jelmezekben pompázó szereplők, az egzaltált, ugyanakkor

rendkívül erotikus John Malkovich, a szépséges Michelle Pfeiffer, a fiatal, vonzó Uma Thurman remekül érzékeltetik e kor hálósobáinak, titkos budoárjainak történéseit. A gazdag és öntelt Merteuil (Glenn Close, a BDZ előadásán Ónodi Eszter) fogadást ajánl a nőcsábász Valmontnak (John Malkovich). A feladat: elcsábítani az erényes, de gyönyörű Madame de Tourvel (Michelle Pfeiffer). Ám Valmont csapdába kerül, mert áthágja azt a szabályt, melyet a legfontosabbnak tartott: "Soha ne légy szerelmes!"

TUDTA?

A darab koreográfusa Bozsik Yvette lesz, és az előadásban az ő társulata is szerepel. Bozsik Yvette 1993-ban hozta létre saját társulatát, mely a kortárs táncot hivatott népszerűsíteni, elfogadtatni. Előadásai több generációhoz szólnak, jellemzőjük a műfaji sokszínűség és innováció igénye. A humor, az önirónia és társadalomkritika szervesen kapcsolódik a rendezések és koreográfiák játékoságához és nyitottságához. A műfaji sokszínűség és mobilitás a Társulat állandó szakmai célkitűzése. Programjaik közül kiemelten fontosnak tartják a gyerekeknek szóló táncszínházat, valamint a hátrányos helyzetben élő alkotók integrálását a művészet által. Repertoárjuk a látványos táncszínházi produkcióktól kezdve az önéletrajzi ihletettséggű komédián, a mozgássérültekkel és vakokkal készített közös táncelőadásokon át a gyermek- és csecsemőszínházig terjed. Rendszeresen fellépnek Budapesten a Nemzeti Táncszínház játszóhelyein, a MŰPÁban, több előadásuk szerepel a Nemzeti Színház repertoárjában, láthatók a Thália Színházban, a Karinthy Színházban, minden évben bemutatót tartanak a kaposvári Csiky Gergely Színházban. Jelen vannak a fontosabb tánc- és színházi fesztiválokon, gyakran tesznek eleget meghívásoknak az ország vidéki városaiban, településein is. Csecsemőszínházi- és gyerekelőadásaikkal rendszeresen fellépnek fővárosi és vidéki művelődési házakban, óvodákban. Külföldi vendégszerepléseik során megközelítőleg húsz országban léptek fel Hong Kongtól New Yorkig, Párizstól Londonig. Bozsik Yvette számos szakmai díjat és elismerést kapott, többek között Kossuth-díjat és Érdemes Művész kitüntetést. A Bozsik Yvette Társulat mára hazánk egyik kiemelt táncszínházi társulata, 2018-ban ünnepelte megalakulásának 25. évfordulóját.

A Chicago című musical-ben

keszőként ez nem így van, ott magamat adom végig. Gyakorlatilag én vagyok az est házigazdája. Ez számomra izgalmas kérdés is volt, hogy fog-e menni, pont ezért, mert teljesen más módon kell megközelíteni, mint egy színpadi szerepet. De eddig szerencsére sikeresen lementek a koncertek, és a helyzetek hozták az adott szöveget is, amit két dal éneklése közé fűztem.

blz Milyen szerepek várnak rád a következő évadban?

A Katona József színházban évad végén lesz egy új bemutatóm, ami egy ősbemutató lesz. Ascher Tamás rendez, Horváth Péter: Jóccakát című művét visszük színre, tudomásom szerint egy primadonnát játszom majd benne.

blz Milyen terveid vannak a nyárra?

Tavaly az egész nyarat végigdolgoztam, úgyhogy idén szeretnék egy kicsit pihenni. Valószínűleg a Balatonra és a Dalmát tengerpartra fogunk elutazni a családdal, közben azért Szegedre is megyek 10 napra, a tavaly bemutatott nagy sikerű Chicago című musicalt játszuk még három alkalommal. Régi vágyam, hogy körbeciklizzük a Balatont, ezt remélem, idén meg tudjuk tenni.

blz Hogyan szoktál kikapcsolódni?

Engem a monoton sportok kapcsolnak ki igazán - futás, biciklizés. Főzni is szeretek, illetve az utóbbi időben a balkonkertészet lett a nagy szerelem. Ez, és a balatoni nyaralónkban való kertészkedés az, ami igazán kikapcsol engem.

Ónodi Eszter 2024. február 3-án látható a Veszedelmes viszonyok című zenés színházi produkcióban a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben. ■

2023. december 12., 19:30 | Müpa

MÍTOSZOK ÉS ISTENEK

AZ EMLÉKEZET TÁRHÁZA

Győri Balett
koreográfus: **Velekei László**

Budafoki Dohnányi Zenekar
vezényel: **Hollerung Gábor**

John Williams: Star Wars - szvit
Mendelssohn: III. (a-moll; „Skót”) szimfónia, op. 56 - II. Vivace non troppo
Szentpáli: Katakizmák
Holst: A bolygók, op. 32 - Mars, Merkúr, Jupiter
Mahler: V. (cisz-moll) szimfónia - IV. Adagietto
Wagner: A Rajna kincse - Az istenek bevonulása a Valhallába

jegyvásárlás: bdz.jegy.hu

müpa
Budapest

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

Bakos-Kiss és a Kabos-Sikk

„Amit szeretnék: reformálni és mintát adni”

Bakos-Kiss Gábor, színész, rendező, a Győri Nemzeti Színház igazgatója zenekarunk visszatérő alkotótársa. Tíz évvel ezelőtt beszélgettünk vele először a lap hasábjain, akkor a Szentivánéji álom produkciónban láthatta a közönség színészként. Most rendezőként mutatkozik be a Müpa színpadán a ZenePlusz sorozatunk keretében megvalósuló *Veszedelemes viszonyok* című zenés színházi játékban, amely Turcsányi Ildikó szövegadaptációjával és Mozart zenéjével részesíti egyedülálló élményben nézőinket.

Szöveg: Máté Kriszta

Szeretem a színházi világot, mert az élet minden rétegébe bepillantást enged, a lélek minden rétegét képes megmozgatni. Örömmel csöppenek bele a színház hétköznapi életébe is, amíg várok egy kicsit az igazgatói szoba előtt. Szembejön az egyébként is sejtett sokféleség. Találkozom egy festővel, aki egy készülő darabhoz érkezik egy képpel, feltűnik egy rendező egy-két próbára igyekvő színésszel. Ing, farmer helyett baseballsapka, aranylánc, melegítő. Szerepek a színházban – szerepek az életben. Mindannyian számos színes szerepben létezőnk. Bakos-Kiss Gábor azon kívül, hogy színész, rendező, színházigazgató, a versek feltétlen híve, kávérajongó és elsősorban családapa. Mindegyik szerepében a lehető legalaposabb. Ahogy a beszélgetésben haladunk az élet különböző szakaszain, kihívásain át, kiderül, mennyit ad egy stabil alap, a hit, a józan paraszti ész és a szorgalom.

A jogi kanyar

Első szín, amelyben kiderül, hogyan kapcsolódik a jog a színészethez és miért (nem) érdemes a szülőkre hallgatni. Amellett, hogy kitűnő tanuló volt, versenyszerű kosárlabdázó, szenvedélyes versmondó és -olvasó, a szereplési vágy már gyerekkorában jelen volt. Mégsem egyenesen a Színházművészeti Egyetemre vezetett az útja Huszti Péter és Kerényi Imre osztályába. Szülei kérésére

beszélgetéseket folytatott elsősorban nyíregyházi színészekkel, akik inkább le akarták beszélni erről a mesterségről. Szerencsére nem sikerült. Hogyan lett ebből mégis először jogi egyetem? „A szüleim megértették velem, hogy miért jó nekem, ha elmegyek a jogi egyetemre. Édesapám, aki földműves ember, levezette józan paraszti ésszel, hogy ha végig tanultam tizenkét évet kitűnő tanulóként és közben bármit csinálhattam a sporttól a versmondó versenyig, miért dobnám el a lehetőséget, hogy olyat tanuljak, amiből tisztességesen meg is lehet élni.” Így történt, hogy elvégezte Miskolcon a jogi egyetemet és párhuzamosan működtette a színészi tevékenységeit. Kérdésemre, hogy mit adott neki a jogi egyetem, elgondolkodik. „Még soha nem tették fel ezt a kérdést, és én magamnak se tettem fel. A színpadon inkább gátolt,

azt hiszem. De nem azért, mert kockává válik az ember. Rendszerszintű gondolkodást tanított, ami a színészetben nem feltétlenül előny. De talán a színház vezetésében vagy komplexebb problémák átlátásában segít.” Ami késik, nem múlik, így végül szerencsére megiscsak a színészet lett a hivatása. A debreceni Csokonai Színházba szerződtek elsőként, nagy öröme, ahol egymás után kapta a főszerepeket. Elmondása szerint a színészi pálya elején vidéken jobban meg lehet tanulni a színészmesterséget, mint egy nagyobb fővárosi színházban, mert mindenfajta szereppel találkozik az ember a reggeli meseelőadástól az operáig, a színház minden rétegébe belelát. Másik nagy cezúra életében a Nemzeti Színház, ahova Vidnyánszky Attila hívta. Itt hét évet töltött, amibe a covid-időszak is beleesett. „Itt persze nulláról kellett kezdeni Debrecen után, hiszen tulajdonképpen senki nem ismert, bizonyítani kellett. Azt hiszem, ez végül sikerült.”

Az élet ajándékai

Ebben a felvonásban tájékozódhatunk arról, mit adott Győr Bakos-Kiss Gábornak, és milyen kihívásokkal néz szembe az ember, ha mindenben a profizmusra törekszik. A Győri Nemzeti Színházhoz igazgatónak szerződve nem idegen helyre érkezett, hiszen ahogy fogalmaz, feleségét is Győrnek köszönheti. Ahogy az lenni szokott, „az utca két végéről közepén találkozik az ember” élete párjával. Ez esetben Győr, Nyíregyháza és egy budapesti gólyabál játszott a fő szerepe(ke)t.

A magánéleti örömök mellé 2021-ben megérkezett egy újabb szakmai siker is. „2020-ban elkezdtek nagyon komolyan utánam érdeklődni Győrből. A covid utóhatásaként olyan erkölcsi válság alakult, hogy morálisan szétesik a színház. Először Kiss János, a Győri Balett korábbi igazgatója szólított meg, aztán egyszer csak, 2020 novemberében itt találtam magam Győrben. Én azt gondoltam, csak beszélgetni fogunk, de ez már inkább állásinterjúnak tűnt. Kértem, hogy írjanak ki pályázatot, tisztábbnak éreztem, ha megpályázom, és nem ők neveznek ki. A covid kellős közepén beadtam az akkor még két évre kiírt pályázatra a dolgozatomat, és egyhangúlag engem választottak. Idén újabb öt évre kaptam meg a kinevezést, hasonló támogatottság mellett”.

ÉLETÚT

Bakos-Kiss Gábor Nyíregyházán született 1981-ben, eredetileg református lelkész szeretett volna lenni, majd a Miskolci Egyetemen jogász végzettséget szerzett. Útja azonban végig a színészet felé vezetett. Amikor felvették a Színház- és Filmművészeti Egyetemre, el is dőlt. 2009-2011 között szabadúszó volt, majd 2011-ben szerződött a debreceni Csokonai Nemzeti Színház. Onnan került a Nemzeti Színházhoz, ahol 2014 és 2021 között játszott. 2021. június 30-ig a Karinthy színház, majd 2021. július 1-től a Győri Nemzeti Színház igazgatója. A színészet mellett a rendezés is nagy szerelem, ahogy a vers is. A Magyar Versmondók Egyesületének alelnöke, társalapítója, és a Kaleidoszkóp Nemzetközi Versfesztivál és a Nemzeti VERSeny állandó zsűritagja. A versmondás, a vers fontosságának hangsúlyozása a küldetése, amiért megkapta a Szeleczky Zita emlékgyűrűt. 2020-ban Jászai Mari díjjal tüntették ki. Felesége szemorvos, három gyermek édesapja.

Szereti a kihívásokat, hiszen a Győri Nemzeti Színház épülete például azon színházak egyike, ha nem az egyetlen, ami még magán hordozza a retro minden báját és jellegzetességét; 1978-as építése óta csak a legszükségesebb ráncfelvarrással büszkélkedhet.

A hivatás kihívásai

Belepillanthatunk a színházcsinálás meggitt perceibe, mozzanataiba és rácsodálkozunk a református és protestáns szavak mögöttes tartalmaira. A fentiek alapján felvetődik a kérdés, hogy mikor érezte úgy igazán először azt, hogy megérkezett a hivatásába. „Amikor felvettek a színházművészetre” – vágja rá gondolkodás nélkül, aztán sorolja a cezúrákat: Csokonai Színház,

Nemzeti Színház, Karinthy Színház és most Győr. Voltak kisebb léptékű színházi feladatai Vácott és Salgótarjánban, igazi kihívást jelentett a Karinthy színház covid alatti megmentése, értékmegmentése. A kérdésekre, hogy színésznek vagy színházcsinálónak érzi-e inkább magát, elmondja, hogy a színházat bármilyen formájában vagy kontextusában nagyon szereti „csinálni”. Aztán azt fontolgatjuk, mennyire veszik el igazgatóként az adminisztrációban. Végül sejtető mosollyal arra lyukad ki, hogy igyekszik nem elveszni. Akkor jó, ha kreatív problémákat kell megoldani. A felesleges, kicsinyes dolgokban rendet tenni nagyobb kihívást jelent.

Eleinte még teljesen magához kellett ragadni az intézmény irányítását. Elmondása szerint nem rejtette véka alá, hogy az első két éves ciklus egymás megismeréséről szól, még most is kell egy kicsi, hogy igazán „megtermékenyüljön a társulat”. De most már tudatosan törekszik delegálni a feladatokat.

Hogyan működik az alkotói folyamat? „Autodidakta rendezőként alkotótársakként tekintek a színészkollégákra. Érvélni szeretek, kiabálni nem. Mindig a szeretetteljes légkör megteremtésére törekszem. Szeretem, ha van idő és van tér, hogy kicsit jobban megismerjük egymást. Meghallgatom a kollégáim gondolatait, de persze esztétikailag nekem kell meghozni a döntést. Amikor viszont döntök, akkor nincs kecmec, ott jön a szigor és nincs változtatás.” A szigor eszembe juttatja református felmenőit, és azt a tényt, hogy ő is lelkes szerett volna lenni. „Nagyon fontos, hogy a református szóban megjelenő reform azt jelenti, hogy az ember a jobbításra törekszik. Protestáns lelkületűként reformálni szeretnék az alkotásban is.”

Viszonylatok és viszonyok

Fény derül arra is ebben a színben, hogy mi fog történni a Műpa színpadán, amikor veszedelmes viszonyoknak lehetünk tanúi 2024 februárjában. A mű színpadra vitelében jelenleg még az egyeztetési folyamatok zajlanak, megvannak az alapvetések és készül Árva Nóra díszlet- és jelmeztervező látványterve. „Elmondtam Nóranak, hogy milyen hangulatot, színeket képelek el. Nem szeretném a történetet

kimozdítani a világból, de szeretném, hogy a színészi játék a gesztusaiban, eszközeiben, hangulatában abszolút mai legyen. Alapvetően fontos számomra a szerzői szándék. Mindeközben folyamatosan egyeztetek Turcsányi Ildikóval, aki a darab szövegét gondozza. A látványos rész persze a próbafolyamat lesz. Ennek a zenés színházi játéknak a scenírozott formájában kevesebb a verbalitás, tudatosan a zene kerül előtérbe. Úgy gondolom, a kiváló alakításokra alkalmas színészkollégák (Ónodi Eszter, Menczel Andrea, Adorjáni Bálint, Törőcsik Franciska, Dánielfy Gergő, Timkó Eszter, Nagy Mari, Sikó Koppány) kiegészülve a Bozsik Yvette Társulattal a tánc, a mozgás és a zene által, valamint a BDZ jóvoltából élményszámba menő, kiváló előadást tudunk a Műpa színpadára álmodni.”

„Köztünk szólva Gábor”

Ez a szín a szenvedélyről szól. Ha eddig még nem derült volna ki, hogy interjúalanyom milyen szenvedéllyel él, akkor most eljutunk az első tetőponthoz: a vershez való viszonyához. Az is kiderül, miért kellett volna ebben a témában egy külön interjú. „Mániákusan elfogult vagyok a versekkel. Azt vallom, hogy nagyon sok olyan költő, olyan vers van, aminek ott kell „pumpálnia” az ereinkben.” Elmeséli, hogyan kellett megtanulni Babits Mozgófénykép című, rendkívül hosszú versét az egyetemi felvételin, ebben hogyan akadályozta a jogi tanulmányokból elsajátított furcsa logika és rendszerszintű gondolkodás. Mikor kiderült, hogy a vers ritmusát kell hallani, a tanulás is gyorsabban ment. Kedvenc verse Reményik Sándor: Akarom. Ez egyfajta ars poeticát is hordoz számára. „Talán az ő evangélikus lelkész volta találkozik az én református lelkülettemmel, de ehhez a vershez elmondhatatlanul sok szálon kötődöm.” És rengeteg nevet sorol még, kikkel volt időszakos, személyes, intenzívebb kapcsolata, Buda Ferencről Balla Istvánig és a Hetek költői csoportosulásig, és persze a „Nagyok”, Petőfi Sándor, Arany János, József Attila, Ady Endre. Petőfi Világosság című versét említi még meghatározó élményként, de ahogy írtam, ez a téma kiapadhatatlan. „Elfogult vagyok a versekkel, és azt gondolom, a költészetnek velünk

kell élnie, mert így az elménket stimulálva egy picit a slendrián, profán, hétköznapi nyelvezetünket el tudjuk kezdeni fennköltebb szinten használni.” Végül egy róla – neki szóló szösszenet Győrei Zsolt tollából Christián Morgenstern osztrák avantgarde költő nyomán, aki tulajdonképpen az osztrákok Romhányija: „Önben kedves Bakos-Kiss, köztünk szólva Gábor, akad némi Kabos-Sikk s egy picinyke Jávor.”

Mintaadó kikapcsolódás

Az élet titkainak felvonása következik, amelyből megtudhatjuk, hogyan lehet egy hét több, mint 168 óra és miért fontos a gyerekeknek a példa. Óhatatlanul felmerül az a – belátom némileg elcsépelet – újságírói kérdés, hogy mi kapcsolja ki a művész embert, akinek jó esetben folyamatosan kreatívan kattognak a fogaskerekei. „Az én heteim is bizony sokszor több, mint 168 órából állnak, és az életem minden területén szeretnék jól teljesíteni. Ami kikapcsol, az a sport szeretete. Nemcsak nézem, jó pár sportot magam

is űzök. Mániákusan nézek mindent, ami sport, az NBIII-as focitól az atlétikai VB-ig. A szép benne pedig az, hogy mindezt a gyermekeimmel együtt tehetem. Amikor pedig a lassan ötéves fiad a VB után hazamegy, intéz magának egy partvisnyelet és lemodellezi a gerelyhajítást a kertben, akkor rájössz, hogy mennyire fontos a gyerekeknek a személyes tapasztalás, az élmény. Ezért a lányaimmal, a fiammal együtt ülünk, nézzük a sportot, és együtt járunk sportolni is.”

Kérdésekre, hogy milyen irányú a gyerekek gondolkodása szenvedélyesen részletezi, melyiküknél mire lehet istenigazából rácsodálkozni. Hogy a nagylány két lábbal áll a földön és nem lehet az akaratától eltántorítani, a középső inkább lebeg és egész elképesztő módon asszociál, gondolkozik, a legény pedig maga az őserő, a vitalitás. Megbeszéljük, hogy valójában a gyerekek tanítanak minket, hiszen bennük még ott van a fentről hozott tudás, bennünk pedig a hit, amivel minden kihívásra bizalommal tudunk nézni. Ennyi a titok. És még sokkal több. ■

NÉVJEGY:

Bakos-Kiss Gábor, színész, rendező, színház igazgató

Kávés vagy tea: „kávés, sokszor, mániákus és ingyenc kávéfogyasztó vagyok, egy jó espresso minden nélkül egy pohár szódával, és maga a fogyasztása is egy rituálé.” Kedvenc napszak: éjszaka.

Kedvenc helye: Budai Vár.

Kedvenc magyarországi úti célja: „Az épített örökség szenvedélyes csodálója vagyok, úgyhogy minden, de ha egyet kell kiemelni, akkor a Budai Vár”.

Kedvenc ország: Olaszország, kávéivóknak kötelező.

Kedves zeneszám, zenészek: Jacques Loussier feldolgozásai, Lajkó Félix, de minden jó zenét szívesen hallgatok, műfajtól függetlenül.

Kedvenc sportoló: Roberto Baggio, olasz futballista.

Kedvenc ital: Tokaji Furmint, méghozzá Szepsi: siringörscsöt kapok és leborulok a nagysága előtt.

Kedvenc vasárnapi ebéd: Húsleves, anyukám által készítve természetesen, megfűszerezve édesapám dűnnyögésével.

Kedvenc rendezés: A Rimas Tuminas által rendezett Anyegin című előadás.

Rokonlelkek: Laclos és Mozart

Veszedelemes viszonyok a Müpa színpadán: dramaturgi szubjektív

Hiszem, hogy az agyunk csodákra képes. Olykor egyetlen villanás, egy futó gondolat képes olyan asszociációk sorát elindítani, amelyből aztán egy összművészeti produkció születik. Természetesen kell hozzá a megfelelően termékeny talaj, amely nem veti ki magából az ötlet-magot, hanem nyitott arra, befogadja azt, segíti abban, hogy gyökeret eressen, szárba szökkenjen. A BDZ műhelyében Hollerung Gábor ismét, mint már annyiszor, gondos kertészként felfigyelt erre az apró gondolatra, és engedte, hogy helyet kapjon a BDZ üvegházában. A szikra, amely beindította az alkotó gépezetet: *Veszedelemes viszonyok* és Mozart összekapcsolódása.

Szöveg: Turcsányi Ildikó

Azok a fantasztikus '80-as évek – a 18. században

Az én szemem előtt úgy jelenik meg XVI. Lajos kora, mint a francia arisztokrácia szédítően tékozló, kápráztatóan romlott, gyönyörű haláltánc. (Persze ők még nem tudhatták, hogy 1793-ban egy fagyos januári napon Lajos feje egy fonott kosárban végzi – de hát a történelem már csak ilyen...)

Ez az évtized a rokokó buja tobzódását hozza és megajándékozta az utókort számtalan felülmúlhatatlan mesterművel Európa-szerte. Rokokó: kifinomult báj, kecsesség, aprólékos díszítés, könnyedség, műveltség, léhaság, érzékiség, elmés szórakozás; játék és komolyság, szkepszis és irónia.

A kor művészetének formanyelvén azonban nemcsak az öncélú hedonizmus, hanem az udvari züllöttség bírálata is megszólalt; az élet örömeinek keresése pedig nem csupán a feudális barokk kultúra hanyatlásának a szimptomája, hanem a polgári világ éledezésének a jele is. Ezzel függ össze, hogy a kimondottan egyházi rendeltetésű műalkotásokat nem számítva, a rokokó

művészetében „a vallásos témák csaknem teljesen eltűnnek, helyüket a földi boldogság keresésének felvilágosult megfogalmazásai és az élet realiztikus megfigyelésének kifejezései, a pszichológiai irányban elmélyített portré bensőségessége, genre-képek, a csendéletek és változatos szerelmi jelenetek foglalják el”. (Baróti Dezső)

Laclos, a becsvágyó

Ebben a világban Pierre Choderlos de Laclos nem született arisztokratának. Az élesesű fiatalember számára a katonatiszti pálya tűnt az egyetlen lehetőségnek a felemelkedésre. Ám bal-szerencséjére épp ekkortájt ért véget a hétéves háború, és harminc évig viszonylagos nyugalom köszöntött Európára.

A nagyralátó, dicsőségre vágyó fiatal tüzérszázados egy ideig várta a jó szerencsét, lépkedett fölfelé a számléltrán; megpróbált bejutni az amerikai expedíciós hadseregbe, de ehelyett Ré szigetére helyezték, hogy építsen erődítményeket egy angol támadás elhárítására. Ám az angolok csak nem jöttek. Laclos unalmában és végső elkésredésében nagy tette szánta el magát.

„Akkor határoztam el, hogy csinállok valamit, valami rendkívüli dolgot, ami fölkaivarja a kedélyeket, s aminek visszhangja akkor sem némul el, amikor már nem leszek a világon”.

Ré szigetén kezdte el írni a „Veszedelemes viszonyok”-at, azt a könyvet, mely „hideg fővel és számító ésszel készült, ahogy tüzértiszthez illik, hogy aztán bombaként robbanjon föl a francia arisztokrácia soraiban”. (Örkény István) 1780-at írtunk ekkor.

Mozart, a pimasz

1786 telén egy 160 cm magas salzburgi úriember, akinek sosem volt erőssége a tekintélytisztelt, odaállt II. József elé azzal az ötlettel, hogy operát ír abból a színdarabból, amelyet Európa szinte valamennyi udvara betiltott és botrányosnak bélyegzett. Baumarchais 1784-ben bemutatott Figaro házassága című művéből Da Ponte segítségével mindössze hat hét alatt megírta azt az operát, amely – véleményem szerint – talán a legmélyebb emberismeretről tanúskodik az operairadalomban. A Figaro házassága után bő egy évvel bemutatták a jóval sötétebb tónusú Don Giovannit, majd 1790-ben a *Così fan tutte* következett.

Noha de Laclos életműve csupán néhány darabbal büszkélkedhet, míg Mozarté hatalmas, elsősorban e három operájára gondolva természetesen módon kapcsolódik össze bennem a két művész világa.

Arisztokrácia - a nemek harcának csatatere

Choderlos de Laclos, csakúgy, mint Wolfgang Amadeus Mozart mindent tudott a férfiról és a nőről. Tévedhetetlenül mutattak rá esendő mivoltunkra, erényeinkre és hibáinkra, hol humorral, hol finom gúnnyal, hol megrázó drámaisággal. Egyik művész sem dicsekedhetett kékvérű felmenőkkel, ám mindketten közlőként látták, szolgálták a kor arisztokráciáját, annak páratlan gazdagságával, művészetszeretetével, élethabzsolásával, intrikájával és olykor félelmetes dekadenciájával.

Műveik nem csak egy, akkor már haláltusáját vívó korszaknak állítanak emléket. Szinte háborzongatóan találó képet adnak a különböző életkorú, társadalmi helyzetű emberek „veszedelmes” viszonyairól.

Hogy kerül egy kötetnyi levél a színpadra?

Azt gondolnánk, hogy semmi sem idegenebb a színpadtól, mint a levélregény műfaja, biztos, hogy nem könnyen adja magát színházi vagy filmes adaptációra. Azonban a *Veszedelemes viszonyok* 175 (!) levélből álló regénye során csodálatosan élő és részletgazdag lélekrajza bontakozik ki a szereplőknek és a köztük lévő szövevényes viszonyrendszernek. Valamennyi karakter valóságos színészi csemege. Emellett egyes levelekben olyan plasztikusan ír le a szerző konkrét jeleneteket, hogy azok szinte már maguktól „felugranak” a színpadra. Nem véletlen a számtalan filmes és színházi, zenészházi adaptáció.

Ehhez a sorhoz próbáljuk mi is hozzátenni a magunk interpretációját, kiegészítve azzal, ami a mi erősségünk: Mozart zenéjével.

Utóirat:..Gyakran az jár a fejemben: vajon ebből a szüzséből milyen operát írt volna...

A Veszedelemes viszonyok című zenés színházi játék 2024. február 3-án 19.30 órakor elevenedik meg a Müpa színpadán, a ZenePlusz koncertszorozatunk keretében. Vezényel: Guido Mancusi

Lépcsőn, fűvön, fák alatt

Koncertszínpaddá vált a kerti tó medre a Dohnányi-kertben

Nem először baktatok felfelé a meredeken emelkedő, enyhén ívelő, budai Széher úton „A” kertbe, mely nemcsak romantikus hangulatával ragad meg minden egyes ittjártamkor, hanem azzal is, hogy tudom: Dohnányi Ernőé volt a mesés kert, a fák között rejtőző villa... Hogy anno hogyan volt, hogyan zajlott az élet a villában, a házban, és hogyan zajlik ma, arról Ruttkay Zsófia mesél, a Dohnányi Kert Egyesület alapító elnöke.

Szöveg: Viant Katalin

Stílszerűen egy kis kerti sétával, nézelődéssel indítjuk beszélgetésünket, majd leülünk a kert hatalmas fáin a teraszon. Hűvös limonádét kapok, szép, zöldes, metszett üvegpohárban. Hallgatom, kérdezem Zsófit, akit sok éve ismerek.

bjz **Hogyan, mikor kerültél ide a Dohnányi-villába?**

Mi, úgy értem a családom, egy XIII. kerületi, lakótelepi, új, összkomfortos, de nagyon zajos és kicsi lakásból, 1972-ben kerültünk a villa alsó szintjén lévő tanácsi bérlakásba, akkor a ház már 4 bérlakásra volt felosztva. Amikor a szüleim felsétáltak ide, anyám azonnal beleszeretett a kertbe, és úgy döntöttek, ideköltözünk. Azt mondták: „Ez az!”

Az első érdekes történet, ami már Dohnányival kapcsolatos az életben, az az, hogy Sohár Vilmának, akihez akkoriban még zongoraórákra jártam, elmondtam, hogy megváltozott a címünk, Széher út 24-re. Ő erre megkérdezte, hogy „és nyikorognak-e még a lépcsők”. Mondtam, hogy igen, de hát ő honnan tudja ezt. Kiderült, hogy feljárt Dohnányi-tanítványként a villába, ahol a máig meglévő és nyikorogó lépcsők vezettek le a reprezentatív szintre, a zeneterembe. Ez lett a mi új otthonunk, ahol a hatalmas tér határozta meg a lakást.

bjz **Dohnányi idejében a villa koncerteknek is helyet adott.**

Olyannyira, hogy innen egyszer még a BBC is közvetített hangversenyfelvételt, Bartók Bélával,

Dohnányival, Basilides Máriával. De rendszerek voltak a házi koncertek, a közös muzsikálások, ugyanis van három, egymásba nyíló, nagy méretű, hatalmas csiszolt üvegű tolóajtók révén egymásba is nyitható szoba a villa földszintjén. Az máig mindenkit csodálattal tölt el, hogy a háború viszontagságait „túlélte” ez a tolóajtó.

bjz **És a híres kert? Milyen állapotban volt? Mi maradt meg belőle a 70-es évekre?**

A kert már nem volt akkora, mint Dohnányi idejében, mert társasházakat kezdtek építeni az egykori gyümölcsös és a teniszpálya helyére, amik jól látszanak a kert eredeti tervrajzán is. Dohnányi előszeretettel teniszezett, például Kodály Zoltánnal is. De az angolkert megvolt, az eredeti tervrajzon feltüntetett szerkezetben, csak éppen az évtizedek után dzsungelszerűen benőve, amiben akár el is lehetett tévedni. A Dohnányi korából származó feketefenyők óriásokká nőttek, magonc fák kerültek közéjük, ezekre liánok kúsztak fel. Sokkal vadabb volt az egész, mint most. Fantasztikus volt abban az állapotában is....

bjz **Ti nyilván tudtátok, ki is volt Dohnányi, kinek a villájába költöztetek, kinek az addigra elvadult kertjében üldögéltetek. De ez idő tájt Dohnányi neve, munkássága nem volt olyan közismert, mint ma.**

Az elején nem tudtam sokat Dohnányiról, akkoriban a műveit nemigen tűzték műsorra nyilvánosan. De apám, aki nagyon sok rádiókoncertet

A Dohnányi-kert - archív fotó

hallgatott végig, említette nekünk Prunyi Ilona zongoraművész nevét, aki már akkor is beiktatott egy-egy Dohnányi darabot a műsoraiba. Később ő lett a legelső művész, aki a Dohnányi-kertben koncertet adott, 2010-ben. Teljesen ismeretlenül, minden ajánlás nélkül hívtam fel és kértem meg, hogy jöjjön el, és szólaltasson meg néhány Dohnányi művet a zeneszerző egykori kertjében.

bjz **Milyennek képzeljük el az 1920-30-as években Budának ezt a hegyes-völgyes részét?**

Akkoriban még kevés villa állt a környéken, kertek, gyümölcsösök közé ékelve. Korabeli fotókon látszik, hogy a ház déli oldala felől jól látszott a Labanc úti, Ferenc-halom oldalán lévő ún. Manréza (a jezsuita rend lelkigyakorlatos háza), melyet ma már szinte teljesen eltakarnak a fák, míg a másik oldal felől, a bejárattal szemben a Hármashatár-hegy, az Apáthy-szikla, ami ma már szintén nem látható a közben felépült házak miatt. Egy korabeli képeslapon a Dohnányi-villa is szerepel, a kertben azzal a lefelé kanyarodó úttal, amin kocsi is lehetett hajtani. Látszanak azok a – mára már igen magasra megnőtt – feketefenyő csoportok is a kertben, amik valószínűleg idősebbek, mint maga a Dohnányi-kert és a villa.

bjz **Hogyan lett számodra fontos „A” kert? Matematikusként miért vágta bele abba a máig tartó szervező- és kutatómunkába azt követően, hogy hosszú hollandiai tartózkodás után hazaköltöztél a férjeddél?**

2000 körül kezdtük megismerni a Zenetudomá-

nyi Intézet Dohnányi Archívumának gyűjteményét és kiadványait, és ekkor kerültek kezünkbe a kerttel kapcsolatos fantasztikus tervrajzok is. A kert egyes részeit ugyan Dohnányi maga is kedvére alakította, de összességében a két világháború közti időszak neves kerttervezőjének, Solty Lászlónak nagyszabású elképzeléseit mutatja a mai struktúra. A Dohnányi által megvett telken volt egy forrás, és Solty tulajdonképpen erre a forrásra tervezte meg a kertet, ami a villa helyét és a kert központi elemét is meghatározta. Ezért is nem szimmetrikus a kert elrendezése, és ezért alakított ki egy medencét vagy tavat is a kert alsó, sík részén. A kert ugyanis a magasabban fekvő Széher út és a völgyben kanyargó Kuruclesi út között terül el, egy meredek, déli lejtős hegyoldalon. Nem ez volt itt akkor az egyetlen villa, hiszen Dohnányi barátja, Manninger Vilmos orvosprofesszor hasonló villája akkor már itt állt a szomszédban, sőt magát a telket is Manninger professzor ajánlotta Dohnányi figyelmébe. Nagyon jó barátságban voltak. S hogy meg tudta venni Dohnányi a telket, az annak volt köszönhető, hogy az Óbuda, Buda és Pest egyesítésének, azaz Budapest létrejöttének 50. évfordulója alkalmából kiírt pályázatot az Ünnepi nyitány c. zenekari művével ő nyerte meg 1923-ban, ami jelentős honoráriummal járt. Ebből tudta finanszírozni az igényes villát és a kertet. Érdekes, hogy az építkezés idején Amerikában koncertezett. De mivel Dohnányi levelezését kiadták, így tudhatjuk, hogy rendszeresen beszámolt nekik az építkezés haladásáról, pl. arról, hogy már kitűzték a májusfát.

bjz **Volt előttek is valaki, aki a kerttel foglalkozott, tett érte?**

Mielőtt mi elkezdtük az Egyesülettel a munkát, már sokan és sokszor tettek a kertért, mert időről időre felmerültek különböző „hasznosítási” tervek, amelyeket a villa akkori lakóinak és a környékbelieknek sikerült megghiúsítaniuk. Akartak itt pl. háborús filmet forgatni, ami miatt lövészárkokat ástak volna, tankokat helyeztek volna el. De felmerült disznóhizlalda létesítése is, később pedig felvonulási területként akarták használni a kertet egy közeli, nagyszabású építkezéshez. Mai szóval élve „lakossági kezdeményezés” keretében sokan írtak alá beadványokat ezek ellen az

elképzelések ellen. Egyikük Zádor Anna művészettörténész volt, aki még Fülep Lajos, a minket megelőző bérlőt látogatva járt itt, és figyelt fel a villa és a kert értékeire. Én akkor kapcsolódtam be tulajdonképpen az aláírásgyűjtésbe a környéken, amikor felmerült, hogy a kertből társasházi építési telkeket hasítsanak ki. Több mint százan álltak ki amellet, hogy óvjuk meg a már szinte egyedülként megmaradt, természeti és kultúrtörténeti értéket képviselő kertet. Ekkoriban merült fel, hogy az időközben műemléki státuszt kapott villát körülvevő egykori kert is váljon védetté, mind kerttörténeti értékei, mind az építető Dohnányi Ernő személyének jelentősége okán. A cél megőrizni és megismertetni ezeket az értékeket. Végül 2009-ben jött létre a Dohnányi Kert Egyesület anyám, R. Várkonyi Ágnes történész kezdeményezését beteljesítve. Az alapítók között volt a szintén a villában lakó, Dohnányival rokonságban álló és emlékeit őrző Szlabey család egyik tagja, valamint ismert zenész, irodalmár, tájépítész mellett több környékbeli civil is.

blz Az Egyesület létrehozása tehát már a te nevedhez kötődik. Mi a célja a Dohnányi Kert Egyesületnek?

A cél az eredeti kert funkciójának és jellegének megőrzése, növényzetének fenntartó gondozása, a kert zenetörténeti hagyományainak ápolása, Dohnányi és tanítványai emlékének őrzése. Ez sem kevés, de időnként felmerülnek álmok, mégpedig főleg Alföldy Gábor tájépítész részéről. Ő úgy került a képbe, hogy anyám Történeti ökológia címmel tartott egyetemi szemináriumot a természettel való együttélés évszázados hagyományairól, amikor egyik tanítványa, Gábor, odament hozzá azzal, hogy ő megtalálta a Dohnányi-kert teljes tervdokumentációját. Így indult a közös munka. Azóta Alföldy Gábor nevéhez több hazai és külföldi történeti kert rekonstrukciója és egy Europa Nostra Díj fűződik, de továbbra is kutatja a mi „történeti” kertünket is, ad szakmai tanácsokat a kert megőrzéséhez.

blz Milyen lehetőségei, anyagi forrásai vannak az Egyesületnek ahhoz, hogy akár álmok is megvalósuljanak?

Az Alapítvány tagjai jelképes, hatezer forintos

Gábor kerti sétája

tagdíjat fizetnek. Ehhez járulnak a nyári koncertek során gyűjtött pénzadományok, valamint időről időre a tagok és pártolók kétkézi munkája. Támogatja a céljaink megvalósulását a II. Kerületi Önkormányzat is. Már évekre visszanyúlóan önkormányzati pályázat segítségével tudunk művészeket meghívni, és kerti koncerteket rendezni nyaranta. Az utóbbi években pedig jó együttműködés alakult ki a kertgondozás terén is. A kert fenntartása mellett szóba került hosszabb távú, fejlesztést is lehetővé tevő terv, melyet a covid, majd a nehéz gazdasági helyzet egyelőre késleltet. De jó hallani és látni is, hogy a kerületben a zöld területek, természeti és kulturális értékek megőrzése, és ezeken keresztül is a helyi közösségek erősítése prioritást kap. Így remélem, hogy ahogy idén is, továbbra is tudunk koncerteket szervezni a Dohnányi-kert fái alatt, és a kertet sikerül megőrizni, szakszerűen gondozni az Önkormányzattal együttműködve.

blz A kertben voltak koncertek korábban? Vagy ez már a te ötleted?

Hosszú ideig nem voltak, de megtudva, hogy Dohnányi idejében nemcsak a villában, de a kertben is tartottak kamarakoncerteket, kézenfekvő volt, hogy ezt érdemes lenne felelevenítenie az Egyesületnek. 2010-ben volt az első kerti koncert, és azóta egy fantasztikus sorozattá nőtte ki magát ez a kezdeményezés: évente két, van, hogy három koncertet szervezünk a nyár folyamán. Általában a vezetőséggel döntjük el, hogy mikor és mit hallhat közönségünk, de néha rácsatlakozunk más, nagyobb kulturális eseményekre. Nagy nevek

mellett több olyan fiatal muzsikus is debütált a koncerteken, aki azóta ismert előadóművészé vált. Nálunk regisztrálni kell a koncertekre a korlátozott számú helyekre, melyek gyorsan be is telnek. Ha esik az eső, vagy van esőnap, vagy a saját lakásunkba szorulunk be, de megtartjuk a koncertet. Egyszer egy más rendezvényhez kapcsolódva 150-nél többen érkeztek egy koncertre, sőt az is előfordult, hogy egy autóbusznyi turista állt sorba a kapu előtt. Végül ezt a helyzetet is megoldottuk: mindenki bejött, sokan ültek a lépcsőkön, a fűvön, bokrok között, fák alatt... Azóta a pontos kommunikációra nagy gondot fordítunk, és megértik a koncertre jelentkezők, hogy a férőhelyek száma itt korlátozott, és regisztrálnak.

Japán operaelőadás a kertben

blz Egy jó programnak, szép helyszínnek, fontos helynek gyorsan híre megy...

Azt látom, hogy nagyrészt visszajáró a közönségünk. Főleg környékbeliek jönnek, hiszen a II. Kerületi Önkormányzat lapjában, a Budai Polgárban adunk hírt a koncertekről.

blz Évek óta vannak tehát koncertek, de szépül a kert is... Tudtok-e tervezni, hogy mikor mit tudtok, illetve szeretnétek rendbe tenni, felújítani?

Alföldy Gábor tájépítész, akit már említettem, a történeti kertek témájából doktorált, ő az, aki szakmai tanácsokat ad, és mindig van valami újdonsága is a Dohnányi-kerttel kapcsolatban. Legutóbb elmondta egy koncertet követő kerti sétán, hogy megtalálta Dohnányi saját kezűleg

vezetett kertésznaplóját, amiben leírta, hogy mit, hova és mikor ültetett, milyen utazásáról milyen növényt hozott. Nagyon büszke volt a kertjére, amit – egy zongoraművésztől, karmestertől meglepő módon – saját kezűleg is gondozott. Persze, volt állandó kertésze, aki locsolt, gondozta a növényeket és a murvával felszórt kerti utakat.

blz Azt mondod, hogy meglepő... igen, de épp ebben rejlik a harmónia. Aki annyit ül zongora mellett, hajol kottapapír fölé, gyakorol lakásán vagy fülledt koncerttermekben, az nagyon vágyhat jó levegőre, szeretheti a kertészkedést. Ebből a szempontból is érdekesekek a régi fényképek. Többön is látható Dohnányi a kertben a tanítványai körében. De az is sokat mond el a kert jelentőségéről, hogy a ház tetőzetét még ácsolják, de a kertben már gondosan ültetett virágok nyílnak – szinte megelőzte a kert a villát. Dohnányi számára nagyon sokat jelentett a kert.

blz Egy ilyen kert folyamatos gondozása hatalmas munka. Ki végzi? Van-e segítséged?

Mi mindketten, a holland férjemmel, matematikusok vagyunk. Mikor Hollandiában éltem, az egyik meghatározó élményem a tér hiánya volt. A férjem akkor büszkén mutatta, hogy milyen „hatalmas” a tipikus hollandiai házunkhoz tartozó kert. De amikor elkezdett idejárni, ez a kert, ennek a mérete őt is elvarázsolta, és kezdettől fogva rendszeresen dolgozik is benne. Bár Hollandiában is vannak szép nagy angolparkok vagy többszáz éves kertek, de azok kastélyokhoz, gazdag kereskedők házához tartoznak. Hollandiában magas szintű a kertkultúra, hiszen a gyarmatbirodalmukról rengeteg egzotikus növényt is hoztak a kereskedők maguknak, vagy tehető családok számára. A mai hazai köztudatban – tapasztalatom szerint – nincs benne az, hogy a kertben dolgozni is öröm, kikapcsolódás, teremtő tevékenység. Meg is kérdezik sokan, hogy miért magunk dolgozunk ennyit a kertben, amire azt válaszolom, hogy így nem kell fitnessbe járnunk a jó kondícióért... Az is előfordult, hogy megkérdezték, mennyit fizetek a „külföldi kertészemnek”, és elcsodálkoztak, hogy ő nem fogadott kertész, hanem a házigazda. Mi élvezzük, ahogy a dolgok változnak, hogy befolyásolni tudjuk a kert alakulását.

A Zeneakadémisták kerti munkákban segítenek

bjz Láttam olyan képet az Egyesület honlapján, hogy kerti munkában segítettek nektek zeneakadémista fiatalok.

Az Egyesület rengeteg meglepetést, pozitív élményt, barátságot, kapcsolatot ad, amire nem is számítottam. Egy alkalommal csöngött a telefon, és a Zeneakadémia zongora tanszakáról kerestek. Gondoltam, valami szakmai, hivatalos dologgal, de kiderült, hogy nem: páran szívesen eljönnének a kertbe „egy kicsit dolgozni”. Én alig jutottam szóhoz, hogy zenészek jönnének, a kezét igénybe vevő nehéz kerti munkára? És hipp-hopp jöttek. Devich János egykori csellóművész, aki kamarazenét tanított, itt csákányozott, Dráfi Kálmán zongoraművész meg a medencét söprögette, a zeneakadémisták pedig, a munka után, egy koncertet rögtönöztek. A medence mellett ma is megvan a bokor, amit Devich János ültetett, unokája, Gergő is láthatta, amikor fellépett a kvartettjével. A telefonáló, Furka Bea pedig már évek óta az Egyesület vezetőségi tagja. Szeretném megragadni az alkalmat, hogy elmondjam: ha valaki kedvet kapna egy kis – könnyebb vagy nehezebb – kerti munkára, keressen bennünket. Gyomlálás, süvölvények-magoncok kiásása, útszegélyek kibontása-kitisztítása, köves utak rendezgetése... mindig van mit tenni. A környékbeli önkéntesek is erejükhöz-idejükhez mérten segítenek. Nagyon várom egy új, érdekes együttműködés kezdetét, amit ősztől tervezünk. Egy szakmai képzettséget nyújtó középiskola diákjainak különböző szintű kertészeti gyakorlaton kell részt venniük, amire a tervek szerint a Dohnányi-kertben kerül majd sor. Jó, hogy ők fiatalok, erősek és szaktudásuk is van – mindez elkel itt.

bjz A kertben nemcsak fű-fa-virág van, de van egy tavacska, vízköpővel, ami egy álarcszerű, kőből faragott fej, amit helyreállítottatok. Ez már nem az eredeti, csak egy másolat. Az eredetire célba lőttek a II. világháborúban a katonák, ugyanis itt állt a frontvonal, a völgyben 1945 elején. Az eredeti kerámiát Manninger professzor készítette, saját kezűleg barátjának, Dohnányinak, és a saját arcát örökítette meg, kissé komikus ábrázattal. A másolatot egy közelben lakó kőrestaurátor készítette, ezzel támogatva az egyesületet. A természetes forrás az évtizedek során, a sok környékbeli építkezést követően elapadt, így a medence is üres, de új funkciója lett.

bjz Dohnányi bizonyosan nem gondolta, hogy egyszer ez lesz a sorsa a vízköpőnek, ami annyi vizet adott, hogy a tavon csónakázni lehetett. Azt sem gondolta volna, hogy mivel nem köp vizet a tavacskába, így annak „betonmedre” koncertteremmé „avanzsál”...

Igen, fennmaradt arról is fénykép, ahogy Dohnányi egyik fia csónakázik a tavon. Az utóbbi évekből meg arról is, hogy már több koncertet itt tartottunk meg úgy, hogy a zenészek a „száraz” medencében játszanak, a közönség pedig az emelkedő kert lankáiról hallgatja őket. Lakatos György fagottművész ötlete volt, hogy ne a teraszunkra szervezzem a koncertet, hanem ide, erre a kis védett részre, ami jól visszaveri a hangot, jó lesz az akusztika az ovális mélyedésben. És igaza volt.

bjz Ezt a teret úgy képzelje el a kedves olvasó, mint egy amfiteátrumot, ahol legmélyebben van a tavacska, azaz a színpad, és a kert emelkedő domboldalán ezt üli körbe a közönség, innen hallgatja, mondjuk, Lakatos György koncertjét vagy épp egy kortárs, fiatal magyar zeneszerző japán témájú operáját. Széles a skála...

Igen, a repertoár nagyon széles és színes. Az is nagyon szép, hogy egyes művészek – Lakatos György, Kertesi Ingrid – a tanítványaikkal léptek fel! Érezhető, hogy ezeknek a fiataloknak ez egy speciális alkalom, és úgy beleadnak apait, anyait itt, mintha a Müpa színpadán állnának. A kert ezen része tényleg nagyon-nagyon jó akusztikájú, ezt a fellépők is, de a vendégek is mondják: még

akkor is kitűnően hallottak mindent, ha távolabb, valamelyik óriás buxus bokor alatt jutott csak hely számukra.

bjz És gondolom, mindenkit áthat az a különleges érzés, hogy egy olyan helyen sétál, üldögél, hallgat zenét, ahol Dohnányi is sétálgatott, üldögélt, zongorázott... Ez itt egy fontos hely. Valóban. Számomra még az is különleges, és ezt a közönség is nagyra értékeli, hogy a koncert után van egy kis fogadás, hogy itt lehet beszélgetni egymással és persze a zenészekkel, akik szívesen elegyednek szóba mindenkivel. Barátságok is szövődnek.

bjz És tán épp az ilyen beszélgetések kapcsán jön egy ötlet, hogy jövőre mit is kellene előadni, kikkel...

Az idei koncertterv születése pontosan így történt. A tavalyi fellépők, megtapasztalva a hely szellemét, felvetették, hogy jövőre is jönnének, más műsossal. Ezért is hasznos az önkormányzat anyagi támogatása, hiszen fiatal, kevésbé ismert, és koncertekhez nem könnyen jutó művészeknek is fellépési lehetőséget ad.

bjz A koncertekre érkező közönség, vagy a kert ügyét szíven viselők támogathatnak benneteket pénzzadományokkal?

A koncertekre díjmentesen lehet jönni, de a koncert után, a kihelyezett ládikákba, önkéntesen, pénzzadományokat helyezhetnek el, vagy akár számlaszámunkra utalhatnak később a vendégek, amit mi, természetesen, a kertre fordítunk.

bjz A kertben van még két kedvencem, a te két alkotásod: működő, mázas kerámiacsobogók. Neked van-e kedvenc helyed, fád, virágod ebben a csodálatos, kicsit vad kertben? Talán az illatozó levendula, a sokféle rózsza, a hársfa? Vagy az egyszerű szarkaláb, gyűszűvirág, a hunyor?

Amit nagyon szeretek, az a látvány, mely hatásában olyan, mint a vicenzai Teatro Olimpico távolba vezető, illúziókeltő kerti színpadi dekorációja: rétegzetten tervezett a térhatás, van mélysége a különböző formáknak. Ha itt ülök a teraszon, akkor először látom a levendulát,

a sokféle virágot, mögötte a buxust, ami még Dohnányi idejéből való, aztán jönnek a lombos fák, a tölgy, a hárs. Mögöttük a magas, százéves feketefenyők. Látni kicsit a völgy túlsó oldalán a Ferenc-halmot és távolabb a János-hegyet az Erzsébet-kilátóval. Szeretem ezt a teret, ahogy kitárul a sokszínű völgy, a sokféle virággal, bokorral, fával és ezek illatával, most épp a jázminéval. Az őszi színpompája is gyönyörű. A látvány mellett a hangok is megnyugtatóak: tavasszal a madárdal, nyáron meg épp a csend.

A Dohnányi Kert Egyesületről a <http://www.dohnanyikert.org/> oldalon található részletes információk.

KÜLÖN KÖSZÖNET

A szerző, Viant Katalin szavai: „Külön köszönet Bartha Ágoston Hangász barátomnak, akinek sikerült a kert sok-sok madarának csivitelését a felvételen lehalkítania, hogy a mi beszélgetésünk is jól hallható legyen, ne csak az „ő”, amúgy remek koncertjük!”

A prevenciós szaxofon, a névnap mi, valamint Pál, Kata és Péter

Egy zeneművet hallgatva nem igazán az foglalkoztat minket a közönség soraiban, hogy a szerző „magától” vagy felkérésre írta-e művét. De nem csak a 30 éves BDZ-nél jellemző, hogy időről időre komponáltat magának egy-egy zeneművet, ez bizony már évszázadokon átívelő tendencia.

Szöveg: Viant Katalin

Olvasom, hogy Rossini tizenhárom nap alatt komponálta meg a Sevillai borbélyt. George Philip Telemann több mint 3000 művet szerzett élete során. Vivaldi 46 operával, 500 versenyművel a barokk legtermékenyebb zeneszerzője. Mozart 6 évesen írta első zeneművét, 12 éves korára már 3 operát, 6 szimfóniát és több száz más művet jegyzett. Camille Saint-Saëns 16 éves korára már egy szimfóniát szerzett, és ő írt elsőként zenét a 18 perces, Guise hercegének meggyilkolása című némafilmhez, 1908-ban... S vajon a maguk és közönségük örömeire komponáltak csak, vagy felkérésre, megrendelésre, pályázati kiírásra is? Álljon itt néhány példa arra, amikor remek zeneszerzők tollából remekmű született – felkérésre.

***I. Ferdinánd** (1751. jan. 12.–1825. jan. 4.) nápolyi-szicíliai király, mint „a zenei különlegességek megszállottja, az udvarába akkreditált oszt-rák nagykövet titkára, Norbert Hadrava rábeszélésére” 1786-ban rendelt Haydntól a korban igen divatos tekerőlantra (lira organizatára) egy „könnyen lejátszható, de hatásos ket-tős-versenyművet”. Ennek „tematikus anyagát” 1787-ben a

zeneszerző felhasználta F-dúr szimfóniája 2. és 4. tételének megírásakor.

Lira organizzata (~1770)

***Margrave Christian Ludwig of Brandenburg-Schwedt** (1677. máj. 24.–1734. szept. 3.) brandenburgi örgróf azért lett híres, mert ő rendelt meg J. S. Bachtól (1685. márc. 31.–1750. júl. 28.) egy hatrészes sorozatot, mely az ő neve miatt lett „Brandenburgi versenyek” címen ismert, s nem az eredeti, Versenyek különböző hangszerekre címen. Bach 1721. márc. 24-én francia nyelvű dedikációval látta el sorozatát az örgróf számára.

J. S. Bach

***A svájci Bürgermusik Luzern Brass Band** felkérésére komponálta Szentpáli Roland (1977. máj. 8. –) a Kataklizmák (Cataclysms) című darabját, melyet 2019. nov. 24-én, a montreux-i Stravinsky Auditóriumban mutattak be. „A művet kifejezetten a Bürgermusik Luzern Brass Band felkérésére komponáltam idén. Egy nagyon aktuális, szerintem sokunkat foglalkozó téma, az emberiséget fenyegető természeti katasztrófák hármasa ihlette: a szökőár, a tornádó és a vulkánkitörések. A bemutatón sajnos nem lehettem ott, de mind a kritikusoktól, mind a szakmától nagyon pozitív visszajelzések érkeznek, a közönség pedig álló ovációval fogadta a művet.” – írta a szerző, Michael Bach karmester szerint pedig „...a Kataklizmák új dimenziót nyitott a Brass Band repertoárjában.”

A BDZ 2023. december 12-én a Mítoszok és istenek című ZenePlusz bérletes koncertjén tűzi műsorára Szentpáli Roland Kataklizmák című műve 3. tételének szimfonikus átiratát a Műpában.

II. György angol király (1683. okt. – 1760. okt. 25.) felkérésére írta Georg Friedrich Händel (1685. febr. 23. – 1759. ápr. 14.) „a felség 1727. évi koronázási ünnepségére a Zadok, a pap c. koronázási anthemet. A bibliai Zadok (Szádok/Sádok/Cádok, jelentése „igaz”) főpap volt Dávid király idején, az anthem pedig az angol egyházi zene egyik ünnepélyes, himnikus műfaja: átmenet a kantáta és a motetta között.”

Händel, 1733-ban

Elise Hall 1853. ápr. 15-én született Párizsban (†1924. nov. 27.), gazdag polgárcsaládba. „Már romlott a hallása, amikor hozzám ment egy fül-orr-gégészhez, aki azt javasolta neki, hogy prevenciós céllal kezdjen el szaxofonozni. Elise így is tett: 47 évesen nekiállt szaxofonozni. Egy idő után arra lett figyelmes, hogy elfogytak a szaxofonra írt művek, ezért elhatározta, hogy busás összegért, kora zeneszerzőitől, Vincent d'Indy-től, André Caplettől, Léon Moreaue-tól szaxofonműveket rendel. Claude Debussytól (1862. aug. 22. – 1918. márc. 25.) is rendelt, aki (akkoriban nincstelen zeneszerző volt), befejezte a Pelléas és Mélisande-ot, nekilátott a Rapsodie pour Orchestre et Saxophone című mű megkom-

ponálásának, mellyel a zeneirodalom legszebb szaxofonművét alkotta meg.”(Fidelio). Ősbemutatója 1919-ben volt, Párizsban.

Elise Hall

***Esterházy II. Pál Antal** (1711. ápr. 22.–1762. márc. 18.), a kor királyaihoz, főnemeseihez, arisztokratáihoz hasonlóan, akik udvari zeneszerzőket alkalmaztak, Gregor Joseph Wernert (1693. jan. 28.–1766. márc.) foglalkoztatta, mintegy 39 éven át. Sírján a zeneszerző szavai olvashatók (itt magyar fordításban): „Egy karmester nyugszik itt, aki egy hercegi házat/ éven át szolgált, zenéjének immár vége./Sokat bajlódott kereszttel és b-vel/Ebbe aztán önként és készségesen belenyugodott.” Mellette dolgozott másodkarmesterként Haydn is, 1761-től 1766-ig.

Esterházy II. Pál Antal

***Esterházy II., „pompakedvelő” Miklós** (1765. dec. 12. – 1833. nov. 25.) udvarában Joseph Haydn (1732. márc. 31. – 1809. máj. 31.) feladata volt 1766-tól az udvari zenei élet átszervezése, majd vezetése, művek komponálása különböző alkalmakra, vagy alkalmi felkérésre, mint pl. a herceg feleségének névnapja. Haydn „1802 nyarán fejezte be – szavival „kimerítő munka” végén – utolsó, egyik legnagyobb miséjét, a B-dúr Harmoniemesse c. misét, mely a harmonia nevét a jelentősen kibővített fúvósszekciójáról kapta. (Ez időben harmonie névvel a fúvóegyütteseket jelölték). Öt évvel később ismét misét rendelt a herceg, ismét felesége névnapjára, mégpedig Ludwig van Beethoventól (1770. dec.–1827. márc. 26.), de Beethoven éppen Haydn miséire hivatkozva szabódott a teljesítéstől, végül az op. 86-os C-dúr (Kismartoni) mise komponálásával tett eleget a felkérésnek. Beethoven műve kiadójának így írt (1803-ban): „Misémről, amint egyáltalában magamról, nem szívesen mondok bármit is, de azt hiszem, úgy kezeltem benne a szöveget, ahogyan még kevesen.” „A mise hagyományos öt tételét (Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus dei) öt zenei tételbe foglalta, azaz nem aprózta el a szövegrészeket, ahogy eddig szokás volt. S bár voltak a műben apró udvariassági gesztusok, ezek az újításokhoz mérten kevésnek bizonyultak a herceg rokonszenvének elnyeréséhez, aki a bemutató után (ez 1807. szept. 13-án volt) állítólag így fordult a zeneszerzőhöz: „Aber lieber Beethoven, was haben Sie denn da wieder gemacht?” (De kedves Beethoven,

mit művelt már megint?)” W. A. Mozart (1756. jan. 27. – 1791. dec. 5.) viszont úgy gondolta: „Na, hát olyasvalaki, akitől tanulni lehet.”

Beethoven ~1805

***Benny Goodman** (1909. máj. 30.–1986. jún. 13.) klarinétos, dzsessz- és klasszikus zenész-ként is hírnevet szerzett magának. Előadta például Mozart Klarinét kvintettjét. Ő kérte fel 1938-ban Bartók Bélát a Kontasztok c. klarinétra, hegedűre és zongorára írt kamaradarab megírására. Az 1939. jan. 9-én bemutatott darabot a Carnegie Hallban Szigeti József, Benny Goodman és Petri Endre adta elő.

Benny Goodmann

***A Huntsville-i Szimfonikus Zenekar** (USA), illetve vezető karmesterének felkérésére komponálta Balogh Máté, fiatal zeneszerzőnk (született 1990-ben) az Alabama March című művét Alabama Állam fennállásának 200. évfordulója alkalmából. Saját bevallása szerint két nap alatt született a mű, fúvószenekarra. Alkal-

mazta a „műfajban megszokott szolisztikus dallamformákat, részben a szokásos kísérőfigurákat.” A művet a BDZ is bemutatta 2023-ban, a Dohnányi bérlet keretében.

***José Sáenz de Santa María** (1726. jan. 16. – 1813. jan. 14), a Nuestra Señora del Rosario (Rózsafüzér Királynője) templom papjától „Joseph Haydn az 1780-as évek közepén szokatlan felkérést kapott: a cádizi templom Santa Cueva kápolnájának különleges hagyományt követő nagypénteki szertartásához kellett zenét komponálnia. A Goya festményeivel díszített templomban ezen a napon, helyi szokás szerint, a falakat fekete leplekkel takarták le, s csak közepén világított egyetlen csillár...” Így született meg 1787 húsvétjára Haydn A Megváltó utolsó hét szava a kereszten c. oratóriuma, melynek csak lassú tételei vannak. Ismert zenekari, fortepiano és vonósnygyesre írt változata is. Fizetségét a zeneszerző, ugyancsak szokatlan módon, tortába rejtett aranypenzék formájában kapta meg.

***II. József császár** (1741. márc. – 1790. febr. 20.) „egyenes kívánsága” az volt, hogy a Belmont und Constanze, oder die Verführung aus dem Serail c. librettó alapján, e regényes játékot, a kor egyik legnagyobb zeneköltője, W. A. Mozart zenésítse meg.” A szerző 1781 júliusában kapta meg a szövegkönyvet, az opera bemutatójára 1782. júl. 16-án került sor a bécsi Burgtheaterben. Magyarországon először 1789. máj. 27-én mutatták be Budán, német nyelven, magyar nyelven pedig először a Nemze-

ti Színház tűzte műsorára, 1882. márc. 21-én. „Mozart két újabb megbízást kapott: júliusban egy magát megnevezni nem akaró zenebarát Requiemet rendelt nála 1791-ben. Csak Mozart halála után derült ki, hogy a megrendelő gróf Franz von Walsegg (1763. jan. 17.–1827. nov. 11.), aki titokban megvásárolt műveket saját kompozícióként szokott bemutatni. A gróf 28 éves volt ekkor, a Requiemet pedig a 20 évesen elhunyt felesége emlékére rendelte.

Mozart

***Paul Wittgenstein** (1887. nov. 5. –1961. márc. 3.), mivel az I. világháborúban elvesztette jobb karját, bal kézre komponált művet rendelt Maurice Raveltől (1875. márc. 7.– 1937. dec. 28.). Így született a komor hangvételű D-dúr zongoraverseny, melyet 1932. jan. 5-én adott elő maga Wittgenstein, Robert Heger karmester vezényletével, a Vienna Symphony Orchestra közreműködésével.

Paul Wittgenstein

BDZ felkérésére komponált

Gyöngyösi Levente (1975. jún. 8. –), rezidens zeneszerzőnk, gyakorta continuojátékosunk is. 2019-ben írta azt a kb. egyperces fanfárt, melyet ünnepi, neves alkalmakkor hallhat közönségünk, a koncertek előtt. A mű ősbemutatója a 2020-as Újévi koncerten volt. Nem sok zenekar büszkélkedhet szignállal, de pl. a Bécsi Filharmonikusok igen. A Mester és Margarita c. mű is így született, melyet a színpadi ősbemutatón 2020-ban az Operában, majd 2021-ben a Megérthető zene c. sorozatunk keretében a Zeneakadémián hallhatott a közönség, de a 2022-es Adventi online naptárunk 4. napjánál is belehallgathat.

Szüts Apor (1993. okt. 12. –) sok szálon kötődik a BDZ-hez. Két művet is komponált már a BDZ felkérésére. *Az Igazából kiskarácsony – variációk egy magyar karácsonyi dalra* címűt, melyet 2022. dec. 28-án hallhatott közönségünk az Igazából

karácsony című szimfonikus koncertshow keretében, a *Tetris variációk* című művét, melyet a 2022. tavaszi Gamer Symphony koncertshow-n adtunk elő, emellett bemutattuk a *Variációk a Pál, Kata, Péter témájára* című bravúr-zongoraversenyt, amellyel 2023 nyarán a Zempléni Fesztivál közönségét varázsoltuk el.

Vajda János (1949. okt. 8. –), Erkel- és Kosuth-díjas zeneszerző, a Zeneakadémia tanára, aki „véletlenül lett zeneszerző”, a BDZ fennállásának 25 éves évfordulójára komponálta a *Pièces symphoniques* című szimfoniát.

Werner Gábor, aki 2000 óta a BDZ tagja, csellista, karmester, számos zeneművet hangszerelt. A sort folytathatnánk, hisz **Guido Mancusi** (1966. jún. 14.), aki 2018 óta hivatalosan is vendégkarmesterünk, saját szerzemény meglepetéssel készül a BDZ 30. születésnapja alkalmából.

Dohnányi sarok

Vajon az a **Dohnányi Ernő** (1877. júl. 27.–1960. febr. 9.), akinek „A legteljesebb pihenést a komponálás jelentette”, és aki (mint írja): „Leginkább komponistának éreztem magam, ha többféle minőségben is szerepeltem.” – komponált-e felkérésre, megrendelésre? Íme, néhány példa. 1923. Ekkor ünnepelték Budapest főváros egyesítésének 50. évfordulóját. Dohnányit is felkérték – Bartók és Kodály mellett – egy erre az alkalomra illő zenemű komponálására, mely meg is született: ez lett az Ünnepi nyitány.

Dohnányi és Kodály

1944 után. Tanulmány olvasható Kusz Veronika tollából Dohnányi amerikai évei – A zeneszerzői megrendelések szerepe a kései stílus alakulása” címmel, melyben külön fejezetben foglalkozik a „Megrendelésre készült kompozíciók”-kal: „Amerikai éveiben a korábbiakhoz képest jóval több műve készült megrendelésre: a 2. hegedűverseny (Frances Magnes hegedűművész), a Stabat Mater (Denton Civic Boy Choir), az Amerikai rapszódia (Ohio University), és végső soron a Concertino hárfára is (Edna Phillips hárfaművész). Az életmű utolsó, kórust foglalkoztató kompozícióját Dohnányi Ernő George Braggnek, a Texas állambeli Denton kisváros kórusvezetőjének felkérése komponálta.”

S hogy mit gondolt e kérdésről Dohnányi? „Persze a komponálásra az utóbbi években alig maradt idő. Én lassan dolgozom, de alaposan. Ahogy itt nevezték, „perfekcionista” módon. Amikor kellett a pénz, néha mégis kénytelen voltam „rendelésre”, úgynevezett „comissio”-ra írni, ami kétszeresen nehezemre esett... Emlékszem, az Amerikai Rapszódia két évig készült, mert hiába tanulmányoztam a régi amerikai népdalokat, nem éreztem ihletet, hogy azt a rövidke darabot összehozzam, s csak két év múlva jött el az idő, amidőn végre úgy alkothattam meg ezt a művet, hogy megelégedetté tettem.” – írja egy levelében, 1950. jún. 19-én.

Pezsgőfürdő, izzás, lélek, ösztönművészet

Aki minden jót kíván: költő, zenész, táncos, közgazdász

Gondolatokat kértünk a számunkra oly fontos együttműködő partnerek némelyikétől. Köszönjük a gondolatok összefoglalására szánt időt! Köszönjük a nyitottságot, a tiszteletet, a szavakat! Köszönjük a közös alkotást!

Szöveg: Czingráber Eszter

Guido Mancusi, a BDZ első vendégkarmestere

Minden BDZ-tag teljes erőbedobással, szívvel és lélekkel a zenélésnek él. Soha egyetlen lehetőséget sem hagynának ki, hogy újdonságot próbáljanak ki, vagy, hogy még a leg-egyszerűbb dolgot is a lehető legmagasabb szakmai színvonalon tálalják.

A BDZ-vel közös munka mindig öröm számomra, ugyanakkor pont jó mértékben komoly is. Egy-egy koncert során minden egyes muzikus odaadással figyel a részletekre, és mindannyian egyedülállóan magas energiaszinttel viselkednek minden egyes zenekari ügy iránt. Hát lehet ennél szebbet elképzelni?

A számomra oly kedves Hollerung Gábornak szeretném megköszönni, hogy ilyen sok energiát és erőt fordít a zenekar művészeire; minden egyes ráfordítás kifizetődik! Úgy gondolom, pontosan így kell zenésznek lenni: kompromisszumok nélkül és sok-sok energiával.

Gondolataim ebben az évben a szokásosnál többet forognak a BDZ körül. Köszönöm, hogy a csapat része lehetek!

Lackfi János, költő

Nem vagyok nagy wellness-rajongó, hamar elunom magam a vizes közegben.

Az én igazi jacuzzim, mikor például a színpadon ülhetek, nyakig a Budafoki Dohnányi Ze-

nekar pazar muzsikájában, és magam is részese vagyok a produkciónak. Átjár a zene pezsgőfürdője, megbizsergeti a sejtjeimet, kicserél. A próbákon azt is megtapasztaltam, milyen lenyűgöző, robbanékony precizitással keresi és követeli meg az együtttestől a hangzás értelmét és lényegét a karmester, Hollerung Gábor, a legapróbb motívumokig, szinte a zenei atomokig hatóan.

Albert Réka Lilla, táncos, koreográfus

Hat évvel ezelőtt csöppentem a BDZ életébe, akkor még csak „mezei” táncművészként. Fogalmam sem volt, hogy ezzel valójában mekkora utazás vette kezdetét, de az a varázslat, amit ez a csodás zenekar Hollerung Gábor vezetésével létrehozott, már akkor is erősen hatott rám. Kiváltságosnak éreztem magam, hogy alkalomadtán én is egy apró alkatrésze lehetek a nagyívű koncertjeik gépezetének. Azóta sok minden megváltozott, és immár koreográfusként közelebb kerülve hozzájuk egyre nagyobb rálátásom nyílik arra is, hogy milyen fantasztikus személyiségekkel van tele ez a csapat! Nagyon boldog vagyok, hogy velük együtt már én is részese lehetek a varázslásnak.

Gábor rengeteg életenergiával tölti meg, fogja össze és motiválja a BDZ minden egyes tagját. Kivételesen jó partner az ösztönművészetben való gondolkodásban, ami talán a klasszikus zene

világában nem mindig a megszokott utakra visz, mégis érdemes nyitni irányába, hiszen így évről évre egyre több, más alapérdeklődésű területről érkező műkedvelővel gyarapodhat a közönség.

Szívből kívánom, hogy még sokáig alkotásunk együtt és működhesen ez a zenekar úgy, ahogy a legtöbbet tud tenni a kultúráért és az értékteremtésért!

Chikán Attila, az ALTEO Zrt. vezérigazgatója

Nehéz elfogultság nélkül írnom a „BDZ-jelenségről”, mert az az energia és kisugárzás, amely ezt a zenekart és Hollerung Gábort fémjelzi, jó néhány évvel ezelőtt menthetetlenül magába szippantott. Ahogy rengeteg embert még a környezetemből, akik öt év elteltével is felemlégetik azt az elementáris erejű koncertet, amellyel a zenekar a 10. születésnapját ünneplő ALTEO-t lepte meg. Egyetlen percig sem volt kérdés, hogy a 15. jubileumunkon is ők zenélnek. Rendkívül büszke vagyok arra, hogy a megismételhetetlen zenei élményeket kimagasló szinten produkáló BDZ az ALTEO stratégiai partnere. Az eddigiekhez hasonló, világszínvonalú formát és szívmelegítő élményeket kívánok az előttünk álló legalább harminc évre nekik – és persze magunknak is.

Kelemen Barnabás, hegedűművész

Érdekes módon az első találkozásom a zenekarral és Hollerung Gáborral külön-külön zajlott, annak ellenére hogy e két személyiség elválaszthatatlan egymástól. Hollerung Gábor a Győri Filharmonikus Zenekart vezényelte egy mosonmagyaróvári Fesch verseny Nyitógáláján, ahol Dvořák hegedűversenyét adtuk elő. Akkor mindössze 20 éves voltam, mégis, ez volt életem egyik legmeghatározóbb zenekari-karmesteri élménye. Addig nem is tudtam elképzelni, hogy ilyenfajta együttműködés létezhet zenész és karmester között. A következő találko-

zásom a zenekarral történt, Gábor nélkül. Dr. Ertünger Alpaslan diplomakoncertjén játszottam Prokofjev g-moll hegedűversenyét, a BDZ közreműködésével. És aztán eljött az idő a nagy, közös találkozóra, amikor a BDZ-vel és Hollerung Gáborral is egyszerre állhattam egy színpadon. A Kék madár fesztiválon, Kalocsán történt a dolog, ahol Mozart hegedűversenyét játszottam, s ahova Gáborral utaztam közösen az ő szuper Mazdájával.

Onnantól kezdve aztán sok közös, maradandó élményünk született a rendszeres együttműködések-ből, a Zeneakadémián, a Müpában vagy éppen az Olasz Intézetben, ahol életemben először játszottam Sibelius hegedűversenyét Magyarországon. Különös kapcsolat számomra a zenekarral és állandó társával, a Budapesti Akadémiai Kórustársasággal, hogy nővérem, Kelemen Sarolta régóta énekel a szintén a Gábor nevével fémjelzett kórusban. Még egy fontos, életre szóló élmény volt számomra, amikor feleségem, Kokas Katalin Bartók 2. hegedűversenyét Kocsis Zoltánnal adta elő a BDZ-vel Sárospatakon.

A BDZ annyira szívvel-lélekkel zenél, hogy az ritkaságszámba megy manapság. Bármelyik pultban ül is egy BDZ-zenész, érzi, hogy számít a játéka a végeredményben. Valódi műhelymunka jellemzi az együtttest. Az az izzás pedig, amivel Gábor zenél és minden egyes próbát megél, az bizony átjön a koncerteken is. Ezt tudnia és értékelnie kell a közönségnek és a szakmának is. Még sok ilyen izzó 30 évet kívánok!

Balázs János, zongoraművész

Nagyon sok öröm, jókedv, közös élmény és megannyi kiváló koncert és lemezfelvétel jellemzi a kapcsolatomat a zenekarral és Hollerung Gáborral. Szakmailag sikerült mindig, minden esetben a maximumot kihozunk magunkból, ám, ami talán még ennél is fontosabb, igazi szeretetteljes légkör, adni akarás és egymás tisztelete tapintható a próbákon és hangversenyeken. Isten éltesse a Budafoki Dohnányi Zenekart!

A Budafoki Dohnányi Zenekar hangversenyei 2023. szeptember – 2024. február

2023. október 31. 21:00 Müpa	Rémségek kicsiny éjszakája Halloween-játék boszorkányokkal, vámpírokkal, kísértetekkel	ARListic Dance Company (koreográfus: Albert Réka Lilla) Budapesti Akadémiai Kórustársaság Budafoki Dohnányi Zenekar Vezényel: Hollerung Gábor
2023. november 10. 19:00 Klauzál Ház Budafoki bérlet	William Walton: Johannesburg fesztivál nyitány Nino Rota: I. Csellóverseny Kovács Levente: Tomoko's Korngold: The Sea Hawk Suite	Hartmann Domonkos – cselló Vezényel: Werner Gábor
2023. november 16. 19:00 Klauzál ház Jótekonysági hangverseny	Jótekonysági hangverseny és Gálaest a Halacska Református Óvoda javára	Karasszon Dénes – cselló Borsányi Márton – csembaló Hegedűs Endre – zongora Gemma Énekegyüttes Budafoki Dohnányi Zenekar Vezényel: Hollerung Gábor A gálaest háziasszonya: Becze Szilvia
2023. november 18. 18:00 Zeneakadémia Budapesti Akadémiai Kórustársaság jubileumi koncertje	Kodály: Jézus és a kufárok Mozart: c-moll mise	Budapesti Akadémiai Kórustársaság (karigazgató: Balassa Ildikó) Budafoki Dohnányi Zenekar Vezényel: Hollerung Gábor
2023. november 22. 19:30 Zeneakadémia Dohnányi bérlet	Latin virtus Chabrier: Espagna Rodrigo: Concierto de Aranjuez Moncayo: Huapango Schulhoff – Horváth Balázs: Hot sonata Marquez: Danzon Ginastera: Estancia-szvit	Horváth Marcell – alt szaxofon Seres Borbála – gitár Vezényel: Yeraham Sharovsky
2023. november 25. 19:30 Budapest Kongresszusi Központ	Cinefonic	Budapesti Akadémiai Kórustársaság (karigazgató: Balassa Ildikó) Budafoki Dohnányi Zenekar Vezényel: Hollerung Gábor
2023. november 26. 11:00 Budapest Kongresszusi Központ	Családi Cinefonic	Budapesti Akadémiai Kórustársaság (karigazgató: Balassa Ildikó) Budafoki Dohnányi Zenekar Vezényel: Hollerung Gábor
2023. november 29. 19:30 Papp László Budapest Sportaréna	José Carreras koncert	Budafoki Dohnányi Zenekar Vezényel: David Giménez Sztárvendég: Miklósa Erika
2023. december 4. 19:30 Zeneakadémia Dunakanyar Kortárs Zenei Fesztivál	Ínyenc kortárs zenei kóstoló	Horti Lilla Budafoki Dohnányi Zenekar Vezényel: Hollerung Gábor Művészeti vezető: Kutrik Bence
2023. december 12. 19:30 Müpa ZenePlusz bérlet	Mítoszok és istenek John Williams: Star Wars Suite Istenek játéka - táncjáték Mendelssohn: Skót szimfónia II. tétel Szentpáli: Katakizmak – III. tétel Holst: Planéták – Mars, Merkúr, Jupiter Mahler: V. szimfónia – adagio Wagner: A Rajna kincse – Az istenek bevonulása a Valhallába	Győri Balett Koreográfus: Velekei László Vezényel: Hollerung Gábor

A Budafoki Dohnányi Zenekar hangversenyei 2023. szeptember – 2024. február

2023. december 15. 19:00 Klauzál Ház Budafoki bérlet	Corelli-Vivaldi-Bach: Pasticcio del Noel – Barokk karácsonyi összeállítás Debussy: Első rapszódia Lovreglio: Traviata Fantasy Gershwin: An American in Paris Kovács: After you, Mr. Gershwin Ligeti: Musica ricercata no. 7. Rosenblatt: Carmen-fantázia	Lugosi Dániel Ali – klarinét Budafoki Dohnányi Zenekar Kamaraegyüttese Művészeti vezető: Szüts Apor
2023. december 28. 19:00 MVM Dome	Igazából karácsony	Budafoki Dohnányi Zenekar Vezényel: Hollerung Gábor
2024. január 6. 19:30 Dunaharaszti	Újévi koncert	Budafoki Dohnányi Zenekar Vezényel: Hollerung Gábor
2024. január 7. 19:30 Müpa	Újévi koncert	Budafoki Dohnányi Zenekar Vezényel: Hollerung Gábor
2024. január 12. 19:00 Klauzál Ház Budafoki bérlet	Újévi koncert	Budafoki Dohnányi Zenekar Vezényel: Hollerung Gábor
2024. január 14. 11:00 Zeneakadémia Megérthető zene bérlet	Az intimitás univerzuma Schubert: Pisztráng-ötös	Előad és Vezényel: Hollerung Gábor
2024. január 21. 19:30 Zeneakadémia Dohnányi bérlet	A nyugalom és harmónia pillanatai	Budafoki Dohnányi Zenekar Vezényel: Cser Ádám
2024. február 3. 19:30 Müpa ZenePlusz bérlet	Veszedelem viszonyok zenés színházi játék Pierre Choderlos de Laclos regénye nyomán	Merteuil márkiné: Ónodi Eszter Valmont: Adorjáni Bálint Bozsik Yvette Társulat Budafoki Dohnányi Zenekar Dramaturg: Turcsányi Ildikó Díszlet-jelmez: Árva Nóra Koreográfus: Bozsik Yvette Vezényel: Guido Mancusi Rendező: Bakos-Kiss Gábor
2024. február 4. Müpa-maraton	Nielsen és Grieg művei	Vezényel: Hollerung Gábor
2024. február 10. 18:00 Pesti Vigadó	Aranybál	Vezényel: Guido Mancusi A bál és a kvíz-show házigazdája: Hollerung Gábor
2024. február 23. 19:00 Klauzál Ház Budafoki bérlet	Wagner: Nürnbergi mesterdalnokok - nyitány Ravel: G-dúr zongoraverseny Mahler: IV. szimfónia	Ránki Fülöp – zongora Vezényel: Guido Mancusi
2024. február 29. 19:30 Zeneakadémia Dohnányi bérlet	Molnár Viktor: Az üldözött Sosztakovics: VII. szimfónia – I. tétel Vincze Zsigmond: Szép vagy gyönyörű vagy Magyarország Lehár: Víg özvegy – Daniló belépője Bartók: Concerto	Pál István Szalonna és Bandája Vezényel: Hollerung Gábor

RÉMSÉGEK KICSINY ÉJSZAKÁJA**2023. október 31. kedd****21:00 Müpa****Halloween-játék boszorkányokkal, vámpírokkal, kísértetekkel***ARLstic Dance Company**(koreográfus: Albert Réka Lilla)**Budapesti Akadémiai Kórustársaság**(karigazgató: Balassa Ildikó)**Budafoki Dohnányi Zenekar**Vezényel: Hollerung Gábor*

Tavaly óriási sikerrel debütált „rémséges” újításunk. Mi is megünnepeljük a Magyarországon is egyre közkedveltebb halloweent, de nem a kommercializált amerikai népnépet, hanem az ősi kelta hagyományt alapul véve. Kísértetek, zene, libabőr... ezt kínálja ez a nem mindennapi hangverseny, amelyen tánc- és megkomponált fényelemek fokozzák az összehatást. És a zenék? Félelmetesek, játékosak, katartikusak, néha populárisak. Ahogy a boszorkányokhoz, vámpírokhöz és kísértetekhez illik...

BUDAFOKI HANGVERSENYESTÉK**2023. november 10. péntek****19:00 Klauzál Ház****William Walton: Johannesburg fesztivál nyitány****Nino Rota: I. csellóverseny****Kovács Levente: Tomoko's****Korngold: The Sea Hawk suit***Hartmann Domonkos – cselló**Budafoki Dohnányi Zenekar**Vezényel: Werner Gábor*

Filmzene másképp – akár ez is lehetne a mai koncert címe, hiszen csupa olyan mű szerepel repertoáron, ami valamilyen módon, karakterének, keletkezésének vagy éppen szerzőjének köszönhetően kapcsolódik a filmes világhoz. William Walton Johannesburg fesztivál nyitánya ugyan nem filmhez készült, de lendülete, karaktere miatt azonban könnyen el lehetne képzelni

akár filmzenének is. William Walton angol zeneszerző, aki az 1900-as évek elején született és majdnem végig élte a huszadik századot. Sok műfajban és stílusban alkotott, a filmzenétől kezdve az operáig. A szerző 1956-ban írta ezt a művét Ernst Fleischmann, a Johannesburgi fesztivál zenei igazgatójának felkérésére, a város fennállásának hetvenedik évfordulójára. Fleischmann külön kérése volt, hogy a műben legyen afrikai téma vagy motívum is, ezt Walton az ütősökkel oldotta meg. Ő maga is úgy jellemezte ezt a művét, hogy ez egy lendületes vágta, ami nagy figyelmet és technikai felkészültséget kér a zenekartól.

Nino Rotát talán nem kell bemutatni azoknak, akik látták a nagyszerű Keresztapa című trilógiát. Nino Rotának köszönhetjük a film főlbemászó – egyébként Oscar-díjjal jutalmazott – dallamait. Sokan azonban talán nem tudják, hogy Nino Rota rengeteg komolyzenei művet hagyott hátra, a filmzene csak egy része volt zenei munkásságának. 1972-ben írta a mai estén elhangzó I. csellóversenyét késő romantikus stílusban, mely a szólistától komoly technikai felkészültséget igényel a zenekar szintén hangsúlyos szerepe mellett. A cselló szólót Hartmann Domonkos játssza, aki a Zeneakadémián Rohmann Ditta és Kokas Dóra, Bécsben Várdai István tanítványa. 2022-ben Junior Prima Díjat vehetett át.

A Budafoki Dohnányi Zenekarról köztudott, hogy szívesen játssza és népszerűsíti kortárs magyar zeneszerzők műveit, ehhez minden évben lehetőséget ad a zeneszerzőknek egy-egy újabb művük benyújtására. Az idei évadra az egyik kiválasztott Kovács Levente műve, mely profi módon tálalt és meghangszerelt hollywoodi jellegű filmzene annak minden kellékével.

A koncert zárásaként egy olyan szerző műve hangzik el, aki rendszeresen szerepel a Budafoki Dohnányi Zenekar filmzene koncertjein. Erich Wolfgang Korngoldról van szó, a „bécsi csodagyerekről”, akinek korán megmutatkozó zenei képességei Hollywood figyelmét is hamar felkeltette. A The Sea Hawk (Hét tenger ördöge) című kalandfilm 1940-ben készült Errol Flynn főszereplésével, melyben a főszereplő egy angol kalózt játszik, aki Anglia érdekeit igyekszik megvédeni a Spanyol Armadával szemben. Ehhez

kérték fel Korngoldot zeneszerzőnek, aki egy meglehetősen hosszú darabot komponált, mely talán a legösszetettebb filmzenéjének tekinthető, és emiatt sokkal inkább hasonlít egy szimfonikus műhöz, mint filmzenéhez. Ennek szvit változatát hallhatja a mai estén a közönség.

JÓTÉKONYSÁGI HANGVERSENY ÉS GÁLAEST**A Halacska Református Óvoda javára****2023. november 16. csütörtök****19:00 Klauzál Ház***Karasszon Dénes – cselló**Borsányi Márton – csembaló**Hegedűs Endre – zongora**Gemma Énekegyüttes**Budafoki Dohnányi Zenekar**Vezényel: Hollerung Gábor**Az est háziasszonya: Becze Szilvia***JUBILEUMI KONCERT****2023. november 18. szombat****19:30 Zeneakadémia***Rácz Rita – szoprán**Kálnay Zsófia – mezzoszoprán**Szerekován János – tenor**Najbauer Loránt – basszus**Budapesti Akadémiai Kórustársaság**(karigazgató: Balassa Ildikó)**Budafoki Dohnányi Zenekar**Vezényel: Hollerung Gábor*

A közös éneklést ünnepeljük november 18-án a Zeneakadémián. Bár a számok nem éppen kerek -hiszen a Budapesti Akadémiai Kórustársaság idén 66 éves-, a kórust vezénylő Hollerung Gábor pedig 43 éve irányítja az amatőr együttest, a covid és a viszontagságos idők miatt elmaradtak a jubileumok. A hangversenyen a jelenlegi és valaha volt kórustagok együtt éneklnek az énekkar által főleg a '80-as években gyakran előadott, monumentális a cappella darabot, Kodály Jézus és a kufárok című kórusművét, ezt követően pedig az oratóriumirodalom egyik legjelentősebb műve, Mozart c-moll miséje kerül terítékre.

DOHNÁNYI BÉRLET**2023. november 22. szerda****19:30 Zeneakadémia****LATIN VIRTUS****Chabrier: Espagna****Rodrigo: Concerto de Aranjuez****Moncayo: Huapango****Schulhoff – Horváth Balázs: Hot-Sonate****Marquez: Danzon****Ginastera: Estancia-szvit***Horváth Marcell – alt szaxofon**Seres Borbála – gitár**Vezényel: Yeruham Sharovsky*

Milyen az igazi latin virtus? Perzselő szenvedély, vérpezsdítő ritmusok, feszes tánczene, kávégőzös, füledt, karibi hangulat, megfűszerezve egy csipet dél-amerikai életérzéssel... Mai hangversenyünk ezt kínálja önöknek: egy rendkívüli utazást a spanyol és latin zene világába.

Utazásunk első állomása Spanyolország. Chabrier művét egy spanyolországi utazás ihlette: szinte érezzük az aragóniai emberekből áradó életörömet és boldogságot. Rodrigo műve a spanyol király Madrid melletti királyi rezidenciára, Aranjuezbe kalauzol minket. Felidézi a hely pompáját, a romantikus kerteket. A zenemű szívszorítóan gyönyörű második tétel a szerző első gyermeke elvesztése feletti fájdalmát mutatja be, csodálatos dallamokkal és hangszereléssel. A harmadik tételben visszatér a palota eleganciája és pompája. Innen egyenesen Mexikóba repülünk. A huapango egy mexikói zenei stílus, melyet José Moncayo szédületes hangszerelésben prezentál számunkra.

Maradunk Dél-Amerikában: Erwin Schulhoff zsidó származású cseh zeneszerző az elsők között ismerte fel a jazz-szerű tánczene lehetőségeit a komolyzenében. Hot-Sonate című művében felismerhetünk jazzes ritmusokat és harmóniakat is. Mai hangversenyünkön Horváth Balázs remek hangszerelésében hallhatják ezt a Piazzollát idéző zeneművet.

Marquez zeneműve Kubába repít minket. A darabot a szerző egy kubai bálon tett látogatása ihlette: szinte látjuk magunk előtt a túlradó szen-

vedélyt, az erőt és az életörömet, ami egy ilyen bálteremben megtapasztalható. Feszés ritmusok, hamisítatlan latinok dallamok jellemzik ezt a kompozíciót, melyet Gustavo Dudamel és együttese vitt sikerre világszerte. Hangversenyünk legvégén pedig egy dél-amerikai kirándulásra invitáljuk önöket, beleszöppenünk az argentin vidéki életbe, mely egy vérpezsdítő tánccal ér véget.

CINEFONIC**2023. november 25. szombat****19:30 Budapest Kongresszusi Központ**

Budafoki Dohányi Zenekar
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
Vezényel: Hollerung Gábor

CSALÁDI CINEFONIC**2023. november 26. vasárnap****11:00 Budapest Kongresszusi Központ**

Budafoki Dohányi Zenekar
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
Vezényel: Hollerung Gábor

Új névvel, új helyszínen, de a megszokott, fokozott, összetett képi és zenei élményt nyújtó formával és minőséggel várjuk közönségünket november végén legendás filmzene koncertjeinken, melyek mindig óriási érdeklődésre tartanak számot, köszönhetően a kiváló filmzenékkel és filmes képi világgal, illetve Hollerung Gábor élvezetes konferálásával és szuggesztív vezényletével összeállított, igazán egyedi koncertélménynek. Ezúttal is a filmzeneirodalom legjavából válogatunk, az örökzöldek mellett a legújabb sikerfilmek zenéit is műsorra tűzve.

JOSÉ CARRERAS KONCERT**2023. november 29. szerda****Papp László Budapest Sportaréna**

Vezényel: David Giménez
Sztárvendég: Miklósa Erika

José Carreras nemzedékének kiemelkedő operanékes – különösen Verdi és Puccini operáinak előadásban kimagasló –, aki karrierje során több mint 60 szerepet játszott el színpadon, vagy készített róluk hangfelvételt. A Maestronak elképesztő, 85 milliós lemezeladás fűződik a nevéhez, amivel ő minden idők egyik legsikeresebb operanékes. November 29-én ismét zenekarunk kíséretével hallhatják korunk egyik legendáját.

ÍNYENC KORTÁRS ZENEI KÓSTOLÓ**2023. december 4. hétfő****19:30 Zeneakadémia**

A Dunakanyar Kortárs Zenei Fesztivál szervezésében

Horti Lilla – ének
Budafoki Dohányi Zenekar
Vezényel: Hollerung Gábor

A koncerten rövid szimfonikus zenekari darabok szólnak meg, kóstolót adva tizenkét hazai és egy kanadai kortárs szerző munkásságából. A Dunakanyar Kortárs Zenei Fesztivál célja az új zene és a közönség közötti kapcsolat újragondolása és ápolása, a dunakanyari régió határain túl is.

ZENEPLUSZ**2023. december 12. kedd****19:30 Müpa**

John Williams: Star Wars Suite

Istenek játéka – táncjáték
Mendelssohn: Skót szimfónia II. tétel
Holst: A bolygók, op. 32 – Mars,
Merkúr, Jupiter
Mahler: V. (cisz-moll) szimfónia
– IV. Adagietto

Wagner: A Rajna kincse – Az istenek bevonulása a Valhallába

Győri Balett
Koreográfus: Velekei László
Vezényel: Hollerung Gábor

Mai hangversenyünk a mítoszokba enged némi betekintést. Az első részben egy modern mítosz kultikus zenéjét hallhatják, mely rengeteget merít a hangverseny második részében felcsendülő szerzőktől, így Wagner, Mahler és konkrétan a Planéták zenéjéből, ugyanakkor egy ősi mitikus történet modern feldolgozása.

Előadásunk második részében Velekei László koreográfiájával a Győri Balett az *Istenek játéka* című táncjátékot mutatja be, mely szintén a mítoszokból táplálkozik. Lényegében azt a gondolatot járja körül, miszerint a lét végességét nem ismerő Istenségek számára az élet csupán egy valóságos tét nélküli játék. Bár hibáik, erényeik és jellemük nagyon is emberi, harcaikra, szerelmeikre és viszállyaikra nem vetül a végesség, a visszafordíthatatlanság árnyéka. Talán ezért sem érinti meg őket a halandók tragédiákkal teli világa, mindez számukra csupán járulékos veszteség.

De ne feledjük: az isteneket az ember képzelete teremtette. Az ő létezésük a mi magyarázatunk a világ létezésére. Így, amikor ők távolodnak el tőlünk, akkor vajon nem mi szakadunk-e el a teremtés lényegétől? Vajon nem azért teremtettük őket halhatatlannak, hogy megőrizzenek számunkra egy fontos szöveget abból a világból, amit értéknek tartottunk?

BUDAFOKI HANGVERSENYESTÉK**2023. december 15. péntek****19:00 Klauzál Ház**

Corelli-Vivaldi-Bach: Pasticcio del Noel – Barokk karácsonyi összeállítás
Debussy: Első rapszódia
Lovreglio: Traviata Fantasy
Gershwin: An American in Paris
Kovács: After you, Mr. Gershwin
Ligeti: Musica ricercata no. 7.
Rosenblatt: Carmen-fantázia
Lugosi Dániel Ali – klarinét
BDZ Kamaraműhely
Művészeti vezető: Szüts Apor

A BDZ Kamaraműhely a karácsonyi koncertjére egy különleges műsorösszeállítással készül, melynek központi témája természetesen a karácsonyi ünnepek. Ennek apropóján a koncert első felében a barokk zene legkiválóbb mestereinek karácsonyhoz, illetve a téli hangulathoz köthető zenéiből állítottak össze egyveleget. A hangverseny második felében a karácsonyi hangulathoz sokszor jól illeszkedő jazz, illetve a rendkívüli atmoszférát létrehozó 20. századi zene kerül terítékre. Gershwin, Kovács Béla, Ligeti és Rosenblatt művei az elmélyülést, a fergeteges szórakozást és a zenei bravúrt is kínálják a hangversenylátogatók számára.

Az est vendégművésze a 2014-ben a Virtuózok abszolút győzteseként országos hírnévre szert tevő Lugosi Dániel Ali, aki Debussy Első rapszódijának különleges hangszerelésű változatát, illetve Donato Lovreglio Traviata fantázia című rendkívül virtuóz parafrázisát játssza, melynek témáit természetesen Verdi operája szolgáltatta.

A BDZ Kamaraműhely különleges hangszerösszeállításának köszönhetően minden zenemű egy új, sajátos hangszerelést kapott, amely egyszerre testesíti meg a kamarazenélés hagyományait és a nagyzenekari hangzás grandiozitását. „A kamaraműhely végül is pontosan azt teszi, amit a zenészek évszázadok vagy inkább évezredek óta művelnek: meglevő zenéket a saját hangszerük, lehetőségeik, ízlésüknek, közönségüknek, horribile dictu érdekeiknek megfelelően adják elő, eközben hol az eredetnél kevésbé értékes, hol pedig akár annál is jobb eredménnyel. Nos, a BDZ Kamaraműhelye mindent megtesz azért, hogy a mérleg az utóbbiak felé billenjen. Ugyanis szinte minden, amit csinálnak, elragadó. Szüts Apor virtuózan hangszerel és virtuózan zongorázik, de mind az átiratokat, mind az előadást valamilyen könnyedség és természetesség jellemzi, a legmerészebb (hangszerelési) változtatások sem tetszenek erőltetettnek, és Szüts szipurkázó zongorajátéka sem tolaakszik az előtérbe, egyszerűen az együtthangzás sajátosságának érezzük.” (Revizor – a kritikai portál)

IGAZÁBÓL KARÁCSONY

2023. december 28.

19:00 MVM Dome

Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Hollerung Gábor

Idén ötödik alkalommal várjuk közönségünket hagyományos, nagyszabású szimfonikus koncert-show-nkon. Amikor a karácsony épp véget ér, de még áll a fa, amikor még tele van szívünk-lelkünk a meghitt pillanatokkal, amikor még nem indul újra a hétköznapok sora, akkor kínálunk karácsonyi hangulatot szimfonikus zenével, tánccal, lég-tornászokkal, látványshow-val. Az MVM Dome remek technikájú arénájában a klasszikus zene, a jazz és a pop világából merített, legnépszerűbb nemzetközi karácsonyi dallamok, kórus, zenekar, szólisták gondoskodnak a felejthetetlen élményről.

ÚJÉVI KONCERT - DUNAHARASZTI

2024. január 6. hétfő

Dunaharaszti Városi Sportcsarnok

Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Hollerung Gábor

ÚJÉVI KONCERT

2024. január 7. vasárnap

19:30 Müpa

Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Hollerung Gábor

Ha új év, ha január, akkor újévi koncert a Budafoki Dohnányi Zenekarral a Müpában! Régi hagyomány zenekarunk életében a január eleji fergeteges hangverseny, amelynek mősora minden alkalommal meglepetés. Közönségünk már tudja, hogy érdemes minél előbb megváltania jegyét egészen egyedülálló hangversenyünkre, hiszen hónapokkal korábban megtelik a nézőtér. Aki egyszer már járt Újévi koncertünkön, nagy valószínűséggel újra odavágyik, mert már tudja, hogy egyedülálló zenei humorra, virtuozításra, magával ragadó karmesteri konferálásra, világszínvonalú újévi köszöntésre számíthat.

BUDAFOKI HANGVERSENYESTÉK

2024. január 12. péntek

19:00 Klauzál ház

Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Hollerung Gábor

A Budafoki Dohnányi Zenekar hagyományos újévi koncertje sok-sok meglepetéssel, zenei színporkával.

MEGÉRTHETŐ ZENE

2024. január 14. vasárnap

11:00 Zeneakadémia

AZ INTIMITÁS UNIVERZUMA

Schubert: Pisztráng-ötös

Előad és Vezényel: Hollerung Gábor

Schubert művészetének talán a szerző önmaga számára is feloldhatatlan ellentmondása volt, hogy az opera színpadon való sikerének megszerzésére tette fel az életét, de ezt – elsősorban a librettók gyengesége miatt – sem életében, sem az utókor ítélete szerint nem érte el. Annál inkább zseniális dalköltészete és gyakorlatilag minden műve, ami valamilyen módon kapcsolódik egy dalhoz, vagy dalköltészeti zenei gondolkodásmódhoz. Ennek egyik legragyogóbb példája a Pisztráng-ötös, amelynek negyedik tétele a Pisztráng című művének énekszólámára írt variáció. A megszokott vonós hangszerek mellett bőgő és zongora használatával nemcsak méretében, hanem hangzásában is monumentális mű születik, amelynek ugyanakkor minden pillanatából árad az intimitás.

DOHNÁNYI BÉRLET

2024. január 21. vasárnap

19:30 Zeneakadémia

A NYUGALOM ÉS HARMÓNIA
PILLANATAI

Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Cser Ádám

A művészet a 20. századra az izgalom és a megnyugvás folyamatos változása, újszerű, még soha

nem látott, hallott gondolatok tárháza. Álljunk hát meg egy pillanatra, és érezzük a művészet által adott nyugalmat, harmóniát.

ZENEPLUSZ

2024. február 3. szombat

19:30 Müpa

Pierre Choderlos de Laclos:

Veszedelemes viszonyok

- zenés színházi játék

Merteuil márkiné: Ónodi Eszter
Valmont: Adorjáni Bálint
Mme de Volanges: Pápai Erika
Mme de Tourvel: Menczel Andrea
Cecile de Volanges: Törőcsik Franciska
Danceney: Dánielfy Gergely
Mme de Rosemonde: Nagy Mari

Dramaturg: Turcsányi Ildikó
Díszlet-jelmez: Árva Nóra
Koreográfus: Bozsik Yvette
Rendező: Bakos-Kiss Gábor
Bozsik Yvette Társulat
Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Guido Mancusi

Színházat kínálunk. De a tánccal kiegészülő zenés színházi játékunkban egy szokványos színházi előadásnál jóval nagyobb hangsúlyt kap a zene. Mozart életművének hatalmas palettájáról nagyon sokféle műfajból választottunk részleteket. Megszólalnak szimfóniák, divertimentok, mise, szerenád, különböző hangszerekre írt versenyművek, orgonafantázia és nyilvánvalóan több operarészlet is. A zeneművek egyes színekben a szöveg alatt csendülnek fel, és a drámai szituációt hivatottak alátámasztani, némely zenemű saját jogán kerül előtérbe, vagy éppen Bozsik Yvette koreográfiájához ad alapot bizonyos jelenetekben – hiszen a produkciónak fontos eleme lesz a tánc, a mozgás is.

Az idén szintén 30 éves Bozsik Yvette Társulat művészei alakítják a főszereplők körül sürgölődő inasokat, szobalányokat, akik az urak és úrhölgyek minden titkát ismerik.

A BDZ állandó alkotópartnere, Árva Nóra a tőle megszokott ízléssel és arányérzékkel teremt meg díszletei és jelmezei által azt a sajátosan mai rokokó miliőt, amelyben a szereplők léteznek.

A BDZ maga adja a teljes, élő zenei alapot, Guido Mancusi vezényletével. Mindazonáltal a produkció sikerének záloga, hogy a hazai színjátszás néhány igazán kiemelkedő művésze jeleníti meg a Choderlos de Laclos által megálmodott, izgalmas és összetett karaktereket. Bakos-Kiss Gábor rendezése ezt a rendkívül sokrétű alapanyagot építi fel úgy, ahogy ez a sokak által jól ismert történet még soha nem került színre.

ARANYBÁL

2024. február 10. szombat

18:00 Vigadó

Klasszikus bál modern köntösben

Illényi Katica
Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Guido Mancusi, Werner Gábor
Az est házigazdája: Hollerung Gábor

Modern, mégis a klasszikus bál hangulatát idéző estünk a báli szezon kiemelkedő, sokak által egy egész éven át várt rendezvénye. 2024 februárjában – egy év kihagyás után – újra, immár hatodik alkalommal várjuk vendégeinket pazar környezetben, a Pesti Vigadó elegáns épületében. A csodálatos helyszínen a színvonalas zenét nem csak hallgatni lehet; a bál aranykorát idéző, kivételes milióban élő klasszikus zenére lehet táncolni.

Készülünk BDZ-nyitókoncerttel, nyitótáncal, kamarazenei formációkkal, ajándékokkal és természetesen ízletes vacsorával. Ráadásul izgalmas kvízzjáték, SpiriSarok, tombola, sőt, KultuRulett lehetőségét is kínáljuk a bál során.

Aranybálunk mindig kiemelkedő színfoltja, a BDZ Big Band is színpadra lép. A legutóbbi báli újításunk óriási sikerén felbuzdulva ez alkalommal is zenekarunk karmestere és ikonikus jelensége, Hollerung Gábor lesz az est és a kvíz-show házigazdája.

BUDAFOKI HANGVERSENYESTÉK
2024. február 23. péntek
19:00 Klauzál ház

Wagner: Nürnbergi mesterdalnokok - nyitány
Ravel: G-dúr zongoraverseny
Mahler: IV. szimfónia

Ránki Fülöp – zongora
Vezényel: Guido Mancusi

Wagner 1845-ben Marienbad-i pihenője alkalmával olvasgatta Gervinus A német nemzeti költészetéről írt könyvét, melyben először találkozott a mesterdalnokok munkásságával. Nagyon megragadta őt a történetük, és hamarosan megfogalmazódott benne egy új opera ötlete a mesterdalnokok versengéséről. Ő maga hozzá is fogott a szövegek megírásához, és ezután rögtön meg is komponálta a nyitányt. Az opera további részeinek megírásához viszont különböző okok miatt csak évekkel később tudott újra nekilátni, így a mű bemutatójára csak 1862-ben került sor. Megérte azonban várni rá, mert hatalmas sikert aratott Wagner egyetlen vígoperája. A története a 16. században játszódik, a mesterdalnokok versengéséről szól, melynek főhőse, az ifjú Walter, aki a mesterdalnoki cím elnyeréséért száll versenybe. A mai estén az opera nyitánya hangzik el.

A nyitány után egy zongoraversennyel folytatjuk koncertünket, Ravel G-dúr zongoraverseny hangzik el. Ravel ezt a művét az 1930-as években kezdte el írni, és eleinte saját magának szánta a darabot. A technikai nehézségek miatt, amik meghaladták az ő zongoratudását, végül Marguerite Long zongoraművésznék ajánlotta a művet, a bemutatón így az ő előadásában hangzott el. Az első és az utolsó tétel részletei egy korábbi művből származnak: eredetileg hazájának, a Pireneusok vidékének szentelt volna egy művet, ahhoz vetette papírra a vázlatokat. Később ezeket a vázlatokat használta fel a zongoraversenyben. A mű címének eredetileg a Divertissement címet akarta adni, de végül concerto-ra változtatta vidám, csillogó karaktere miatt. A művet Ránki Fülöp tolmácsolásában hallhatja ezen az estén a közönség. A fiatal, Junior Prima díjas zongoraművész rendszeresen lép fel vezető zenekarok szólistájaként, a Dohná-

nyi Zenekarral is már többször játszott, legutóbb 2022-ben a Zempléni Fesztiválon.

Az est második felében Mahler IV. szimfóniája hangzik el. Ez a szimfónia kisebb zenekarra íródott Mahler életének egyik legboldogabb és legsikeresebb időszakában, ami meg is különbözteti karakterében a többi szimfóniájától. A művet 1899-ben kezdte el írni, és jól illeszkedik a többi dalszimfóniája közé. Az utolsó tételben ugyanis a Das himmlische Leben című versre komponált zene hangzik el egy szoprán szólista előadásában. A vers címe lefordítva Mennyei életet jelent, mely egy gyermek szemével mutatja be a mennyei élet bőségét. A négytételes művet derűs, vidám természeti képek váltják, és a dal zárja.

Az estén Guido Mancusi, a Dohnányi Zenekar első vendégkarmestere vezényli a zenekart.

DOHNÁNYI BÉRLET
2024. február 29. csütörtök
19:30 Zeneakadémia

Molnár Viktor: Az üldözött
Sosztakovics: VII. szimfónia - I. tétel
Vincze Zsigmond: Szép vagy, gyönyörű vagy Magyarország
Lehár: Vig özvegy - Daniló belépője
Bartók: Concerto

Pál István Szalonna és Bandája
Vezényel: Hollerung Gábor

A műsor középpontjában a 20. század egyik legjelentősebb darabja, Bartók Béla Concertója áll. A mű emblemikus összegzése a bartóki életműnek, s egyaránt tetten érhetjük benne a barokk concerto emlékeit, különböző stílusú tancos zenét, bujkáló jazz-et, valamint hallhatunk benne motívumokat a magyar népzene legősibb rétegeiből, a siratótól egészen a néptáncig.

A Concerto 4. tétele ugyanakkor utalások sorozata, koncertünk első felében ezeket játsszuk el közönségünknek. A műsorban helyet kap még Molnár Viktor Az üldözött című műve, mely a Vidróczki ballada dallamából indul ki. A hangverseny vendége Pál István Szalonna és bandája, akik segítségünkre lesznek abban, hogy élményszerűen avassuk be a közönséget Bartók és a népzene kapcsolatába.

Ügyvezető, zeneigazgató
Hollerung Gábor

Karmester
Werner Gábor

Első vendégkarmester
Guido Mancusi

Rezidens zeneszerző
Gyöngyösi Levente

Zongorista, zeneszerző, korrepetitor
Szüts Apor

Első hegedű
Berán Gábor – koncertmester
Gazda Bence – koncertmester
Harsányi Elina – koncertmester
Balog Barbara
Baranyai Gábor
Nagy Szilvia
Nádasdi Szilvia
Pánczél Tamás
Remenyik Gabriella
Sass Magdolna
Sawada Aya
Szilágyiné Kirkósa Ágnes
Szilágyi Péter
Szilágyi-Gárdián Rita
Varga Nikolett
Véghegyi Márk

Második hegedű
Bánhegyi Tünde – szólamvezető
Kalla-Tóta Hajnalka – szólamvezető
Bajmóczi Tünde
Fábiánné Fellegi Anna
Füzesséry Attila
Gáblík Judit
Horváth Anita
H. Kovács Emese
Kaizler-Nagy Sára Alexandra
Lajhó Barbara
Mikolay Zsófia
Puskás Marica, dr

Brácsa
Kusz Viktória – szólamvezető
Markó János – szólamvezető
Amirás Kinga
Bakay Viktória
Hundt Boglárka
Konrad Barnabás
Megyes Krisztina
Skripeczky-Buzás Beáta
Tuza Boglárka

Cselló
Helec Dániel – szólamvezető
Kószás Ágnes – szólamvezető
Garami Eszter
Mohai-Slodkowska Kamila
Nagy Veronika
Simkó-Várnagy Mihály
Szabó Anna
Szontagh Márton
Török Beáta

Nagybőgő
Budai Krisztián – szólamvezető
Lázár Gyula – szólamvezető
Baranyi Roland
Bartányi Réka
Botár Bence

Fuvola
Bene Hajnalka – szólamvezető
Kanyó Dávid
Márfi Eszter
Réman Zsófia

Oboa
Kőházi Edit – szólamvezető
Czápos Benedek
Rajnai Marianna
Villányi Péter

Klarinét
Szepesi Bence – szólamvezető
Ablonczy Keve
Horváth Marcell
Sándor Balázs

Fagott
Bazsinka Ivett Éva – szólamvezető
Keszera Éva
Korda Nikolett
Kotroczó Szabolcs

Kürt
Borbély Balázs – szólamvezető
Börzsönyi Máté
Chlebovics András
Flammer István
Mészáros Bence
Südi Bálint

Trombita
Csatos Ferenc – szólamvezető
Monoki Attila
Nagy Antal
Somorjai István

Harsona
Sütő András – szólamvezető
Gáspár Olivér
Pálinkás Péter
Hegyi Gábor

Tuba
Kovács Péter

Hárfa
Roskó Bernadett

Ütő
Nagy Zsolt – szólamvezető
Kiss Helga
Kovács Hajnalka
Kovács Péter Zoltán
Tóth Péter
Vörös Gergő

Alapító igazgató, tanácsadó
Nemes László

Művészeti titkárság
Ortutay Réka – cégvezető
Czingráber Eszter – kommunikációs vezető
Borbély Linda – kommunikációs menedzser
Drucker Zsuzsa – zenekari titkár
Dulay Krisztina – művészeti titkár
Kalán Erika – közönségkapcsolati menedzser
Kurta Klaudia – kottatáros, ügyelő
Ortutay Romola – pártolói klub
Pásztor Viktor – berendező
Turcsányi Ildikó – produkciós menedzser
Varga Ágnes – produkciós menedzser

Gazdasági iroda
Szatur Márta – gazdasági vezető
Ódor Lajos – intendáns
Behofsits Zsuzsa – gazdasági ügyintéző
Mácsainé Blahó Franciska – pénztáros

BDZ PÁRTOLÓI KLUB – Számítunk önre, ön is számíthat ránk!

A BDZ Pártolói Klub célja a Budafoki Dohnányi Zenekar működésének támogatása, valamint a zenekar és a zenekarhoz kapcsolódó személyek által megvalósítandó kulturális tevékenységek létrejöttének segítése. Ha ön bármely kategóriában a BDZ Pártolói Klub tagjává válik, többek között a következő tevékenységek, ötletek, „küldetések” létrejöttét, működését segíti:

- Zenekari Akadémia – műhelymunka pályakezdő művészek számára
- Olyan projektek, mint a Megérthető zene, a CINEFONIC filmzenekonzert, a Rémségek kicsiny éjszakája – halloween játék, az Igazából karácsony – szimfonikus koncertshow, az Énekel az ország, a Székelyföldi kórustalálkozó, az Újévi koncert.
- Ingyenes ismeretterjesztő koncertek budafoki iskolások számára – „Ez most komoly?” – szimfonikus sulikoncertek
- Nemzetközi színvonalú hangszerek vásárlása
- A BDZ Zempléni Fesztiválon adott koncertjeinek támogatása
- A BDZ egyedülálló kiadványának, a Hangoló magazinnak zavartalan megjelenítése

REGISZTRÁCIÓ

Köszönjük, ha ön is belép a Budafoki Dohnányi Zenekar Pártolói Klubjába! Négy támogatói szint közül választhat, annak függvényében mekkora összeggel szeretné támogatni működésünket. A négy szint mindegyikéhez tartoznak juttatások, vagyis olyan szolgáltatások és tartalmak, amelyeket csak Pártolóink számára teszünk elérhetővé.

BDZ BARÁT

Felajánlott éves támogatása eléri a 20 000 Ft-ot, de nem haladja meg az 50 000 Ft-ot.

- Megajándékozunk önt egy karácsonyi vagy újévi BDZ-cd-vel.
- Félévente egyszer részt vehet „nyitott próbanapon”, azaz bejelentkezhet a csak a BDZ Pártolói Klub tagjai részére meghirdetett próbátogatásra.
- Kiemelt koncertjeinkre e-mailes értesítő alapján jegyelővásárlásra jogosult.

BDZ TÁMOGATÓ

Felajánlott éves támogatása eléri az 50 000 Ft-ot, de nem haladja meg a 300 000 Ft-ot.

A BDZ BARÁT támogatói szintnél felsoroltak, valamint:

- Ön bérlet-elővásárlásra kap lehetőséget, a régi bérletek megújítására megjelölt és az új vásárlók számára meghirdetett vásárlási időszak között.
- Az évente kétszer megjelenő BDZ időszaki programmagazint, a Hangolót postán elküldjük önnek.
- A minden év bálí szezonjában megrendezendő Aranybálra kedvezményes jegy-elővásárlási és asztalfoglalási lehetőséget ajánlunk fel önnek.
- Felajánlunk önnek 2 db tiszteletjegyet az Igazából karácsony című, decemberi szimfonikus koncertshow-nkra az MVM Dome-ba.

BDZ MECÉNÁS

Felajánlott éves támogatása eléri a 300 000 Ft-ot, de nem haladja meg a 800 000 Ft-ot.

A BDZ BARÁT és TÁMOGATÓ támogatói szintnél felsoroltak, valamint:

- A ZenePlusz bérletes Müpa-koncertjeinken lehetősége lesz meglátogatni VIP-szalonunkat.
- Évente egyszer részt vehet egy exkluzív, zárt körben meghirdetett Megérthető zene koncerten.
- Személyes asszisztenciát kínálunk önnek a BDZ Mecénás Hotline telefonszámán és e-mail címén.

BDZ PATRÓNUS*

Az tartozik ebbe a pártolói csoportba, akinek éves támogatási szintje eléri a 800.000 Ft-ot.

A BDZ BARÁT, TÁMOGATÓ és MECÉNÁS támogatói szintnél felsoroltak, valamint:

- Résztvételi lehetőséget kínálunk önnek az évadnyitó HangVillás Reggeli elnevezésű sajtótájékoztatókon.
- Meghívjuk önt a Hollerung Szalonba, ahol Hollerung Gáborral köszönheti az új évet.
- Felajánlunk önnek 2 db tiszteletjegyet az Aranybálra, minden év bálí szezonjában.
- Felajánlunk önnek a Müpa Újévi koncertünkre 2 db tiszteletjegyet.

*Amennyiben az Ön támogatása eléri az 1 200 000 forintot, felajánljuk önnek a lehetőséget, hogy BDZ Pártolói Klub TÁRSKÁRTYÁT igényeljen, azaz megjelöljön még egy személyt, aki az ön támogatása által szintén a BDZ Pártolói Klub tagjává válik, élvezve a BDZ Patrónusi szint minden előnyét.

További részleteket, a belépés menetéről szóló információkat a bdz.hu/partoloiklub oldalon talál.

2023. december 28., 19.00 | MVM Dome

IGAZÁBÓL KARÁCSONY

SZIMFONIKUS KONCERTSHOW

Sztárvendég: **SZEKERES ADRIEN** / **LÁSZLÓ BOLDIZSÁR**

Budapesti Akadémiai Kórustársaság
Budafoki Dohnányi Zenekar

Vezényel: **HOLLERUNG GÁBOR**

jegyvásárlás: bdz.jegy.hu